

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

15 - 16 Haziran

TÜRKİYE'Yİ SARSAN İŞÇİ DİRENİŞİ

Turhan FEYİZOĞLU

Çingir

15-16 HAZİRAN/ TÜRKİYE'Yİ SARSAN İŞÇİ DİRENİŞİ

Turhan FEYİZOĞLU

SUNU

Tarih, geçmiş, bugün ve gelecekte oluşmaktadır. Hiçbir şey birdenbire oluşmamıştır.

Bugün Türkiye'de bazı hak ve özgürlükler, veya yasaklamalar, baskılar varsa geçmişten bugüne kalan mirastır. '68 denince çoğunluğun aklına gençlik liderlerinin öncülük ettiği ve üniversite çevresinde meydana gelen olaylar akla gelir. Oysa, '68 diye anılan 1961-1971 döneminde çok önemli işçi, köylü, memur hareketleri de meydana gelmiş, Türkiye sosyal mücadeleler tarihine önemli katkıları olmuş, hakların korunması, savunulması ve gelişmesinde kazançlar sağlamıştır. 1961-1971 döneminde, yüzlerce işçi hareketi yaşandı. Bu işçi hareketlerinden bazıları toplumun gündemini belirledi, toplumsal yönelimini değiştirdi. Türkiye'de işçi sınıfı hareketi bazı kayıplar verdi ama bu mücadelesi sonucu çok haklar da elde etti. Günümüzde bunlar yeterli değildir. İşsizlik ve yoksulluk artmış, sendikalara üye sayısı azalmıştır. Eskisinden daha iyi hakların elde edilmesi gerekmektedir. Ülkenin sorunlarının çözümünde ve geleceğinde örgütlere büyük görevler düşmektedir.

*

“Bir şafak vakti, karanlığın kenarından

Onlar ağır ellerini toprağa basıp doğruldukları zaman

En alim aynalara en renkli şekilleri aksettiren onlardır.

Asırda onlar yendi, onlar yenildi.

Çok söz edildi onlara dair

Ve onlar için

‘Zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yoktur’ denildi.”

Nâzım HİKMET

*

İsimlerini belirtebildiğim bütün arkadaşlarıma, dostlarıma, beni sevenlere, yardımcı olanlara, katkıda bulunanlara sonsuz teşekkür ediyorum.

Ahmet-Nalan Onkar, Aydın Şahin, Ayhan Feyizoğlu, Ayhan Ustabaş, Asif Cengiz Aytekin, Altan Beyaz, Bahtışen Karahan, Belgin Yöyen, Bircan Şengün, Burhan Çarkı, Cafer Alp, Cahit Kaya, Cuma Yılmaz, Cavidan (....), Dilek Dinçer, Esin Aslan, Filiz ve Şener (...), Filiz Özden, Firdevs Kafadar, Ferudun Cemal İnal, Güray Yalıncak, Hasan Dikici, Hüseyin Barlas, Haluk Tekeli, Hasan Hüseyin Köse, İskender Erdoğan, Kaan Büyükkiz, Kemal Güzelsin, Kenan Karadağ, Keriman Dikici, Kürşat Öztürk, Mazlum Temel, Mehmet Özcan, Mehmet Yılmaz, Mustafa Akman, Mustafa Kubilay, Önder Kızılkaya, Özcan Karaçam, Özcan Bulmuş, Raşit Şahin, Serap Karakuş, Şahin Çiçek, Tahir Ozan, Tamer Karaman, Ufuk Karaman, Ufuk-Günsel Demirel, Zeki Aksoy.

*

Fayık Yıldız, Neriman Us, Erhan Erel, Sefer Güvenç, Bingöl Erdumlu, Edibe Buğra, İbrahim Yıldız, Abdurrahman Atalay, Mustafa Atalay, Mehmet Demirci, Bekir Yenigün, Yıldız Aksoy, Halil İbrahim Özcan, Gökhan Cengizhan, Sabri Kuşkonmaz, Namık Kemal Nomak, Kaya Aydoğan, Mahiye Morgül, Celal Çalık, Mustafa Işık, Celal Karaca, Sönmez Targan, Hüseyin Yalçın Göksel, İsmail Yeşilyurt, Didem Arslan Yılmaz, Öner Yağcı, Mehmet Atay, Ahmet Koçak, Bülent Günal, Çağlar Mirik, Nebil Varuy, Rasih Nuri İleri.

*

Kitapta yeralan bazı bilgiler, “15-16 Haziran/ Türkiye’yi Sarsan İşçi Direnişi” başlığıyla 15-16 Haziran 2004 tarihlerinde Cumhuriyet gazetesinde yazı dizisi olarak yayımlandı. Yazı dizisi, yeni bilgi-belge ve ek dosyalarla kitap olarak düzenlendi.

GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu'nda sanayileşme hareketleri 1800'lerden sonra ülkenin değişik bölgelerinde başlamıştır.

İşçilerin ortaya çıkması ve bazı eylemlere girişmesi sonucu, 10 Nisan 1845 tarihli Polis Nizamnamesi'nin 12. maddesinde grev, greve teşvik, işçilerin her türlü toplantı, gösteri, yürüyüş ve örgütlenmeleri yasaklanmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından İsmet İnönü'nün iktidarı döneminde, bazı "demokratik" atılımlar yapılmaya başlanır. Cemiyetler Kanunu, 10 Haziran 1946'da değiştirilerek bazı yasaklamalar kaldırılmış, bunun sonucunda yeni sendika, dernek ve partilerin kurulmasına olanak sağlanmıştır.

Kısa sürede birçok sendika, parti ve dernek kurulur. Fakat iktidar, sosyalist partiler ile özgür sendikaları bir süre sonra kapatır.

Sendikalar Yasası, Çalışma Bakanı Sadi İrmak döneminde, 20 Şubat 1947'de, bazı işçi örgütlenmelerine olarak sağlayabilecek şekilde çıkartılır. İşçi sınıfı, bu yasaya göre yeni sendika kurmaya istekli olmayınca iktidar partisince "Sendikalar Bürosu" kurulur. Bu büronun aracılığı, öncülüğü ve parasal desteğiyle sendika kurma dönemi başlatılır ve 73 sendika kurulur.

Kurulan sendikalarda, Sendikalar Birlikleri ve iş kolu federasyonları ile işverenlere karşı birçok hak elde etmeye başlayan işçiler, daha çok hak elde etmek amacıyla daha etkin mücadele içine girmekte gecikmezler.

24 Mart 1948'de İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, kuruldu. Ayrıca Ankara, İzmir, Adana gibi şehirlerde de Sendika Birlikleri kurulmuştur.

Örgütlenmelerini daha da güçlü kılmak amacıyla 31 Temmuz 1952'de Türk-İş adında bir konfederasyon meydana getirilmiştir.

27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra eskisinden çok daha özgürlükçü bir anayasa yapılır.

1961 Anayasasının sağladığı özgürlükler sonucu, Türk-İş'in yaptıklarının işçinin çıkarına ters düştüğünü söyleyen Türk-İş bünyesindeki bazı sendikacılar, 13 Şubat 1961'de Türkiye İşçi Partisi (TİP)'ni kurarak, haklarını siyasal düzeyde de elde etmeyi amaçlamışlardır.

TİP'in ilk genel Başkanı Avni Erekalın (Türk-İş 5. Bölge Temsilcisi, tekstil işçisi), genel sekreteri Şaban Yıldız (İstanbul Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikası Başkanı ve Türk-İş kurucusu), genel başkan vekili Maden-İş Sendikası Başkanı Kemal Türkler (Türkiye Maden-İş Sendikası Genel Başkanı)'dır.

TİP'in diğer kurucuları şöyledir: lastik işçisi Rıza Kuas, çikolata işçisi Ahmet Muşlu, basın işçisi İbrahim Güzelce, garson Kemal Nebioğlu, tütün işçisi Hüseyin Uslubaş, ilaç sanayii işçisi Saffet Göksüzoğlu, basın işçisi Salih Özkarabay, nakliyat işçisi İbrahim Denizcier ve şoför Adnan Arkın.

Yine Türk-İş'ten bazı sendikacılar ile Yön dergisi çevresinden bazı aydınlar, "Çalışanlar Partisi" adı altında partileşmeye gitmişlerdir ama bekledikleri gelişmeyi sağlayamayınca diğer siyasi partilere katılmışlardır.

Bu arada, yeni Anayasaya uygun olarak 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, 24 Temmuz 1963'de, yayınlanarak yürürlüğü girer. Bazı sendikalar ve konfederasyonlar, bu nedenle, 24 Temmuz tarihini, "İşçi bayramı" olarak kutlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde çalışanlar kesimler, 275 sayılı yasa ile kısıtlıda olsa ilk kez, grev ve toplu sözleşme hakkını elde ediyorlardı.

Bu dönem, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'dir.

TİP'i kuran sendikacılardan bazıları, 15 Ekim 1965'te yapılan milletvekili genel seçiminde TİP'den milletvekili seçilir.

1965'te , TİP'den Milletvekili seçilenler şöyledir:

Behice Boran, Mehmet Ali Aybar, Sadun Aren, Yusuf Ziya Bahadınlı, Rıza Kuas, Kemal Nebioğlu, Çetin Altan, Ali Karıcı, Yunus Koçak, Yahya Kanbolat, Tarık Ziya Ekinci, Muzaffer Karan, Cemal Hakkı Selek, Şaban Erik.

Türk-İş'ten ayrılan bazı sendikalar ile kurulan yeni sendikalar biraraya gelerek, 13 Şubat 1967'de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK)'nu oluştururlar.

Yeni Sendika Yasa Tasarısı

1961 Anayasası ile toplumun her kesimi siyasal yaşama daha aktif olarak katılmaya başlar. Her iş kolunda örgütlenmeye gidilir ve daha iyi koşullarda yaşamak için

hak arama mücadelesi toplumun tüm bireylerince alabildiğine kullanılır.

Cumhuriyet tarihinde ilk kez bu kadar özgür hareket eden bazı kesimler, bu özgürlükleri toplumun genel çıkarı için değil kişisel ve ailesel menfaatleri için kullanmaya başladılar. Sendika yönetimlerine çöreklenmiş bir avuç profesyonel sendikacı tipi ortaya çıkmış ve bunlar yönetimlerini kimseye kaptırmak istemiyorlardı.

Çalışanların haklarını arayan ve koruyan çok ciddi sendikal örgütlenmeler olmasına rağmen yerden ot biter gibi sendikalarda türedi. Bir çok sendika, çalışanların haklarını aramak, korumak yerine menfaat kapısı haline getirildi. Bu tür sendikalar günümüzde de vardır.

Sonuçta, 274 sayılı Sendikalar Yasası ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nın değiştirilmesi için AP tarafından yeni bir Sendikalar Yasa Tasarısı hazırlanır ve 3 Şubat 1970 günü, TBMM'ne sunulur.

Tasarı, “Bir sendikanın Türkiye çapında faaliyet gösterebilmesi için, o işkolu işçilerinin üçte birini temsil etmesini”, öngörüyordu. DİSK'e bağlı sendikalar ile bağımsız bir çok sendika bu nitelikten yoksundu.

DİSK'e bağlı Lastik-İş Sendikası Genel Başkanı TİPmilletvekili Rıza Kuas da, aynı konularda iki yasa tasarısını, 26 Şubat 1970 günü, TBMM'ne sunmuştur.

DİSKyönetimi, 18 Mart 1970'de, toplanır ve AP milletvekilleri tarafından hazırlanan yeni sendikal yasa tasarıları hakkında görüşmeler yaptıktan sonra bazı kararlar alır.

Kararlar özetle şöyledir:

“Ülkede devrimci muhalefeti yok edemeyen egemen sınıflar, yeni tasarılarla çalışma hayatındaki devrimci sendikaları kapatma yolunu tutmuştur. DİSK’e bağlı sendikalar bu tasarıların yasalaşmaması için Anayasa’nın tanıdığı bütün hakları en son sınırına kadar kullanacaktır. Tasarılar, yeni ulusal sendikalar kurulmasını önlemek, DİSK’in varlığına son vermek için düzenlenmiştir. Buna karşılık emperyalizme ve kapitalizme bağlı sendikacılık yasa zoruyla ayakta tutulacaktır. Hukukla, hakla, adaletle, Anayasayla bağdaşmayan tasarılar Meclisten geri çevrilmezse elbette Anayasa Mahkemesi tarihsel kararını verecektir. Kaldı ki işçi sınıfı Anayasal direnme hakkını bilinçle kullanarak iktidara karşı tüm devrimcileri uyarmasını ve işçi sınıfına karşı işlenecek cinayetleri önlemesini başaracaktır.”

Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, Çalışma Bakanlığı bütçesi görüşülürken, 14 Mayıs 1970 günü, Mecliste, yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

“Halen Meclis gündeminde bulunan Sendikalar Kanunu ile Toplu Sözleşme ve Grev, Lokavt Kanunlarında yapılacak değişikliklerle tabelâ sendikacılığı, sendika enflasyonu, sendikacılar arasındaki gayri ahlâki rekabet önlenecektir. İdeolojik akımların âleti haline gelmiş sendikalar ile tabelâ sendikalar bu kanun çıkar çıkmaz kendiliğinden infisah edecektir.”

Değiştirilmek istenen sendikal kanun tasarılarını desteklediğini açıklayan Türk-İş’in 8. Genel Kurulu, 11 Mayıs 1970’te Erzurum’da toplanır.

TBMM Çalışma Komisyonu Başkanı eski Çalışma Bakanlarından AP'li Turgut Toker, 15 Mayıs 1970 günü, Türk-İş Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada, "Sendikalar kanun Tasarısının yürürlüğe girmesiyle, Türkiye'de Türk-İş'ten başka işçi Konfederasyonu kalmayacağını" açıkladı ve "Yeni değişiklik tasarısı ile DİSK'in canına ot tıkanacaktır. DİSKvarken Genel Grev hakkını tanımamız mümkün değildir.", dedi.

Bu konuşma ertesi gün DİSK ve DİSK'e bağlı sendikalar ile bağımsız sendikalar tarafından sert tepkisine yolaçmıştır.

Bu arada önemli bir gösteri yapılır. 1961 Anayasasına yönelik saldırılara karşı öğretim üyeleri, sendikalar, öğrenci örgütleri ile diğer bazı siyasi parti ve kitle örgütleri üyelerinin katıldığı, "Anayasa'ya Saygı Yürüyüşü", 1 Haziran 1970 Pazartesi günü, Ankara'da, yapılır.

Bu dönem, hükümet tarafından Anayasa Nizamını Koruma Yasası TBMM'den geçirilmeye çalışılmış ama tasarı yoğun tepkiler sonucu geri çekilmişti. Ama, hükümetin çabaları durmadı. 274 sayılı Sendikalar Yasası'nda değişiklik yapma kararlılığı içindeydi hükümet.

DİSK Yönetim Kurulu, 3 Haziran 1970 günü, toplanır. Uzun görüşme ve tartışmalardan sonra basına şu açıklama yapılır:

"1- DİSK'i ve devrimci örgütleri görev yapamaz duruma getirmek için girilen Anayasaya aykırı tasarıları kanunlaştırma yolunun doğuracağı sonuçları anlatmak için Ankara'ya bir Uyarı Heyeti gönderilecektir. Genel Başkan Kemal Türkler'in başkanlığında kurulan heyet, tasarılar kanunlaştığı takdirde doğacak sonuçları birer birer

anlatmak üzere Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Ana Muhalefet Partisi Genel Sekreterini ziyaret edecektir. Ayrıca tasarıların amaçlarını ve Anayasaya aykırılığını, doğuracağı olumsuzlukları bir raporla Anayasal kuruluşlara, bu arada Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğine sunacaktır. Durumdan milletvekilleri de haberdendirilecektir.

2- Tasarıları kınamak amacıyla değişik yerlerde ve kentlerde girişilecek eylemleri saptamak ve uygulamak üzere bir Eylem Komitesi seçilmiştir. Komite Başkanlığına Kemal Nebioğlu getirilmiştir. Öteki üyeler şunlardır: Hilmi Güner(Maden-İş), Salih Çetin(Hür Mensucat-İş), Celal Bayaz(Lastik-İş), Avni Erekalın(Kimya-İş), Mustafa Baştan(Basın-İş), Şinasi Kaya(Maden-İş).”

Uyarı Heyeti ve Eylem Komitesi’nden başka yasa tasarılarını incelemek ve eleştirileri saptamak üzere “İnceleme Komisyonu” kurulur. Bu komisyonda da Celal Bayaz, Avni Erekalın ve İbrahim Çetkin, görev almıştır.

Eylem Komitesi’nin Raporu

DİSK Eylem Komitesi’nin planlayacağı eylemleri kesin karara vardırarak üzere DİSKYönetim Kurulu, 5 Haziran 1970 Cuma günü, Çemberlitaş’taki Genel Merkez binasında yeniden olağanüstü toplantı yapar.

Eylem Komitesi’nin dört maddelik raporu, toplantıya katılanlara sonulur. Bu rapor şöyledir:

“DİSKGenel Başkanlığına, İstanbul

Komisyonumuz 5/6/1970 Cuma günü saat 10.00'da toplanarak 274-275 sayılı kanunlarla Anayasal direnişleri kırmak için getirilen baskı ve terör kanunu karşısında tutumumuzun ne olacağını müzakere etmiş ve aşağıda zikredilen eylemleri gerekli görmüştür.

Bunlar:

1- Ankara'ya gidecek heyetin, kanunun bugünkü Meclis gündeminde bulunması nedeniyle 8/6/1970 Pazartesi günü, görüşmelere başlamak üzere Ankara'da bulunmasına,

2- Bu gidişle ilgili basın bildirisinin 6/6/1970 günü basına verilmesine,

Bu bildiride:

a) Gidişin nedenleri,

b) Hükümet sendika özgürlüğünü katledici tutumdan vazgeçmediği takdirde yapılacak uyarıların, eylem biçimlerinin ikaz mahiyetinde belirtilmesine,

3- Heyetin Ankara'daki temasları sonucunda yapacağı basın toplantısından sonra İstanbul'da,

a) 100.000 adet bildiri hazırlayıp eylemin gün ve tarihinin işçiler ve halka duyurulmasına,

b) Duvar afişleri bastırılıp asılmasına,

c) Yerlere yazı yazılmasına.

4-1 saatlik bir genel greve, Anayasaya dayanarak bir kısım bölgelerde gidilmesi ile çeşitli direnişlere başvurulması uygun görülmüştür.

Saygı ile arz olunur.

Başkan: Kemal Nebioğlu, Üyeler: Salih Çetin, Celal Beyaz, Şinasi Kaya, Hilmi Güner, Mustafa Baştan.”

Bu rapor, DİSKYönetim Kurulu toplantısında olumlu karşılanır.

Yapılan görüşmelerden sonra Kemal Türkler, Kemal Nebioğlu, Rıza Kuas, Kemal Sülker, Celal Bayaz, Ehli İman Tuncer'den oluşan DİSK Uyarı Heyeti'nin Ankara'ya gitmesine ve Genel Sekreterlikçe hazırlanan “Muhtıra”nın ilgili makamlara verilmesine karar veriler.

DİSK'in Hazırladığı Muhtıra

DİSK'in hazırladığı ve değişik kurumlara sunacağı Muhtıra'da özetle şu görüşlere yer verilmiştir:

“1- Hükümetçe Meclise sunulan 274 ve 275 sayılı yasaları değiştirmeyi amaçlayan tasarılar Anayasal ilkeleri hiçe saymaktadır.

2- Bu tasarıların özgür sendikacılık, toplu sözleşme ve grev yapma özgürlükleri yok edilmekte, bu haklar yalnız bir zümreye tanınmaktadır.

3- Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve tüm özgür sendikaları ortadan kaldırma amacı güden tasarılar karşı DİSK'e bağlı örgütler ve bağımsız sendikalar Anayasal haklarına sınıksız sarılarak sonuna kadar mücadele edecek ve direneceklerdir.

4- Tasarılar yasalaştığı takdirde çalışma hayatı anarşi içine itilecektir. Bir zümreye sendikacılık dalında tekel tanıyan hükümleri özgür sendikaların işçileri kabul

etmeyecektir. Bundan doğacak sorumluluklar tasarımı getiren iktidara ait olacaktır.”

DİSK Uyarı Heyeti, başta Başbakan Süleyman Demirel olmak üzere tüm ilgililerden şunları isteyecektir:

“Tasarılar geri alınmalıdır. Sendikalar ve toplu sözleşme yasaları değiştirilecekse tüm konfederasyon ve sendikalarla bilim adamlarının ortak çalışmalarıyla ele alınıp aksaklıklar, eksiklikler belirlenmelidir. Hiç bir şekilde sendika seçme özgürlüğü yok edilmemeli, grev uygulaması öncesinde o iş yerinde yapılacak gizli oy, açık sayımla işçilerin görüşü alınmalı ve bunun gibi toplu sözleşme yetkisini alma aşamasında da işçilerin çoğunluğunu temsil ettiğini iddia eden ikinci ve daha çok sendikanın başvurusu olursa, o vakit işçilerin yine gizli oy, açık sayım ilkesiyle hangi sendikaya üye oldukları saptanmalı, yani referanduma başvurulmalıdır. Bu temel ilkeler belirlendikten sonra yasaların öteki hükümleri bunlara göre değiştirilebilir.”

Ankara’da Yapılan Görüşmeler

DİSK Uyarı Heyeti, 10 Haziran 1970 Çarşamba günü, Ankara’dadır.

Başbakan Süleyman Demirel ile görüşemeyen DİSKUyarı Heyeti, CHPGenel Sekreteri Bülent Ecevit ve Milli Birlik Grubu senatörleri ile görüşmeler yapmıştır.

Milli Birlik Grubu üyelerini, Senato’daki odalarında ziyaret eden DİSK Uyarı Heyeti, çok sıcak bir kabulle karşılaşır.

Senatörlerden Ahmet Yıldız, Sami Küçük, Vehbi Ersü, Suphi Gürsoytrak, Suphi Karaman, DİSKYöneticilerince açıklanan sakıncaları haklı buldu ve kendilerinin aynı kanyı besledikleri için MBG adına Vehbi Ersü'nün konuşma yapacağını açıkladılar.

DİSKUyarı Heyeti, 11 Haziran 1970 Perşembe günü, CHPGenel Merkezinde CHPGenel Sekreteri ile görüşür. DİSKUyarı Heyeti, kendilerine destek olacağını söyleyen Bülent Ecevit'in yanından çok memnun ayrılır.

274 sayılı sendikalar yasasında değişiklik yapan yasa tasarısının görüşölmesi 11 Haziran 1970 günü TBMM'de görüşölür.

TİP Milletvekili Rıza Kuas yaptığı konuşmada özetle şunları söylemiştir:

“Sayın milletvekilleri. İşçilerin temel haklarını yok etmeyi amaç bilen girişimler; gençliğe yönelmiş saldırılar, devrimci güçlere karşı uygulanan baskılar, uzun süredir planlanan Anayasayı rafa kaldırma çabalarının son örnekleridir. Sendikalar Kanunu ile Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunlarını değiştirmek ile, daha geriye götürmek için Hükümetin bazı sömürücü ve işbirlikçi çevrelerle yaptığı pazarlık sonunda gerçekleştirilirse, Anayasa'nın özgür sendikacılık ilkesi ve bu ilkeyi perçinleyen öteki hükümleri tamamen tahrip edilmiş olacaktır. Toplumumuz, yerli ve yabancı sömürücülerin ve de işbirlikçilerin bu kâr ihtirası yüzünden yeni bunalımlara itilmiş olacaktır. Çünkü, DİSK ve bütün devrimci sendikaları görevlerini yapamaz hale getirmek için atılacak her adım, açıkça ortadan kaldıramadıkları Anayasa'ya

dolaylı olarak yapılmış birer tecavüz hareketinden başka anlam taşımayacaktır.”

Güven Partisi (GP) adına konuşan Vefa tanır da yaptığı konumada özetle şunları söylemiştir:

“Büyük çoğunluğun demokratik rejime bağlı, sınıf kavgasını hedef tutmayan, kanunlara saygı çerçevesi içinde haklarını arayan milliyetçi kuruluşlar etrafında toplanmasını başarmış Türk işçisine faydası dokunacak her türlü kanun tasarısı ve teklifini hangi gruptan gelirse gelsin, Güven Partisi olumlu karşılayacaktır. Türk-İş demokratik rejime bağlı, Türk-İş milliyetçi bir topluluktur. Türk-İş milletlerarası fesat merkezlerinin emrinde değildir, Türk işçisinin hizmetindedir. Yayınladıkları raporları Sovyet Rusya'yı ve peyklerini Türkiye'yi örnek diye gösteren Marksçı, Leninci kuruluşlar bu tasarıya elbette itiraz edecekler. Komünistlerin itirazları, komünist düşüncelerin itirazları, tasarının isabetsiz değil isabetli olduğunun delili olacaktır.”

274 sayılı yasayı değiştiren tasarı, 12 Haziran 1970 Cuma günü, milletvekillerince Mecliste kabul edilir.

Tasarının oylanması sırasında oylamaya 234 milletvekili katılmış, dört red oyuna karşılık 230 oy ile kabul edilmiştir.

Red oyu veren milletvekilleri şunlardır: Rıza Kuas (TİP), Şeref Bakşık (CHP), Suna Tural (Genelkurmay eski Başkanı Cemal Tural'ın karısı-Millet Partisi), Hilmi İşgüzar (Millet Partisi).

Sendikalar Kanunun kabul edilmesiyle, en az 1/3'i sigortalı işçi olmayan sendikaların federasyon kuramayacaklardı. Bu değişiklik DİSK'i etkiliyordu ve

DİSK, bu yasaı kendi örgütünü yok edecek bir karar olarak görüyordu.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, 13 Haziran 1970 Cumartesi günü, DİSK yöneticilerinden Rıza Kuas, Kemal Nebioğlu ve Kemal Sülker'i Cumhurbaşkanlığı Köşkünde kabul ederek bir görüşme yapar.

Yapılan görüşmede konuşmalardan sonra DİSK'liler, hazırladıkları özet bir raporu Sunay'a verir. Sunay, raporu ilgilenmesi Senato Başkanına göndereceğini, söyler. Üç DİSK yöneticisi, bundan sonra Köşk'ten ayrılır.

Sendikalar Kanunu Tasarısı Senato komisyonundada kabul edilir. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın veto etmeyip onaylaması üzerine yasa 22 Ağustos 1970 günü 13577 sayılı "Resmi Gazete"de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sonuçta, 274 sayılı Sendikalar Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 31. maddesine bir bend ile bu kanuna 3 geçici madde eklenmesi ile yasanın 1, 2, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 29 ve 32. maddelerinde yapılan değişikliklerle yasanın toplam 19 maddesi değiştirilmiştir.

Lastik-İş Genel Merkezinde Yapılan Toplantı

Yaptıkları görüşmeleri aktarmak, neler yapılacağına karar vermek amacıyla DİSK'e bağlı sendikalar ile bağımsız sendikaların yöneticileri ve bu sendikaların işyeri temsilcileri, 14 Haziran 1970 Pazar günü, Lastik-İş Sendikası'nın Merter'deki Genel Merkezinde biraraya gelir.

Yaklaşık 800 kişinin katıldığı toplantıda 29 kişi, görüşlerini, düşüncelerini dile getirir.

İşçi temsilcileri, her işyerinde kurulacak “Anayasal Direniş Komiteleri” yönlendiriciliğiyle bulundukları bölgelerde aileleri ile birlikte eylem yapma anlayışına varmışlardır.

Anayasaya Aykırı Buldukları Kanun Tasarıları İçin Eylem

Profesör Bülent Nuri Esen, Prof. Bahri Savcı, Prof. Muammer Aksoy ve Prof. Mümtaz Soysal'dan kurulu bir heyet, 15 Haziran 1970 Pazartesi günü, Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı ziyaret ederek, Anayasa düzeninin Atatürk devrimleri dışına itildiğini ileri sürüp, Süleyman Demirel'in görevinden çekilmesini istedi.

DİSKYürütme Kurulu,15 Haziran 1970 Pazartesi günü sabahı, DİSKGenel Merkezinde toplantı yaparak, Çarşamba günü öğleden sonra Taksim'de bir gösteri yapmak için karar alır ve Valiliğe başvurur. Valilik, gösteri yapılmasına izin vermediğini bildirir.

Değişik işkollarındaki 18 işyerinin tüm işçileri ise, 15 Haziran Pazartesi günü sabahı, işbaşı yaptıkları halde üretime geçmemiş, eylem için beklemeye başlamıştır.

İstanbul ve Gebze'de bulunan bazı işyerlerindeki işçilerde, Anayasaya aykırı buldukları sendika kanun tasarılarına karşı tepkilerini dile getirmek amacıyla, 15

Haziran 1970 Pazartesi günü, saat 09.00'dan itibaren işbaşı yapmaz.

Hareket, Ankara asfaltının başında bulunan Otosan'da işbaşı yapmayan 2700 işçi tarafından başlatılır. Fabrikadan çıkan kadınlı erkekli işçiler, Gebze'ye doğru yürüyüşe geçer. Ellerinde Türk bayrakları ve "AP iktidarı bizim iktidarımız değildir", "Ordu işçi el ele", "274. kanun maddesine hayır", "Zincirimizden başka kaybedecek bir şeyimiz yok", gibi pankartlar vardı. Aynı saatlerde Kartal-Cevizli'deki Singer işçileri de fabrikayı terketti. Singer işçileri de, Ankara asfaltından Üsküdar yönüne doğru yürüyorlardı.

Karşılıklı yönlerde yürüyen işçiler, yol boyunca diğer fabrikaların işçilerini de kendilerine katılmaya çağırdı. Bu çağrılara bir kısım işyerlerindeki işçiler uydu, bir kısmı uymadı. Çağrıya katılma olmayınca Maltepe'deki Tekel Fabrikasında bu yüzden çatışma oldu. Fabrikanın cam ve kapıları kırıldı.

Bu arada Ankara asfaltının üzerinde uçan keşif uçakları durumu telsizle dakikası dakikasına İstanbul Valiliğine bildirmeye başlamıştır.

Kartal kavşağında işçilerin karşısına bir askeri birlik ile üç tank ile barikat kurulur. Askerlerin zor kullanmaması üzerine işçiler barikatı aşarak geçer.

En büyük çatışma, Kartal-Soğanlı'daki Haymak Döküm ve Fitting Sanayi A.Ş. Fabrikasında olur. Başbakan Süleyman Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel'in de ortak olduğu Haymak Döküm Fabrikasının büro kısımları ile fabrikanın önündeki bazı otomobil ve kamyonlar işçiler tarafından tamamen tahrip edilmiştir.

Anadolu yakasında sabahtan beri yürüyüş yapan işçiler, Göztepe kavşağında buluşur. Güneş batmak üzeredir. Bir işçi lideri, “Bugünlük bu kadar. Yarın gene buluşacağız” der ve işçiler ertesi gün buluşmak üzere o gün dağılır.

Anadolu yakasında bu olaylar olurken İstanbul yakasında Silahtarağa ve Alibeyköy’de bazı işçiler, yürüyüşe başlar. Yürüyüş yapan işçilere polis ve askeri birlikler engel olur ve dört işçi gözaltına alınır.

İşçiler, gözaltına alınan arkadaşlarının serbest bırakılması için karakolun çevresini kuşatır. İlgililerin, çatışma olmasın diye gözaltına alınan 4 işçiyi serbest bırakmasından sonra topluluk dağılır.

DİSK’e bağlı sendikaların İstanbul’un bazı bölgelerinde giriştikleri direnme hareketine paralel olarak, Yapı İşçileri Sendikası’na bağlı 350 işçi, 15 Haziran 1970 Pazartesi günü, ODTÜ merkez bina inşaatını işgal etmişlerdir.

İşçiler, üniversite içinde halihazırda inşa halinde bulunan binalara girmiş, işi durdurmuşlardır. Beş ek binayı tamamen işgalleri altında bulunduran işçiler, bu bölgeye kimseyi sokmamıştır. İşçilerin başlattığı direnme hareketini ODTÜ öğrencilerinden bir kısımda desteklemektedir.

115 İşyerinde 75 Bin İşçi Yürüyüş ve Gösteriye Katıldı

DİSKBasın Temsilcisi, 15 Haziran 1970 Pazartesi günü, yaptığı açıklamada özetle şunları söylemiştir:

“115 işyerinde 75 bin işçi yürüyüş ve gösteriye katıldı. İşbaşı yapmadı. Üyelerimizin bu anti-demokratik tasarıya karşı giriştikleri direnmenin yarın ne şekle döneceğini şu

anda biz de bilemiyoruz. Her sendika kendi eylemini kendisi tesbit eder.”

İlk gün, olaylar sırasında İstanbul’da bulunan Başbakan Süleyman Demirel de, Ankara’ya hareket etmeden önce şu kısa demeci vermiştir:

“Kanunsuzlukların her çeşidinin bu zamana kadar hakkından geldik, bundan sonra da geleceğiz. Kanunun vermediği hak istimal olunamaz. Bu gibi hareketlerin içine girenlerin tahriklere alet olduğu gerçektir. Kanunsuzluklara alet olmanın sonu yoktur. Devlet güçleri herşeyin üstünden gelecektir.”

Levent ve Mecidiyeköy Bölgesinde Meydana Gelen Olaylar

Tarih: 16 Haziran 1970 Salı, Yer: Levent, Mecidiyeköy bölgesi.

Saat 08.00: Çevredeki işyerlerinin çoğunda işçiler direnişe geçmeğe başladılar. Tatko servis istasyonu, Profilo, Cihan Komandit, Philips işçileri, Büyükdere caddesini izleyerek yürüyüşe geçtiler. İstinye’deki Kavel işçileri de Ayazağa’ya doğru yürüyüşe başladılar.

Saat 10.30: İstinye’den gelen Kavel ile Horasan fabrikaları işçileri ve Levent çevresindeki fabrikaların işçileri, Ayazağa’daki Oto Sanayi Sitesi’nin önüne gelerek birleştiler. Yürüyüş boyunca ellerinde iktidarı ve sendikalar kanununu kınayan dövizler taşıyan ve “Çoban sülü istifa”, “Bağımsız Türkiye”, “Ordu işçi el ele”, “Patronlar Devrile” diye bağırarak yürüyüş yapan işçiler, birleştikten sonra Taksim’e doğru yürüyüşe geçtiler. Yürüyüş

kervanının başında iş kıyafetli kadın ve kız işçiler vardır. Levent'teki toplum polisi ve Merkez Kumandanlığına bağlı inzibat kuvvetleri Tekfen fabrikası önünde güvenlik tedbiri almış ve barikat kurmuşlardır.

Saat 10.55: İşçiler Tekfen fabrikasının önünde toplum polisiyle karşılaştılar. Toplum Polisi Müdür Muavini Kenan Koç, burada işçilere, “durmalarını, geri dönmelerini ve dağılmalarını” ihtar eder. İhtar dinlemeyen işçiler, barikadı yarmak için yürüyüşe geçince toplum polisi, cop kullanmağa başlar. Polislerin önde yürüyen kadın ve kız işçileri coplamaşı ve geriye püskürtmek istemesi üzerine ilk çatışma patlak vermiştir. Kadın işçiler ıgık ıgıka kaçarken arkalarındaki erkek işçiler, taş, sopa ve demir çubuklarla polise hücum etmişlerdir. Bundan sonra işçilerle toplum polisi arasında kanlı çatışma başlamıştır. Polisler önlerine gelen işçilere coplarla vuruyor ve işçiler de polisler e sopa ve demir çubuklarla karşılık veriyordu. Fakat işçiler çok sayıda oldukları için toplum polisini önlerine katarak kovalamağa başlar. Bu sırada birden silahlar patlamağa başlamıştır. Polis ve işçiler, birbirlerine karşılıklı ateş etmeye başlamıştır. Taş, sopa, cop, silah ve yumruk yumruğa süren çatışma 20 dakika kadar sürmüştür. Kadın işçiler yerlerde sürükleniyor, copunu, kalkanını, miğferini kaybeden toplum polisleri işçilerin saldırıları karşısında sığınacak yer arıyorlardı. İşçilerin sayıca üstünlüğü karşısında toplum polisi kaçmaktan başka çare bulamamıştır. Bu arada Tekfen fabrikası da taşlanmıştır.

Eczacıbaşı fabrikasının karşısındaki bir eve sığınan toplum polislerini işçiler dışarı çıkartmak ister. Çocuğunun yukarıda uyuduğunu ve eve kimsenin gelmediğini

söyleyen ev sahibinin, polisleri saklamak istemesi üzerine işçiler, evden içeriye girdiler ve binayı tahrip ettiler, içeride bulunan polisleri de tartakladılar.

Kaçan polislerden bir kısmı da ses sanatçısı Safiye Filiz'in evine sığınmıştır. Polisleri kovalayan işçiler, eve girmiş, eşyaları tahrip etmişlerdir.

Polislere sahip çıkan vatandaşlar ile işçiler arasında zaman zaman çatışmalar olmuş, yolda bulunan otomobiller ile bazı dükkanlar tahrip edilmiştir.

Saat 11.15: Yoldan geçen otobüsleri, otomobilleri, taksileri, dolmuşları durdurarak binip kaçan toplum polisi, olay yerinden kaybolunca çatışma işçilerin Philips önüne gelmeleriyle durur. Burada askeri inzibatlar, barikat kurarak işçilere, dağılmalarını ihtar eder. İşçiler, askeri birliklerin ihtarını dinleyerek dağılmağa başlar. Bir kısmı geri dönerken, bir kısmı Mecidiyeköy yönündeki işyerlerine gitmeğe başlar.

Saat 11.45: Mecidiyeköy yönünde ilerleyen işçiler, Tuslog binasını taşlar. Gördükleri iki toplum polisini taşla tuttular. Yürüyüşe katılmayan Puro fabrikası işçileri eylemci işçiler tarafından yuhalanır. Arı ve Roche fabrikası işçilerinden bazıları, ellerindeki bayraklarla Mecidiyeköy'e doğru gelen arkadaşlarını karşılar.

Saat 11.55: Esentepe'de askeri inzibatlar tarafından kurulan ikinci barikat işçiler tarafından aşıldı. İmren ve Baylan fabrikaları taşla tutuldu, camlar kırıldı. İşçiler, bundan sonra, Gayrettepe'deki üçüncü asker barikatıyla karşılaştılar ve Profilo fabrikası yönüne saparak dağıldılar.

Saat 12.00: Şişli Camiinin çevresinde askeri birlikler, Kağıthane'den ve Mecidiyeköy'den gelen yolları keserek büyük güvenlik tedbirleri aldılar. Ortalıkta tek bir polis görünmemektedir. Dağınık duran işçi toplulukları, ikisi kadın olmak üzere 6 arkadaşlarının yaralandığını söylüyorlar ve ellerindeki mermi çekirdeklerini göstererek: "İlk defa polis ateş açtı. Bizim niyetimiz Zincirlikuyu kavşağında yere oturarak trafiği aksatmak ve sendikalar kanun tasarısını kınamaktı" demişlerdir.

Anadolu Yakasında Meydana Gelen Olaylar

Tarih: 16 Haziran 1970, Yer: Kadıköy Anadolu bölgesi.

Saat 09.00: Ankara yolundaki Otosan'dan çıkan işçiler, Üsküdar'a doğru yürüyüşe geçtiler. Çevredeki bazı fabrikaların işçileri de kendilerine katıldı. Ankara yolunun birinci kilometresinde toplum polisi barikat kurmuştu. İşçilerin Üsküdar'a gitmelerine engel olunacaktı.

Aynı bölgede emniyeti sağlamak için görevlendirilmiş askeri birliklerde vardı. O dönem 2. Zırhlı Tugaü Komutanlığı Piyade Taburu'nda teğmen olarak görev yapan Atilla Özsever de Tuğgeneral Vahit Üner'e bağlı olarak askeri biriklerin başındadır. Atilla Özsever daha sonra THKP-Cdavasında yargılanmıştır.

Birinci Ordu Yarbaşkanı Tuğgeneral Mehmet Harput ile Tuğgeneral Vahit Güneri, Acıbadem Köprüsü altında, işçilere, "Silahlı kuvvetler adına konuşuyoruz" diyerek şunları söylemişlerdir:

"Sizin derdiniz, bizim derdimizdir. Bu memleket çapulcu memleketi değildir. Memlekette herşey alt üst oldu. Bizi

seviyorsanız işinizin başına dönün. Anayasanın istekleri tamamiyle yapılacaktır. Askerle karşı karşıya gelmeyin, karşıma çıkmayın.”

Generallerin bu konuşmalarına ve ihtarları üzerine bir kısım işçi dağılmış, bir kısım işçiler ise yürüyüşe devam etmek isteyince toplum polisi ile çatışma başlar. Trafik noktası işçiler tarafından yerle bir edilir. Silahlarla ateş edilmeye başlar. Polisler üzerlerine yürüyen işçilerden kaçmak için arabalarına koştular. Bu sırada İstanbul Emniyet Müdür Muavini Nihat Kaner, kenarda duran askeri birliklere doğru koşarak, “Polisleri öldürecekler, kurtarın” diye bağırdı. Askerlerin iki tarafın arasına girmesi üzerine polisler kurtarıldı ve işçiler, Üsküdar’a doğru yürüyüşe geçtiler. Yol boyunca, “Demirel istifa”, “Ordu işçi el ele”, “İşçiyiz güçlüyüz” diye bağırarak işçiler, Ankara asfaltı kenarında bulunan benzin istasyonları tahrip etmişlerdir. Üsküdar’a gelince vapurların çalışmadığını gördüler.

Polis motorleri, bu sırada, sahilleri dolaşp şu ihtar yapıyordu:

“İskelelerden bütün deniz araçları çekilecek. Hiç bir tekne sahile yanaşmayacak. Yürüyüş yapan işçiler birden taarruz edebilirler. Sandal veya motorla karşıya geçmek isterler. Kalabalıktan boğulanlar olabilir. Derhal sahil ve iskeleleri terkedin. Bütün vapurlar, araba vapurları seferden kaldırılmıştır.”

İşçiler, bunun üzerine Paşabahçe’ye doğru yürüyüşe başlamışlardır. Beylerbeyi’ne doğru yürüyen işçilerin önü Deniz Kuvvetleri Komutanlığı’nın kurduğu barikatla kesilir. Bu arada Arçelik işçilerinin de Gebze’den Üsküdar’a doğru yola çıktıkları haberi gelir. Bunu duyan işçiler, Üsküdar’a

geri dönerek arkadaşlarını beklemeğe başlar. Üsküdar Tekel Tütün Fabrikası işçileri de bu arada eylem yapan işçilere katıldı.

Saat 12.00: Birleşen işçiler, bu defa, yönlerini Kadıköy'e doğru çevirdiler. Binlerce işçi, Kadıköy'e yürüyordu. Yol boyunca da iktidar ve sendikalar kanununu kınadılar.

Saat 13.30: Elllerinde Türk bayrakları ve Otosan flaması olan işçiler, Kadıköy meydanına vardılar. Askeri birlikler, Kadıköy çarşısında barikat kurup güvenlik önlemleri almışlardı. Altıyol'a gelen işçi topluluğu burada askeri kuvvetlerle karşılaştılar. İhtara rağmen dağılmayarak yürüyüşe devam etmek istediler. Bu sırada silahlar patladı. Dükkânlarını kapayan esnaf kaçıyordu. Askerlerin ciddi tertibatı sonunda işçiler çatışmaya devam edemediler ve geri çekilmeye başladılar. Altıyol'dan Kadıköy iskelesine doğru çekilen işçiler, yol boyunca binaları, otomobilleri taşıdılar ve bankaların, dükkânların camlarını kırdılar. Çatışma sırasında taş ve sopa kullanan işçiler, askerlerin barikatını bir kaç kere yarmak istedilerse de başaramadılar. Her seferinde geri çevrildiler. Çatışmada bir Yarbay, 4 asker, üçü kadın 9 kişi yaralandı.

Bu arada, Bağdat caddesininden Bostancı, Kızıltoprak yolunu takip ederek Fenerbahçe stadyumu çevresine gelen işçiler, daha önce gelmiş olan işçilerle birleşir.

Kurbağalıdere civarında barikat kurmuş askeri birlikler ve polisler ile işçiler arasında çatışma olmuş, Yoğurtçu Parkı civarında iki polis otobüsünü deviren eylemciler, Kadıköy AP İlçe Merkezini işgal etmiş, binayı tahrip etmişlerdir.

Kuşdili yönünden Altıyol'a gelen işçiler, askerlerin barikatıyla karşılaştılar. Çatışma başlamadan asker duruma hâkim oldu ve işçilerin ellerindeki sopaları aldı. Bu arada kenar sokaklardan sızan bazı işçiler, Bağdat caddesine kadar gittiler ve bazı iş yerlerine bayrak çektirdiler, arabaları, evleri ve binaları tahrip ettiler.

Saat 14.00: Bu sırada askeri birliklere komuta eden Tuğgeneral Vahit Güneri, jipinin üzerine çıkarak işçilere bir konuşma yapmış ve çatışmayı durdurmalarını, yeni gelen işçilerle birlikte Kadıköy İskele Meydanında toplanabileceklerini bildirmiştir.

Altıyol'dan inen işçilerle Kadıköy İskele Meydanında toplanmış olan işçiler birleşerek asker tarafından muhafaza altına alınmış olan Kadıköy Kalmakamlığı önüne gelmişlerdir. Burada keşif uçakları alçaktan uçuş yapmışlardır.

Bu sırada bir askeri aracın üzerine çıkan Tuğgeneral Vahit Güneri, şunları söylemiştir:

“Kanun devleti olan bir memlekette yaşıyoruz. Kanunlara uymak zorundayız. Bugün sabahtanberi sizlerle beraberim. Kanunsuz yürüyüş yaptınız. Size mâni olmadık. Buraya kadar geldiniz. Haklarınızı parlamentoda arayınız. Bu olmazsa haklarınızı arayacaklar vardır. Türkiye işçisiyle, askeriyle, devletiyle bir gövdedir. İşçi bu gövdenin bir koludur. İşçi bugün sokağa dökülmüştür. Türkiye'nin kolu kırıktır. Fabrikalarınıza dönün el birliğiyle bu kolu sağlamlamaya çalışalım.”

Saat 16.00: Kartal ve yöresinden 60 kamyonla gelen işçiler, Kadıköy İskele meydanında, Kaymakamlık önünde toplandılar. Bir kadın işçinin, arkadaşlarına hitaben yaptığı

konuşma sırasında, polisler tarafından olay yerinden kaçırılıp, Kaymakamlığın altındaki Emniyet Amirliğine götürülmesi üzerine binlerce işçi, Kadıköy Kaymakamlık binasını işgal ettiler ve olaylar sırasında polis tarafından yakalanan arkadaşlarını geri almak istediler. Kaymakamlık binasını tahrip eden işçiler, molotof kokteyli atarak binayı ve binanın önünde bulunan üç otomobili yakmışlardır. Otomobilin biri benzin dökülerek yakılmıştır.

Bu arada, Kartal Emniyet Amirliğine götürülen arkadaşlarından 3'ününün serbest bırakılması amacıyla binaya giren işçiler, bir süre amirliği işgal altında tuttuktan sonra ayrılmışlardır.

Kartal Emniyet Amirliğini işgal eden işçiler, daha sonra, Kartal Kaymakamlığı ile Kartal AP İlçe merkezini basarak tahrip etmişlerdir.

Bakırköy, Topkapı ve Eminönü Bölgesinde Meydana Gelen Olaylar

Tarih: 16 Haziran 1970, Yer: Bakırköy, Topkapı, Eminönü bölgesi.

Saat 10.00: Topkapı dışındaki fabrikaların işçileri surların dışında toplanarak Şehremini'ne gittiler. En önde kadınlar vardı. DGSAöğrencilerinden Dilşad Zülkadiroğlu da bu kadınlar arasındadır. Burada toplum polisinin kurduğu barikatı aşarak Fındıkzade'ye gelen işçiler, Vatan caddesine inerek Fatih'e gittiler. Fatih'ten Belediye Sarıya'nın önünde toplanan işçiler, "Bağımsız Türkiye", "Demirel istifa", "İşçi millet ele ele", "Ordu işçi el ele",

“Süleyman Başvekil, işçi, köylü, halk sefil” diye bağırarak Laleli’ye çıktılar ve Beyazıt’a doğru yürüdüler.

Saat 11.00: Topkapı, Silah tarağa, Eyüp’teki bütün işyerleri askeri birliklerin denetimi altında. Vatan caddesi ve Topkapı’dan şehre giriş çıkışlar yasaklandı.

Spor ve Sergi Sarayının önünde askeri birlikler konuşlandırılmış. Hazırlanan alana bir helikopter iner ve içinden bir general ile iki yüksek rütbeli subay çıkar. Doğruca Birinci Ordu Karargâhına gitmiştir.

Saat 12.00: Keşif uçakları işçi toplulukları üzerinde uçuyor. İşçilerin bir kısmı ara sokaklardan geçerek Beyazıt’a gidiyor.

Saat 12.40: Galata ve Unkapanı köprüleri ikiye açılarak trafiğe kapatıldı. Köprülerin açılması sırasında bir general dubaların üzerinde kalmış, çağrılan helikopter tarafından kurtarılmıştır.

Saat 14.00: Beyazıt’a gelen işçiler, Sultanahmet’e doğru yürürlerken Başbakan Süleyman Demirel ve sendikalar kanunu aleyhinde gösteri yapar. Sultanahmet’te toplanan işçiler Cağaloğlu’na doğru yürümeye başlar.

Cağaloğlu’nda Gripin işyerinde çalışan 300 kadın işçi, yürüyen işçilere katılır. Cağaloğlu’nda işçiler, barikat kurmuş askerler ile kısa bir çatışmadan sonra barikatı yararak Vilayete indiler.

Vilayete doğru yürüyen işçilerin hareketleri hafif zırhlı araçlar ve tanklar ile takip edilmiş, Valilik tanklar tarafından herhangi bir saldırıya karşı çevrilmiştir.

Vilayet önünde, ordu lehinde ve Başbakan Süleyman Demirel, Vali Vefa Poyraz aleyhinde gösteri yapan işçiler, tankların ve askeri araçların üzerinden atlayarak, Eminönü'ne varmışlardır. Galata köprüsünün açık olması yüzünden işçiler, Unkapanı'na doğru yürürler. Unkapanı köprüsünün de açık olması yüzünden Saraçhane'ye çıktılar ve Fatih'e saparak Topkapı'daki işyerlerine döndüler.

Saat 14.30: Olayların yatışması üzerine kapatılan Galata ve Unkapanı köprüleri, trafiğe açılıyor.

Bu sırada Kağıthane'deki işçiler fabrikaları boşaltarak Şişli'le yürümek istemişlerdir. Fakat askeri barikatı aşamadıklarından Silahtarağa'ya doğru geri dönerek yürüyüşe devam etmişlerdir.

Saat 15.30: Kağıthane'den Silahtarağa'ya yürüyen işçiler, buradaki fabrikalarda çalışan işçilerle birleştiler, tekrar Kağıthane istikametine doğru yürümeye başladılar.

Türk-İş'e Molotof Kokteylli Atılıyor

İTÜ Gümüşsuyu binasında forum yaptıktan sonra marşlar söyleyerek çıkan 100 kadar öğrenci, 16 Haziran 1970 Salı günü, saat 17.15'te, Türk-İş'in Gümüşsuyu'nda bulunan Birinci Bölge Temsilciliğine, molotof kokteylleri atmışlardır. Patlamalar sırasında Gümüşsuyu ve Ayazpaşa semtlerinde oturanlar paniğe kapılmışlar, bazı dükkanlarda kepenklerini çekip çalışmalarını tatil etmişlerdir. İTÜ'deki patlamalar ve gösterilere güvenlik kuvvetleri müdahale etmemişlerdir.

Türkler ve Kuas, Vilayete Çağrılıyor

Sabaha karşı saat 04.00'te İzmit'te toplantı yaptıktan sonra İstanbul'a gelen İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu, Birinci Ordu Komutanı Orgeneral Kemal Atalay, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Semih Sancar, Vali Vefa Poyraz ve MİT müfettişleri ile İstanbul'un değişik bölgelerinde meydana gelen olayları İstanbul Valiliğinde gelen bilgilere göre takip etmişlerdir.

16 Haziran 1970 Salı günü, Orgeneral Kemal Atalay, Kadıköy bölgesindeki eylemleri helikopterle izlemiş ve karargâhına dönmüştür.

İşçi eylemleri sürerken, DİSK Yürütme Kurulu üyelerinden genel Başkan Kemal Türkler, genel başkanvekili Kemal Nebioğlu ve genel sekreter Kemal Okur Sülker'i, Harbiye'deki makamına çağırarak 1. Ordu Komutanı Orgeneral Kemal Atalay, DİSK yöneticilerinden, eylemlerin sona ermesi için yardımcı olmalarını ister.

Öğleden sonra DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler ile TİP milletvekili Rıza Kuas, İstanbul Valiliği makamına çağrılarak kendilerinden, olayların önlenmesi için çaba göstermeleri istenir.

DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler Valilikten ayrılırken, gazetecilere özetle şu açıklamayı yapmıştır:

"İşçi kardeşlerim! İşçi sınıfının bilinçli temsilcileri! Sizlere sesleniyorum! Beni iyi dinleyiniz. Anayasal haklarınız için direndiniz. Direniyorsunuz. Anayasamız her türlü toplantı ve yürüyüşlerin silahsız ve saldırsız olacağını emreder. Bizler Anayasaya sınımsız bağlı işçiler olduğumuzdan hiç bir hareketimiz Anayasaya aykırı olamaz. Ne var ki, bizim

aramızda çeşitli maksatlar güden kişiler, çeşitli kılıklara bürünerek girebilirler. Hatta kötüsü, gözbebeğimiz şerefli Türk ordusunun bir mensubuna kötü maksatla taş atabilir, tahrikler yapabilirler. DİSK Genel Başkanı olarak sizi uyarıyorum.”

Kocaeli Bölgesinde Meydana Gelen Olaylar

Kocaeli bölgesinde DİSK’e bağlı Maden-İş, Sel-Çık, Basın-İş, Lastik-İş, Kimya-İş sendikalarına bağlı 20 işyerinde işçilerin başlattıkları direniş hareketi 16 Haziran 1970 günü de sürmüştür.

Gebze’deki Aeg, Çivi ve Tırpan fabrikalarında çalışan iki bine yakın işçi, sabahtan itibaren işbaşı yapmayarak kınama yürüyüşüne geçmişlerdir.

“Demirel istifa”, “Hükümet istifa”, “Ordu işçi el ele”, “Kahrolsun Türk-İş” diye bağırarak Ankara asfaltına çıkan işçiler, yollarda bulunan fabrikalardaki işçileri kendilerine katılmaya davet etmişlerdir.

Pirelli ve Good-Year fabrikaları önünde toplanan işçiler, bu fabrikalarda çalışan işçileri kendi aralarına davet etmişlerdir. Pirelli işçileri hemen harekete katılmışlar, Good-Year işçileri de, “Rıza Kuas’ı isteriz” diye önce yürüyüşe katılmak istemişlerse de sonra katılmışlardır.

Çayırova, Arçelik, Demir Döküm, Timaş Demir Çekme fabrikalarından katılanlarla yürüyüşe geçen işçi sayısı yaklaşık 10 bine yaklaşmıştır.

Kocaeli Valisi Hüseyin Meydanoğlu, yürüyüş sırasında olay çıkmasını önlemek amacıyla Kolordu

Komutanlığından yardım istemiştir. Bu istek üzerine olay yerine askeri birlikler sevk edilmiştir.

Yürüyüş nedeniyle Ankara-İstanbul asfaltında trafik zaman zaman durmuştur. Trafik ekipleri, yolun ulaşımına kapanmaması için çalışmışlardır.

İşçiler, Köseköy'den İzmit'e kadar, Ankara-İstanbul asfaltında 3,5 saatlik bir yürüyüşten sonra bir kaç yerde kurulan askeri barikatları aşarak saat 14.00'te İzmit'e girmişlerdir.

Atatürk Anıtı'na giden işçiler, saygı duruşunda bulunarak İstiklal Marşını söylemişlerdir. Daha sonra, direnişe sonuna kadar devam edeceklerine dair and içen işçiler, buradan, 15. Kolordu Karargâhına gitmişler ve "Ordu ordu çok yaşa" diye bağırarak ordu lehine tezahüratta bulunmuşlardır.

İşçiler, Harbiye Marşını söyleyerek buradan ayrılmışlar, çocuk parkına gidip dağılmışlardır.

Ankara'da Meydana Gelen Olaylar

Ankara Üniversitesi ile ODTÜ'ne bağlı bazı öğrenciler, İstanbul'da meydana gelen işçi eylemlerine destek olmak amacıyla, otobüslere binerek, 16 Haziran 1970 Salı günü, Ankara'da Sanayi Çarşısına, gider.

Sanayi Çarşısı esnafı ve çalışanları ile bazıları işçi elbisesi giymiş bildiri dağıtan öğrenciler arasında çatışma çıkar. Çıkan olaylarla ilgili olarak haklarında, "Toplu ızzar, emniyet taşıtını tahrip etmek, izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak ve işçileri kanunsuz direnişe teşvik ve

tahrik" iddiasıyla 51'i öğrenci, 19'u işçi hakkında soruşturma açılır.

Öğrencilerin adları şöyledir: Tevfik Özdemir, Haluk Altay, Aşkın Erdemir, Alev Ateş, Aydın Ünver, Pınar Erdemil, Şule Albayraklıoğlu, Türkân Sabuncu, Aysel Özekurt, Tuncay Çelen, Enis Rıza Sakızlı, Kâmil Erdem, İlyas Taner, Ömer Parlar, Muhittin Sirer, Kenan Alyürek, Nuh Mehmet Avcı, Aydın Kozak, Engin Bozkurt, Can Aynagöz, Ahmet Yanar, Selahattin Yardım, Kasım Gündemir, Teoman Göral, Mehmet Eroğlu, Hülâgû Bulguç, Mustafa Çiçekçi, Aydinel Altıntaş, Mehmet Akın, Ahmet Kardam, Münir Ramazan Aktolga, Turan Kaynar, Muzaffer Ataman, Hüseyin Onur, Fürüzan Enson, Recep Şahin, Mehmet Alözer, Orhan Koçak, Mete Dural, Ali Ergun, Cengiz Çandar, Kaya Normaler, Şeniz Sungur, Abdullah Özcan, Ercan Erciyas, Gülay Özdeş, Faruk Malhan, Aykut Ülkütekin, Yaman Akalın, Halis Akder.

19 işçinin adları da şöyledir: Rıza Vural, Nazmi Hatıroğlu, İzzet Bozkurt, Abdullah Uyanık, Mehmet Akçam, Ahmet Kılıç, Kibariye Aksoy, Hanife Aladağ, Havva Aladağ, Safiye Sağlam, Selim Özcan, Seyfettin Satık, Enver Aydın, Faik Genç, Süleyman Çözüm, Bayram Arık, Kamil Doğan, Mehmet Zaimoğlu, Adil Ersöz.

Ankara'da ayrıca, DİSK'e bağlı bin kadar işçi, 12.30 sıralarında yürüyüş yapmış, 300'ü kadın olan yürüyüşçüleri toplum polisi dağıtmıştır.

İşçileri Direnişe Katılan İşyerleri

15 ve 16 Haziran 1970 günleri, İstanbul ve Kocaeli bölgelerinde meydana gelen işçi hareketlerine katılan işçilerin çalıştıkları işyerleri şöyledir:

Abbot, Unichimi, Roche, Philips, Mercedes, Bahariye, Sıcak Çekme Fabrikası, Şakir Zümre, Prescold, Boran, Kaybela, Çelikyay, Dumeks, Tasas, Ambalaj Sanayii, Erba, Ertor, Türkeli, Boyler, Haymak, Doğu Galvaniz, Tekfen Ampül, Nuh Emaye, İhsan Gökçay, Yunus Çimento Fabrikası, Samurtaş, Tisen Brülör, Liberti, Harvey, Pimaş, Vinlex, Derby Plastik, Derby Lastik, Gıslavet, Çataalkaya Matbaası, Mortaş, Çınar, Çita, Reks, Devlet Malzeme Ofisi İstanbul ve İzmit işyerleri, Dekase Edebiyat Matbaası, Neyir Tekstil, Aksu Mensucat, Vita Yağ Fabrikası, Aksan, Job Jilet, Oto Mersan, İteno Aver, Erka Balata, Enfa, Magirüs, Sungurlar, Çelik Endüstri, Türk Demir Döküm, Ootosan, Uzel, Cihan Radyo, Elektro Metal, Aeg-Eti, Otoyay, Rabak, Çelik Halat(İzmit), Gaz Aletleri(İzmit), Demir-İş(İzmit), Varil Sanayi, Rabak, Philips, Profilo, Besaj, Simko, Singer, Silvan, Arçelik, Eca, Metin Cam, Harun Cam, Mino Sanayi, Vita, Teneke Kutu, Nursan, Denet Civata, Nuri Akdemir, Bimak, Dökümay, Tezsan, Hisar Döküm, Ufer, Gülok, Arıtış, Merbolin, Pertriiks, Midiltipi, Roche, İbrahim Etem İlaç, Veyit İlaç, Marshall Boya, Pilma Tudor, Hür Mensucat, Teknik Boya, Hayri Bükümcü, Rami Boya, Neyir ve Aksu Tekstil, Crysler, Kale Kilit, Komili, Maltepe Sigara, Cibali Tütün, Vita, Eas Akü, Mutlu Akü, Tarım Koruma ve Servis Ticaret, Samurkaş, Akın Demir Çekme, Kavel, Meta Radyo, Man, Sötlüce Un Fabrikası, Yeni Pak Un Fabrikası, Hasköy Un Fabrikası, Ayvansaray Un Fabrikası, Balat Un Fabrikası,

Karaağaç Un Fabrikası, Trakya Yağ Fabrikası, Birleşik Alman İlaç Fabrikası.

Ölenler

16 Haziran 1970 Salı günü, Kadıköy bölgesinde meydana gelen olaylar sırasında üç kişi ölmüştür.

İşçiler ile polisler arasında Kızıltoprak, Tahtaköprü Caddesinde meydana gelen çatışmada Beşiktaş Toplum Polisi merkezinde görevli polis memuru 23 yaşındaki Hüseyin Kahraman, Mutlu Akümülatör fabrikasında çalışan 30 yaşındaki işçi Yaşar Yıldırım ile Kadıköy'de Deniz Lokantası ile Fenerbahçe İşkembecisi dükkânlarının sahibi 55 yaşındaki Abdurrahman Bozkurt, ölmüştür.

Olaylarda yaralanmış olan işçi Mustafa Baylan ile polis memuru kocası Hüseyin Kahraman'ın ölümüne üzülen Vediha Kahraman da, 18 Haziran 1979 Perşembe günü ölmüştür.

Yaralılar

16 Haziran 1970 Salı günü meydana gelen olaylarda yaralılardan isimleri açıklananlar şunlardır:

Öğrenciler: İbrahim Yalçın, Zühtü Yelkenci.

Polisler: Kadir Kök(Emniyet Müdür Muavini), Kenan Koç(Emniyet Müdür Yardımcısı), Kâzım Köse, Yaşar Başak, Cuma Doğan, Haydar Aydın, Mustafa Yalçın, Niyazi Savcı, Ramazan Yıldırım, Mustafa Kara, Nadir Özen, Ali Aykut Demir, Cavit Altan, Ahmet Özcihan, Ali

Beyaztaş, Nadir Özak, Sami Yüceoğlu, Yüksel Kızılcay, Faruk Bal, Hüseyin Azlítepe.

İşçiler: Ali Polat, Ömer Keskin, Sadık Çiftçi, Veysel Şeker, Ahmet Kolacak, Kâmil Kerim Elbasan, Cavit Yeşilyurt, Kadri Topkal, Ünal Nuri Sezer, Süleyman Şükür, Mustafa Afyoncu, Nihat Akınlı, Bayram Tahir Atalay, Seyfettin Doğan, Haydar Karahan, Yüksel Kızılca, Fahir Kuşçular, Ekrem Günler, Yunus Uysal, Turan Akbaş, Ruhi Yazar, Sadık İkiz, Davut Hacer, Cemal Ergün, Binali Çorlu, Ali Yalçın, Erol Eroğlu, Hüseyin Zincirli, Mustafa Bayram, İshak Göçmenoğlu, Ali Rıza Başaran, Enver Yılmaz, Adil Altaş, İbrahim Demirci, Şahin Öztürk, Necati Yenitürk, Murat Bayram, Tahir Pınar, Eyraz Reha, Dursun Maloğlu, Ali Şahin, Fahir Çakılıgöz, Okan Savaş, Zafer Kaya, Yusuf Kahraman, Abu Seit Özçakmak, Nihat Kıyar, Ruhi Yaşar, Nihat Ekinci, Sedat Veda, Yüksel Kızılay, Bayram Tahiroğlu, Hasan Pendik, Ali Bal, Nurettin Balcı, Yaşar Yıldırım, Şami Yücel, Muzaffer Hızı, Mehmet İnan, Selahattin Yücel, Hüseyin Sıllık, Demir Alkoç, Abdüselim Ağa, Turhan Alkım, Rıza Şahin.

DİSK'e Katılma Çağrısı

İşçiler, eylem yapmaya başladığı ve Çarşamba günü için yapılmasına karar verilen gösteriye izin verilmeyişi üzerine DİSK, bağımsız sendikalara yönelik bir çağrı hazırlamıştı Bu çağrı, 16 Haziran 1970 tarihli bazı gazetelerde yayınlandı.

Çağrı şöyleydi:

“Bağımsız, devrimci sendikacılar!

İş hayatında faşist bir dikta ve Anayasa dışı bir baskı rejimi kurulmaması için sizleri birliğe çağırıyoruz.

1- Hemen Olağanüstü kongre kararı alınız.

2- Kongre gündeminde yalnız DİSK’e (Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu)’na katılma maddesine yer veriniz.

3- Katılma kararınızı mühürlü, imzalı tutanağa geçiriniz ve 3 nüshasını hemen iadeli taahhütlü olarak DİSK adresine postalayınız.

İşçilerin Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerini çiğnetmeyelim, hep beraber koruyalım.

Adres: Yeniçeriler cad. No:23, Daire:6, Çemberlitaş-İstanbul.

Türkiye Devrimci İşçileri Konfederasyonu Yürütme Kurulu adına Genel Başkan Kemal Türkler.”

Bu çağrı üzerine bağımsız sendikalardan önemli bir kısmı biraraya gelerek, “Genel Direniş Komitesi” kurmuştur.

Genel Direniş Komitesi’nde: Tekstil Sendikası Genel Başkanı Rıza Güven, Petkim-İş Genel Sekreteri Şadi Uğur, Karayol-İş Sendikası Genel Başkanı Nevzat Köksal, Sosyal-İş Sendikası Genel Sekreteri Özcan Kesgeç ve Teknik-İş Sendikası Genel Sekreteri Yaşar Altınay, yer almıştır.

DİSK’in çağrısı sonunda İstanbul’a 17 sendika biraraya gelerek, “Temel Hak ve Özgürlükleri Savunma Komitesi” kurmuştur.

Komitede yeralan sendikalar şunlardır: Eğitim-İş, Yes-İş, Kundura El İşçileri, Tekstil işçileri, Tüp-Kar işçileri, Türk İnşaat işçileri, Tam-İş, Temel-İş, Hür Genel-İş, Tüpek-İş, Hür Genel Tarım-İş, Mat-İş, Sağlık Adamları Sendikası, Büro-İş, Plastik-İş, Öz Maden-İş, Şoför İş Sendikası.

Komitenin başkanlığına Abdullah Sert, Genel Sekreterliğine Hüseyin Akduman seçilmişti.

DİSK’e bağlı Basın-İş Sendikası Genel Başkanı Bekir Çiftçi, 16 Haziran 1970 Salı günü, yaptığı açıklamada, Ankara’da 21’i matbaa olmak üzere DİSK’e bağlı 51 işyerinde “Anayasal Direniş Komiteleri” kurulduğunu, ayrıca Komitelerin yapacakları eylemi kendilerinin sağladığını söylemiştir.

“Anayasal Genel Direniş Komitesi”nin yayınladığı “2 No.lu Bildiri” aynan şöyledir:

“İçi Arkadaş Uyanık Olmak Zorundadır!

Mevcut sendika haklarını da bize çok gören işçi düşmanları yeni bir kanunla elimizden bu haklarımızı da almak istiyorlar. Bu kanun tasarısı AP, CHPve GP’nin oyları ile 3,5 saat içerisinde Meclisten çıkarılmıştır.

Bu tasarı Anayasaya aykırıdır. Bu tasarı gerçek işçi sendikalarını yani DİSK ve DİSK’e bağlı sendikaları kapatan ve satılık Türk-İş’e diktatörlük kurma imkânını veren bir tasarıdır.

Bu tasarı kanunlaşırsa sizlerin istediği toplu sözleşmeler değil, işverenlerin istediği toplu sözleşmeler imzalanacak, üç beş kuruşluk zamlarla bu sözleşmeler işçileri açlığa ve çoluk çocuğu ile sefaletle mahkum edecektir. Ekonomik kriz biz işçilerin sırtına yüklenmek ve bizlere esaret zincirleri vurulmak istenmektedir.

Bu kanun çıkarsa ‘Hak’ lafını ağızla alamıyacağız. Artık ‘Hak Değirmende’ olacak. Zulme ve haksızlığa karşı sesimiz kısılmış olacak.

İşçi arkadaş, artık ölüm kalım savaşı başladı. Ya yiğitçe haklarımız için mücadele edeceğiz ya da yok olacağız. Ya

şerefimizi ve işçiyik haysiyetimizi koruyacağız ya da şerefimizi ayaklar altına atacağız.

İşçi arkadaş, uyanmak zamanıdır.

Uyanıp birleşmek zamanıdır.

Birleşip mücadele etmek zamanıdır.

Bütün işçi temsilcileri ve işçiler bu kanun geri alınıncaya kadar mücadele için ölüme kadar and içtiler. Mücadelemiz alev gibi hızla yayılıyor. Halen 100.000 işçi direniş halindedir. Direnişe sen de katıl. Devrimci sendikaların saflarında yerini al, patron sendikalarının pençesinden kurtul.

Bu kavga bütün ezilenlerin kavgasıdır. Memurun, işçinin ve çoluğumuzun çocuğumuzun kavgasıdır. Büyük direnişlere gidiyoruz. Çoluğunla çocuğunla bu direnişlere katıl.

Direniş: Bu kanunlar geri alınıncaya kadar.

Direniş: Kendi kanunlarımızı kendimiz yapıncaya kadar.

Direniş: Gerekirse ölüme kadar.

Kahrolsun yabancılarla işbirliği yapan iktidarların gerici siyaseti.

Kahrolsun işçi düşmanları.

Yaşasın işçilerin devrimci siyaseti.

Yaşasın işçilerin yiğit mücadelesi.”

DİSK’e bağlı Maden-İş Ankara Bölge Temsilcisi Uğurcan Koçak da, 16 Haziran 1970 Salı günü, yaptığı açıklamada, sendikalar kanunundaki değişikliği kınamak amacıyla bir yürüyüş düzenlendiğini, söylemiştir.

Maden-İş'in hazırladığı bildiride ise, sendikalar kanunundaki değişikliğin Anayasaya aykırı olduğu belirtilmekte, "Türk-İş, sadece kendisine üye olan sendikaları değil, bütün sendikaları denetleme hakkına kavuşmaktadır" denmektedir.

Oluşturulan Genel Direniş Komitesi, 24 Haziran 1970 günü, Ankara'da bir forum düzenlemiştir.

Aynı gün yapılan bir açıklamada ise, Milli İşçi Sendikaları Konfederasyonu (MİSK) kurulduğu belirtiliyordu.

Direnme Hareketlerini TİP Olarak Tamamiyle Destekliyoruz

TİP Genel Başkanı Şaban Yıldız'ın, 16 Haziran 1970 Salı günü, yaptığı yazılı açıklama şöyleydi:

"Memleketimizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal bunalıma çare olmak üzere, hükümetin çeşitli baskı ve zorbalık tedbirleri getirmeyi planladığını biliyoruz. Bu tedbirlerden biri olduğuna evvelce işaret etmiş bulunduğumuz, Yeni Sendikalar Kanunu, Türkiye İşçi Partisi dışındaki bütün partilerin el birliği ile ve süratle Millet Meclisinden çıkmış bulunuyor. Bu gösteriyor ki, hakim sermayedar sınıfların en başta gelen kaygıları, işçileri daha çok sömürmek, kârlarını daha çok arttırmaktır. Bu maksatla, işçilerin devrimci sendikalarda örgütlenmeleri imkânsız kılınmıştır. Buna karşı, DİSK'i meydana getiren Devrimci İşçi Sendikalarının ve işçilerin giriştikleri kınama ve direnme hareketlerini, Türkiye İşçi Partisi olarak tamamiyle destekliyoruz.

Sendikalaşma özgürlüğünü kısıtlayarak bütün işçi sınıfımızı tehdit eden bu kanuna karşı, DİSK'e bağlı olmayan diğer bütün sendika ve işçilerin de Anayasal haklarını kullanarak direnmeleri lâzımdır. Partimiz, Anayasamıza aykırı olduğuna

hiç bir şüphe bulunmayan bu kanunun iptali için, kesinleşir kesinleşmez Anayasa mahkemesine derhal müracaat edecektir.”

TİP Genel Başkanı Şaban Yıldız’ın, 17 Haziran 1970 Çarşamba günü, yaptığı yazılı açıklama da şöyledir:

“Dünkü Kocaeli ve İstanbul’daki olaylar üzerine, Hükümetçe Sıkıyönetim ilân edilmesi gereksiz ve Anayasaya aykırıdır. Anayasamızın 124. maddesi Sıkıyönetim’in ancak (savaş hali, savaş getirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması) hallerinde ilân edilebileceğini söylemektedir.

Oysa, işçilerin dün yaptıkları kınama yürüyüşü şeklindeki direnme hareketi, Hükümetin ve mahalli yöneticilerin basiretsizlikleri yüzünden kana bulanmış olmakla beraber, bu hallerden hiç birine girmemektedir.

Hükümet henüz kanunlaşmamış olan, mahut sendikalaşma hakkını kısıtlayan tasarıyı geri alacağını söylemek suretiyle çok ürküttüğü anlaşılan olayları kolaylıkla yatıştırabilirdi. Böyle yapmayıp da Sıkıyönetim ilân etmeyi tercih etmesi, AP iktidarının ne derece işçiye karşı ve ne derece büyük sermayeden yana olduğunu bir kere daha ortaya koymaktadır. Bu gereksiz ve talihsiz karar, aynı zamanda AP iktidarının ne derece acz ve şaşkınlık içinde olduğunu da göstermektedir.

Türkiye İşçi Partisi, daima Anayasa’daki demokratik haklardan yana, işçi ve emekçilerin yanındadır.”

Eylemlere Katılanlar

TİP ile Sosyalist Gençlik Örgütü (SGÖ) çevresi, Dev-Genç çevresi, Partizan dergisi (TKP) çevresi, İşçi-Köylü ve Proleter Devrimci Aydınlik dergileri çevresi, Sosyalist dergisi (Hikmet Kıvılcımlı) çevresi, Aydınlik Sosyalist dergisi ile Kurtuluş gazetesi çevresi, güçleri oranında bu eylemlere katılmış ve eylemlere öncülük yapmışlardır.

Bu eylemler sırasında ilginç olaylar da yaşanmıştır. Bunlardan bir tanesi şöyledir.

15 Haziran 1970 Pazartesi günü, Topkapı’da grev yapan işçilerin kurduğu çadıra giderek orada toplanmış işçilerle sohbet eden Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu’nda görev yapan öğrencilerden Işıtan Gündüz, Atilla Karaelmas ve diğer öğrenciler ile işçiler arasında şöyle bir olay yaşanmıştır:

Her işçi, “Ben Zeytinburnu’nda bulunan şu fabrikada çalışıyorum”, “Ben Topkapı’da bulunan şu fabrikada çalışıyorum”, “Ben Bakırköy’de bulunan şu fabrikada çalışıyorum”, diyerek kendini tanıtmakta ve ne düşündüğünü açıklamaktadır. Sıra Dev-Genç’li gençlere geldiğinde:

“Biz Dev-Genç’liyiz” dediklerinde, işçiler,

“Sizin fabrikanız nerede?”, diye sorarlar.

Eylemler sonrasında değişik çevrelerce bildiriler yayınlanmıştır. Bu bildirilerden bulabildiklerim şunlardır:

“İşçi-Köylü Gazetesi, Bildiri No: 1

Bu gün 15 Haziran Pazartesi. Sabah saat 8’de 20.000 işçi fabrikaları işgal ederek genel greve başladı. Yarın onbinlerce işçi daha greve katılacak.

Arkadaşlar, Kardeşler, Onbinlerce işçi neden greve gidiyor? Neden fabrikaları işgal edip direnişe geçiyor? Çünkü

Amerikancı Adalet Partisi iktidarı halkımızın sırtına yüklediği vergiler, zamlar yetmiyormuş gibi işçileri ve köylüleri zincire vurmak, Amerikan Emperyalizminin, Amerikancı patronların ve ağaların kölesi yapmak istiyor. AP iktidarı, Amerikan Dolaylarıyla beslenen Türk-İş ile birlik olup Meclisten yeni bir sendikalar ve grev kanunu çıkarmak üzere. Bu kanun en çok Amerikan Emperyalizmine ve onun yerli işbirlikçilerine yarıyor. Çünkü Amerikan Sermayesinin en yoğun olduğu montaj sanayii işçilerini bağlı bulundukları DİSK'ten ayırıp Türk-İş'e kaydırmayı hedef alıyor.

Arkadaşlar, Kardeşler, Bıçak kemiğe dayandı! Yeni kanun grev hakkını da kullanılmaz hale getirdi. Amerikancı A.P. iktidarı ve onun bütün halk düşmanı ortakları, işçilerin grev hakkını yok edebilmek için oybirliğiyle çalışıyorlar. Tıpkı köylüleri, esnafı ve memurları daha fazla ezmek için çalıştıkları gibi.

Arkadaşlar, kardeşler, Bu dava yalnız işçilerin değil; bütün köylülerin, askerlerin, gençlerin, esnafın ve memurların davasıdır. Hep bir olalım. Omuz omuza verelim. Daha çok fabrikayı, daha çok işçiyi, esnafı, memuru direnişe katalım. Gün mücadele günü, gün zafer günüdür.

Yaşasın işçilerin direnişi, Yaşasın işçilere güç veren köylüler, gençler, askerler, esnafı, memurlar! Kahrolsun Amerikancı A.P. iktidarı! Kahrolsun onun halk düşmanı ortakları."

TİP İstanbul İl Örgütü, Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu, Devrimci İşçi Birliği ve Türkiye Devrimci Kadınlar Derneği, 16 Haziran 1970 Salı günü, ortaklaşa bir bildiri yayınlayarak, çıkarılmak istenen yeni sendikalar kanununu şiddetle kınamışlar, hükümeti istifaya davet etmişlerdir.

Demokratik-anayasal haklarını almak için harekete geçen işçi sınıfının, tarihin en devrimci sınıfı olduğu belirtildikten sonra bildiriye şöyle devam edilmiştir:

“Dün İstanbul'un dört bir tarafında işçiler, Amerikan işbirlikçilerinin temsilcisi, soyguncu AP iktidarına karşı ağırlıklarını hissettirdiler. On binlerce işçi yürüyerek işbirlikçi patronların suratına tükürerek, karşılarına çıkanları kim olursa olsun dağıtarak, işçilerin en devrimci sınıf olduğunu göstermişlerdir.”

Bildiride ayrıca, işçilerin direndikçe büyümekte olduğu ve büyüdükçe de direnişin güç kazandığını, başlatılan eylemin demokratik ve anayasal haklar alınıncaya kadar sürdürüleceği, kesinlikle belirtilmiştir.

Sıkıyönetim İlan Ediliyor, Tağmaç ve Kuvvet Komutanları İstanbul'a Geliyor

Bakanlar Kurulu, 16 Haziran 1970 Salı günü, saat 19.45'te Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında toplanır.

Toplantıda, İstanbul ve Kocaeli bölgelerinde meydana gelen olaylar görüşüldü ve Anayasa'nın 124. maddesi uyarınca İstanbul ve Kocaeli illeri dahilinde, bir ay süre ile sıkıyönetim ilanına karar verildi.

Sıkıyönetim, 16 Haziran 1970 Salı günü, saat 21.00'den itibaren yürürlüğe girdi.

1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 16 Haziran 1970 Salı günü, bir bildiri yayınladı. Bir Numaralı bildiri şöyleydi:

“Sayın İstanbul, İzmit ve Gebzeli vatandaşlarım. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 124. maddesi gereğince 16 Haziran 1970 Salı günü saat 21’den itibaren İstanbul il hudutlarıyla Kocaeli, İzmit merkezinde ve Gebze ilçesinde bir ay süre ile sıkı yönetim ilan edilerek Komutanlığı uhdeme tevdi edilmiştir.

Bu vazifemin ifasında muhterem bölge sakinlerinin ve basınımızın verilecek emir ve talimatlarla riayet etmelerini ve bana yardımcı olmalarını önemli rica ederim.

1. Ordu ve Sıkı Yönetim Komutanı Orgeneral Kemal Atalay.”

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, 19 Haziran 1970 Cuma günü akşamı, saat 17.30'da askeri bir uçakla beraberinde Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Celal Eyicioğlu ve Kara Kuvvetleri Komutanı Nazmi Karakoç olduğu halde İstanbul'a gelmiş, 1. Ordu'ya gitmiş ve incelemelere başlamışlardır.

Sıkı Yönetimle ilgili Bakanlar Kurulu kararının durdurulması isteğiyle Danıştay'a üç dava, Anayasa Mahkemesi'ne bir dava açılır.

Danıştay'a açılan davalardan birisini Yazar Erol Toy, ikincisini DİSK, üçüncüsünü de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Birliği Başkanı Cavit Kavak açmıştır. Cavit Kavak, ayrıca, hükümetten 10 bin lira manevi, bin lira da maddi tazminat istemiştir.

Sıkıyönetimin iptali için Anayasa Mahkemesine açılan iptal davaları da, TİP tarafından açılmıştır.

Cumhuriyet tarihinde ilk defa böyle bir davaya bakan Danıştay Dava Daireleri Kurulu, 28 Haziran 1970 Pazar günü,

İstanbul ve Kocaeli’nde ilan edilen Sıkı Yönetimle ilgili bakanlar Kurulu kararının iptali davasını görüşür.

Danıştay Dava Daireleri Kurulu, 3 Temmuz 1970 tarihinde, bu davalarla ilgili görevli olmadığına dair karar verir.

Anayasa Mahkemesi de, 17 Kasım 1970 tarihinde, TİP’in açtığı davaları görevsizlik gerekçesi ile reddetmiştir.

Sıkıyönetim bölgelerinde uygulanan gece sokağa çıkma yasağı da 1 Temmuz 1970 tarihinden itibaren kaldırılmıştır.

Birinci Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından, bu konuda , 30 Haziran 1970 günü, yayınlanan 19 Numaralı tebliği şöyledir:

“İstanbul ili ile Kocaeli merkez ve Gebze ilçelerinde sıkıyönetimin ilanından bugüne kadar sayın bölge sakinlerinin sıkıyönetim yasaklarına ve tebliğlerine karşı tam bir itaat olgunluk ve anlayışla hareket etmeleri ve her türlü zabıta vakalarında bile hissedilir derecede bir azalmanın müşahade olunması sebebiyle gece sokağa çıkma yasağını 1 Temmuz 1970 tarihinden itibaren kaldırmış bulunuyorum.

Sıkıyönetim bölgesinde huzur, emniyet ve asayişin korunması ile görevli Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet mensuplarının daima görevliri başında bulunduklarının bilinmesini rica ederim. Kemal Atalay - Orgeneral 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı.”

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin otuz öğretim üyesi, bir rapor hazırlamış ve bu raporda, “İstanbul ve Kocaeli’ndeki Sıkıyönetimin sebep ve çeşitli işlemleri bakımından Anayasaya aykırı olduğu” ileri sürülmüştü.

9 profesör, 4 doçent ve 17 asistan tarafından hazırlanan ve Anayasa mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay Başkan ve Üyelerine gönderilen raporda özetle şöyle denilmekteydi:

1-16 Haziran 1970 olayları, hükümete karşı girişilmiş bir isyan niteliği taşımadığından, hükümetçe ilan edilen ve TBMM'nce onaylanan ve uzatılan Sıkıyönetimin “SebeP” unsuru açısından Anayasaya açıkça aykırıdır.

2- Bakanlar Kurulunun Sıkıyönetim kararının TBMM birleşik toplantısında onanmasından sonra, bu işlemin bir yasama işlemi haline dönüştüğü kabul edilse bile, Sıkıyönetim ilanının Anayasa gereğı, Anayasa mahkemesinde yargı denetimine tabidir.

3- Yürürlüğe konulan bu yönetimin, çeşitli işlemlerinde de Anayasaya ve mevcut kanunlara aykırılıklar bulunmakta, özellikle 3832 sayılı kanuna göre kurulmuş, Sıkıyönetim Mahkemeleri istisnai, olaydan sonra kurulmuş olağanüstü mahkemeler olarak Anayasanın 32. maddesine aykırı düşmektedir.

Raporun sonunda, Sıkıyönetimin hukuk dışı bir rejim olmadığına göre, kanunların amir hükümlerine uymak gerektiğı ve Sıkıyönetim makamlarının ancak kendilerine kanunla tanınmış yetkileri kullanabilecekleri belirtilmiştir.

Raporu hazırlayan öğretim üyeleri şunlardı:

Profesörler: Recai Galip Okandan, Ragıp Sarıca, Tarık Zafer Tunaya, Lütfi Duran, Edip Çelik, Aytekin Ataay, Ümit Doğanay, Sami Akıncı, Yılmaz Altuğ.

Doçentler: Murat Sarıca, Çetin Özek, Server Tanilli, Ergun Özsunay.

Asistanlar: Yavuz Alangoya, Hüseyin Hatemi, Mehmet Can Köksal, Ülkü Azrak, Sait Güran, Mustafa Dural, Bülent Tanör, İzzettin Doğan, Esin Örucü, Ersun İlal, Bakır Çağlar, Atina Diyamandis, Hasan F. Ertuğ, Metin Tuluay, İlhan Ulusan, Bülent Sözer, Ata Zakmer.

İlk önce bir ay ilan edilen sıkıyönetim, Bakanlar Kurulu'nun 15 Temmuz 1970'te aldığı kararla iki ay daha uzatılmış ve sıkıyönetim 16 Eylül 1970 tarihinde sona ermiştir.

62 Öğretim Üyesi, Değişiklik Anayasaya Aykırı Diyor

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri ile yardımcılarından 62 kişi, 17 Haziran 1970 Çarşamba günü, bir bildiri yayınlayarak, Büyük millet Meclisine sevk edilen 274 ve 275 sayılı yasalarda değişiklik yapılmasını öngören tasarıya karşı olduklarını açıklamışlardır.

Öğretim üyeleri ile öğretim üye yardımcılarının bu konudaki bildirimleri şöyledir:

"Biz, aşağıda imzaları bulunan Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri ve öğretim üye yardımcıları, Türkiye Büyük millet Meclisine getirilmiş bulunan 274 sayılı Sendikalar Kanununa ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'na ilişkin değişiklik tasarılarının Anayasamızın sağladığı sendika özgürlüğünün temellerini sarsıcı ve esasında çalışan kitlelerin tümünün ekonomik ve sosyal gelişme yollarını tıkayıcı bir nitelik taşıdığını görmekteyiz.

Getirilmek istenen değişiklikler, sendika kurma hakkını önemli ölçüde kısıtlamakta, işçilerin istedikleri sendikaya üye olma hak ve özgürlüğünü ortadan kaldırmakta, siyasal iktidarın çıkar ve görüşlerine ters düşen sendikaların güdümlü sendikal örgütler aracılığı ile baskı altında tutulmalarına imkan hazırlamakta, grev ve toplu sözleşme haklarını işlemez duruma getirmektedir.

Böyle bir gelişme, 1961 Anayasasının 46 ve 47. maddelerinde öngörülen serbestçe sendika kurma, grev ve toplu sözleşme yapma haklarına açıkça aykırıdır. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin onayladığı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Milletlerarası Çalışma Teşkilatının Anayasası, 98 numaralı Milletlerarası Çalışma Teşkilatı Sözleşmesi ve Avrupa sosyal Yasası'nın temel ilkeleri, bu değişikliklerle derin bir biçimde zedelenmektedir.

Yaratılmak istenen Anayasamızın temel felsefesi ile bağdaşmayan bir sendikal düzen olduğu açıktır. Büyük ve güçlü sendikaların, tasarının gerekçesinde görüldüğü gibi, kanun zoru ile değil, mutlak bir sendikal özgürlük ortamı içinde bilinçlenen işçi kitlelerinin serbest iradelerine dayalı olarak oluşacağı, sendikal mücadeleler tarihinin tartışma götürmez biçimde doğruladığı bir gerçektir. Sosyal gelişmeyi durdurucu bu yasal tedbirlerin yararsızlığına inandığımızı ve kesinlikle karşısında olduğumuzu kamuoyuna duyururuz."

Bildiride imzası bulunan öğretim üyeleri ile yardımcıları şunlardır:

Profesörler: İlhan Unat, Aziz Köklü, Cahit Talas, Bahri Savcı, Seha Meray, Fehmi Yavuz, Cemal Mıhçıoğlu, Besim Üstünel, Turan Güneş, Mümtaz Soysal, Muammer Aksoy, İbrahim Yasa.

Doçentler: Rüçhan Işık, Mete Tuncay, Mehmet Selik, Tuncer Bulutay, Deniz Baykal, Üren Arsan, Ahmet Demir, Necdet Serin, Türkkaya Ataöv, Vahdet Aydın, Taner Timur, Cevat Geray.

Asistanlar: Korkut Boratav, Pars Esin, Müslim Özbalkan, Cüneyt Akalın, Oğuz Onaran, Erdoğan Güçbilmez, Hasan Ersel, Bilsay Kuruç, Kurthan Fişek, Ömer Madra, Güneri Akalın, Erden Öney, Yahya Tezel, Çelik Kurdoğlu, Oğuz Öner, Çelik Aruoba, Seval Güral, Celal Göle, Ahmet Danışman, Sina Akşın, Ümit Hassan, Baskın Oran, Alpaslan Işıklı, Nuri Yıldırım, Cenap Nuhurat, Halil Berktaş, Özer Ozankaya, Uğur Mumcu, Doğu Perinçek, Cahit Can, Erdal Onan, Yıldırım Uler, Erden Kuntalp, Adil Özkol, Aydın Zevklier, Nahit Töre, Ahmet Kumrulu, Yüksel Ersoy.

İşçilerin iki gün boyunca karşı çıktığı yasa tasarıları Senato'da oylanıp kabul edilir. Yasa, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından onaylandıktan sonra 22 Ağustos 1970 günü 13577 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girer.

Kanunun iptali için önce TİP, daha sonra CHP, Anayasa Mahkemesine iptal için başvuruda bulundu. Yasanın bazı maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından 19 Ekim 1972'de iptal edildi.

Türk-İş'e Siyah Çelenk, Bildiri, İki Gün Boykot

Sosyalist Gençlik Örgütü (SGÖ)ne mensup gençler, 17 Haziran 1970 Çarşamba günü, Ankara'da Türk-İş önünde gösteri bir gösteri yaparak, Türk-İş ve sarı sendikacılığı

kınamışlar, bu arada Türk-İş binasına bir de siyah çelenk bırakmışlardır.

TDGF tarafından,17 Haziran 1970 Çarşamba günü, yayınlanan bildiride de, İstanbul ve İzmit'de işçilere karşı iktidarın şiddet kullanması yerilmiş ve son sendikalar kanunu ile işçi sınıfının bütün demokratik haklarının ellerinden alındığı öne sürülmüştür. Ayrıca, bildiride, “İşçi sınıfının hareketinin gerici iktidara karşı bir tokat” olduğu da ileri sürülmüştür.

ODTÜ'nde öğrencilerin, 17 Haziran 1970 Çarşamba günü, düzenlediği bir forumdan sonra yapılan bir açıklamada, “Türkiye halkını şunu duyururuz ki: biz devrimciler, anti-emperyalist, anti-feodal mücadelede en önde yürüyen işçilerle uygun adım atacağız.” denilmiştir.

ODTÜ Öğrenci Birliği, 17 Haziran 1970 Çarşamba günü, yaptığı açıklamada İstanbul ve İzmit'de meydana gelen olaylarda işçiden yana olduklarını, DİSK'i desteklediklerini belirterek, iki günlük boykot kararı aldıklarını bildirmiştir.

ODTÜ Öğrenci Birliği açıklamasında, işbirlikçilere karşı Türkiye halkının sürdürdüğü savaşın son iki gündür işçilerin yiğitçe sürdürdüğü kavga ile doğruğuna ulaştığı öne sürülerek özetle şöyle denilmiştir:

“Canlarından başka yitirecek, zincirlerinden başka koparacakları olmayan işçiler, sıklaşan, yoğunlaşan milli cephe saflarında en öndeki siperleri işgal ederek toplum kanunlarının emrettiği yeri doldurmuşlardır.”

Ordumuz Vazifesini Yapmasaydı Türkiye’de 10 İhtilal Olurdu

Ülkü Ocakları tarafından, 17 Haziran 1970 Çarşamba günü, yayınlanan bildiride, İstanbul ve civarında meydana gelen olayların anarşik bir nitelik taşıdığı belirtilmiş ve Türk işçisinin bir avuç anarşist tarafından tahrik edildiği bildirilmiştir.

DİSK tarafından “tertup edilen bu anarşik hareketlerin TRT tarafından da masum bir hava içinde gösterilmeye çalışıldığı” öne sürülen bildiride, milliyetçi gençler olarak anarşik hareketlerin karşısında bulunduklarını ifade etmişlerdir.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, Milliyetçi Öğretmenler Sendikası ve Ülkü Ocakları adına, Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'a çekilen telgraflarda, İstanbul'daki Türk-İş'e ait Bölge Temsilciliğine yapılan tecavüzü kınadıklarını, Türk-İş'i, Türk işçisinin yegane temsilcisi olarak tanıdıklarını bildirmişlerdir.

Erzurum Atatürk Üniversitesi Ülkü Ocakları Birliği, 18 Haziran 1970 Perşembe günü, bir kapalı salon toplantısı düzenleyerek, İstanbul'daki son olaylara ilişkin görüşlerini açıklamıştır.

Toplantıda konuşan Ülkücü gençler, komünizmin Türkiye'yi açık bir şekilde tehdit ettiğini belirterek, “Tutunacak tek dalımız Türk millettir” demişlerdir.

İstanbul'da bazı işçilerin (DİSK)'in teşvik ve tahrikleriyle nizama karşı geldiğini belirten gençler, TRT ve bir kısım basının bu tip hareketleri desteklediğini ileri sürmüşlerdir.

Atatürk Üniversitesi Ülkü Ocakları Birliği Başkanı Yılma Durak, özetle şunları söylemiştir:

“Bu gaflet devam etmemelidir. Zira, Türk Ordusu görevini yapmamış olsaydı bu memlekette 10'dan fazla komünist ihtilali olurdu. Açıkça ilan ediyor ve diyoruz ki, milletimize ve

vatanımıza ihanet eden her satılmış, kendisini başıyla gövdesiyle milliyetçilik davasına adanmış olan Ülkücü gençlerden çok şiddetli karşılık görecektir. Ölüm ve kalım davamız için kavga ediyoruz. Vatanımız huzura kavuşmadıkça, komünist baykuşların sesi kesilmedikçe bu kavga bitmeyecektir.”

Toplantıda ordu lehinde sevgi gösterilerinde bulunulmuş, bir ağızdan, “Ey şanlı asker, ey şanlı ordu” sözleri ile başlayan mehter marşı okunmuştur.

Ülkü Ocaklı gençler, daha sonra, Erzurum içinde kısa süren bir gösteri yürüyüşü yapmışlardır.

İşçiler, Haklı Bir Direnişe Geçmişlerdir

Türkiye Öğretmenler Sendikası, Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası, İnşaat Mühendisleri Odası, Sağlık Kurumları Personeli Sendikası, Karayolu İşçileri sendikası, Elektrik Mühendisleri Odası, Tenik İş Sendikası, Üniversite Asistanları Sendikası, Devrimci Avukatlar Derneği, TDGF, ODTÜ Öğrenci Birliği, Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği, Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Birliği, İTÜ Öğrenci Birliği, Gazi Eğitim Enstitüsü Öğrenci Birliği, Devrimci Doğu Kültür Ocakları, Devrimci Kadınlar Birliği, Sosyalist Gençlik Örgütü, 19 Haziran 1970 Cuma günü, ortak bir bildiri yayınlayarak, demokratik hakları için direnen işçilerin yanında olduklarını açıklamışlardır. Bildiri şöyledir:

"Demokratik hakları elinden alınan işçiler, haklı bir direnişe geçmişlerdir. Sendikalar kanununda yapılmak istenen değişiklik, meclislerden geçtiği takdirde Anayasanın özüne ve emekçi sınıfların sendikal özgürlüğüne ağır bir darbe indirilmiş olacaktır. İktidarın amacı, devrimci sendikaları tasfiye etmek ve

işçileri kendi dümen suyunda giden sarı sendika ağalarının buyruğu altına sokmaktır.

Anayasaya aykırı yasalara ve antidemokratik baskılara karşı direnmek, iktidarın ve onun yanında yeralan kendi tabanından kopmuş Türk-İş yöneticilerinin öne sürdüklerinin tam tersine anayasal bir haktır.

Meydana gelen olayların sorumlusu, demokratik hakları için direnen işçileri değil, Yahya Han formülleri peşinde koşan işbirlikçi iktidarın kendisidir. Kanlı Pazarlar düzenlenir, Yargıtay Başkanının cenazesinde kazan kaldırılırken Kayseri, Konya, Düzce, Boğazlıyan ve benzeri olaylarda öğretmenler toptan öldürülmek istenir, binalar tahrip edilir, üniversitelere saldırı ve baskınlar yapılır, öğrenciler öldürülürken ve doğu halkımız üstünde terör sürdürülürken tahrikçi aramayan iktidar, şimdi haklı bir direniş içinde bulunan işçileri susturabilmek için kasıtlı olarak tahrikçi aramaktadır.

Bütün bu olayların baş sorumlusu olan kişiler, devrimcileri savunan 27 Mayıs Anayasasının yapıcılarını ‘Fuzuli şağil’ olarak nitelendirmektedirler. Oysa asıl fuzuli işgaller, halkımızı yıllardan beri aç, sefil bırakanlar ve yurdumuzu emperyalizmin açık pazarı haline getirenlerdir. Biz aşağıda adları yazılı kuruluşlar, demokratik hakları için direnen işçilerin yanında olduğumuzu bildiririz. İşbirlikçilerin hiç bir oyunu devrimci mücadelemizi ve dayanışmamızı engellemiyecektir.”

Kızıl İhtilal Provası

Türkiye Milli Talebe Federasyonu(TMTF), 19 Haziran 1970 Cuma günü, İstanbul'da bir bildiri yayınlayarak kanlı olayların ve anarşik hareketlerin Sıkıyönetimden sonra İstanbul ve

Kocaeli dışındaki şehirlere sıçradığını bildirmiş, müsamahanın da bir sınırı olduğunu öne sürmüştür.

Yayınlanan bildiri de şöyle denilmektedir:

“İstanbul'da bir çok kişinin ölümü ve yüzlerce kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan kanlı olayları çıkaran komünistler, Sıkıyötemin idareye el koyması üzerine anarşiyi diğer şehirlerimize sıçratmışlardır. Fabrika tahribatına, mülkiyet tecavüzüne, mal yağmasına ve can emniyetine saldırmaya teşvik ve tahrik edilen, masum işçi kitleleri üzerindeki komünist oyunları, İzmir'de tekrarlanmaya çalışılırken Ankara'da da milliyetçi bir kardeşimizi kurşunladılar. Daha son şehidimizin kanı bile kurumamıştır. Ancak bu durum, masum ve mazlum vatan evlatlarının yeni yeni kurban vermemesi içinde sebep teşkil etmemektedir. Tam bir milliyetçi, sağlam bir karakter abidesi, dürüst ve vatansever Şehid Zeki Erdoğan, tamamen bu hasletleri dolayısıyla öldürülmüştür. Vatan satıcıları, aşağılık ve adi komünist emperyalizmin yerli işbirlikçilerinin artık hedefleri belli olmuştur. Her türlü müesseselerimizdeki komünist tahribatı şiddetle ve süratle devam ederken, yüce milletimizin tek güven kaynağı ordumuza da son olaylarda saldırmak curesini göstermişlerdir. Artık yeter diyoruz. Müsamaha ve müsaadenin de bir hududu vardır. Elbette bu hudut vatanın parçalanması ve milletin esir derecesine düşürülmesi değildir. Türkiye kalesine yeni burçlar kaydetmeye tahammülümüz kalmamıştır. Komünist kurşunlarıyla şehid edilen Zeki Erdoğan'ın aziz hatırası önünde hürmet ve saygıyla eğiliyoruz. Tanrı rahmet eylesin.”

İstanbul Yüksek Okullar Talebe Birliği(İYOTB)'nin son olaylarla ilgili, 19 Haziran 1970 Cuma günü, yayınladığı bildirisi şöyledir:

“İstanbul’da işçilerimizi de tahrik etmek suretiyle yapılmak istenen kızıl ihtilal provası milletimizin can ve mal emniyetine büyük ölçüde tecavüz etmiştir. Ayrıca, Türk Ordusuna karşı tecavüzkar davranışları sık sık görülmüştür. Türk Milletinin verdiği vergilerle yaşayan TRT’ye aynı ağızdan propaganda yapan satılık basın, bu ihtilal provasını Türk milletine masum bir davranış olarak göstermeye çalışmaktadırlar. Türk Ordusuna her fırsatta saldıran Marksistler, Doğu Anadolu’da asayişin temin ile görevli askeri komando birliklerini bahane ederek ordumuza ‘Faşist ordu’ ismini takmışlardır. Kızıl propaganda yapan dergi, kitap ve broşürler serbestçe satılmakla kalmayıp her fırsatta üniversitelere ve sokaklara Mao’nun, Che’nin ve Lenin’in resimlerini asmaktadırlar. Bir çok öğrenci yurdu, silah ve patlayıcı madde yatağı haline getirilmiştir. Bu silahlarla derslere devam etmek isteyen ve kendi fikrinde olmayan Yüksek Öğrenim Gençliğinin öğrenim hürriyetine kasd etmektedir. Bunun en son misallerini milliyetçi ve ülkücü arkadaşımız Süleyman Özmen, Yusuf İmamoğlu ve Zeki Erdoğan’ı şehid etmekle vermişlerdir.”

TMTF Yönetim Kurulu, 28 Haziran 1970 Pazar günü, Ankara’da bir bildiri yayınlayarak, “Üniversite ve yüksek okulların birer komünist karargahı haline getirildiğini” iddia etmiştir.

Federasyon yöneticileri, bildiride, “Komünistlerin hergün her yerde hadise çıkararak vatan evlatlarını kahpece kurşunlatmaktadır” demişler, yüksek öğrenim gençliğinin, bu yüzden, derslere giremeyerek laboratuvar çalışmalarında bulunamadıklarını da ifade ederek şunları eklemişlerdir:

“Üniversitelerimiz ve yüksek okullarımız ilmi kifayetsizlik içersindeki gürültücü bazı öğretim üyelerinin tesiri altındadırlar bunlar, tabancalı, dinamikli, yıkıcı ve bölücü çalışmalarda

bulunan Marksist öğrencilerin de koruyuculuğunu yapmaktadırlar. Millet'in geleceğine kasdetmek için, bölücülerle mutlak beraberlik içersinde hareket eden komünist işbirlikçilerinin bütün meselelerdeki tahribatları süratle ve şiddetle devam etmektedir. Muhtelif yerlerde cereyan eden hadiselerle solun belli bir ordu ve asker düşmanlığı taşıdığıda açıkça görülmektedir. mala ve cana saldırılan İstanbul'da, kandırılmış son işçi hareketi, tamamen bir komünist ihtilal provasıdır. Artık tamamen sahipsiz olduğunu farkedenden masum ve mazlum milletimiz bu büyük tehlikeler karşısında harekete geçme'nin gerekliliğini kendi nefsinde ve şahsında duymaya başlamıştır.”

CHP'li Gençler Terör Hareketlerine Karşı

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Süleyman Genç, Gençlik Kolları Kurultayına katılmak üzere Ankara'ya gelen 45 il gençlik kolu başkanı ile birlikte, 30 Haziran 1970 Salı günü, bir basın toplantısı düzenler.

CHP'nin kuracağı düzenin, “çağdaş ve insanca bir toplum düzeni” olacağını belirten Süleyman Genç, basın toplantısında özetle şunları söylemiştir:

“CHP Gençlik Kolları, terörist, silahlı ve sopalı hareketlerin karşısındadır. Büyük kent hareketlerinin, toplum sorunlarını halledemeyeceği inancındayız.

CHP, işçiler, köylüler, küçük esnaf ve onların yandaşı olan demokratik düzenden yana aydınlarla işbirliği yaparak; işçi, köylü, esnafı bilinçlendirerek, onları siyasal iktidarda söz sahibi kılma eylemini sürdürmektedir.

Sürdüreceğimiz eylem biçimi demokratik halk devrimi için olacaktır.

CHP'nin kuracağı toplum düzeni, insanın insanı, devletin insanı, kişilerin ve yabancıların ülkeyi sömürmeyeceği, emeğin sermaye ile kavga etmeyeceği, çalışanların emeklerinin karşılığını alacağı, özel girişimlerin kamu aleyhine işlemeyeceği, herkese kendi kabiliyetleri oranında fırsat eşitliği tanınacağı, çağdaş ve insanca bir toplum düzenidir. Bu toplum düzeni, Sosyal Demokrat bir düzen olacaktır.

Yöntemimiz 1945'lerde sağ sosyolojik güçlerle, sol sosyolojik güçlerin zoraki evlilik bağı, işbirliğini yenip, demokratik halk devrimini gerçekleştirmektir.”

İşten Atılan, Gözaltına Alınanlar ile Tutuklananlardan Bazıları

İstanbul'da iki gün süren olaylara elebaşılık ettiği iddiasıyla İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca hazırlanan listeye göre işçi ve öğrenciler gözaltına alınmaya başlanır.

Gözaltına alınanlardan 162 kişi tutuklandı. 19 Haziran 1970 gününden itibaren sıkıyönetim bölgesinde yapılacak bütün grevler iptal edilmiş ve ertelenmiştir. Sıkıyönetimi bahane eden patronlar, toplam 422 işçiyi işten attı.

Aranan öğrencilerden Cavit Kavak (İstanbul Üniversitesi öğrenci temsilcisi), Taşkın Tanman (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Cemiyeti 2. Başkanı), Nizar Özkaya (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi) ve Sıtkı Coşkun (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Talebe Cemiyeti eski Başkanı) 17 Haziran 1970 günü gecesi ve 18 Haziran 1970 Perşembe günü, yakalanarak gözaltına alınmıştır.

Siyasi polis, 18 Haziran 1970 Perşembe günü gecesi, TİP İstanbul İl Merkezi ile İTÜ Öğrenci Yurdunda geniş bir arama yapmıştır.

İTÜ Öğrenci Yurdunda yapılan aramada işçileri destekleyen içerikte hazırlanmış pankart ve dövizler, Mao'ya ait kitaplar, 8 mermi, şarjörler, molotof kokteylleri, uçları çivili sopalar ve joplar bulunmuştur.

İTÜ Talebe Yurdunda yakalanıp, Sıkıyönetim makamlarına teslim edilen öğrenciler şunlardır: Ahmet Özerdem, Basri Eşlan, Şafak Morgül, Engin Mert, Hamit Kum, Zarif Yıldız, Mehmet Başdemir, Fuat Gürleyen, Nazım Doğan, İbrahim Yağmur.

TİP İl Merkezinde yapılan arama sonunda Enver Nalbant, Hürol Erdurant, Esat Korkmaz, Mehmet Ata Tansuğ, Elif Gönül Tolon, Avniye Anadol, Bayram Akgül, Kadriye İncili, Mehmet İncili, askeri bir taşıta bindirilerek götürülmüş ve binada bulunan bazı kitaplara el konmuştur.

Sıkıyönetim makamları ile işbirliği yapan polis, ayrıca, TİP'in Beyoğlu, Sarıyer ve Gaziosmanpaşa ilçe merkezleri ile Aksaray'daki Devrimci Doğu Kültür Ocağında da arama yapmıştır.

İstanbul Emniyet Müdürlüğünün yaptığı tesbite göre, “Sungurlar” ve “Türk Demir Döküm” fabrikalarında işçilerin iş başı yapmadıkları, diğer işyerlerindeki işçiler işbaşı yapmışlardır.

15 Haziran 1970 Pazartesi günü, yapılan direnişlerde meydana gelen olaylar nedeniyle tutuklanan öğrenci ve işçiler ise şunlardır:

Dursun Altın (Kadıköy Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu ikinci sınıf öğrencisi), Kerim Çevik (İstanbul

devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi öğrencisi), Hasan Kaplankıran (Beşiktaş Mimarlık ve Mühendislik Özel Yüksek Okulu öğrencisi), Sabahattin Dinler, Enver Keskin, Sabri Çağlar, Ruşen Çolak, Bayram Pehlivanlar, Şükrü Elmacı, Bümer Aras, Hayrettin Tarım, Ali Acar, Şükrü Demirtürkoğlu, Bayram Ali Özen, Fazlı Vural, Recep Hamurtep, Cemil Öcalan, Hayri Astı.

İzmir'de çeşitli fabrika ve işyerlerinin önünde, İstanbul'da eylem yapan işçileri destekleyen içerikte beyanname dağıtırken 18 Haziran 1970 Perşembe günü, yakalanan öğrenciler şunlardır:

Yusuf Delikanlı, Mustafa Ateş, Ahmet Ağ, Burhan Atalay, Ali Demirci, Hakkı Babuş, Sevil Çekiç, Ahmet Dursun, Ceylan Kaplan, Fevzi Büyüiç, Öner Ergun, Nedim Öztaş, Hüseyin Özer, Nurhan Asu, Hüseyin Ateş, Nevzat Demirbaş, Fevzi ceylan, Ahmet Binzal, Berat Çolak, Adnan Fidan, Ramazan Karakale, Nevzat Ancer, Ali İhsan Öncer, Halim Bahadır.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından, 19 Haziran 1970 Cuma günü, gözaltına alınanlar şunlardır: Avukat Hüsnü Özdemir, Metin Atılal, İhsan Memoğlu, Cahit Yılmaz, Kerim Çevik, Taşkın Tanman, Nejak Öktem, Satılmış Güney, Mustafa Çolak, Mehmet Yıldırım, Dursun Altın, Hakkı Öztürk, Mustafa Gözlükçü, Mithat Demirok, Ali Alyaz, Seyfettin Atmaca, Sadettin Kara, Hakkı Altıok.

İskenderun sokaklarında, 19 Haziran 1970 Cuma günü gecesi, “Devrimci Gençlik Federasyonu ve İskenderun Yüksek Öğrenim Gençliği” imzalı binlerce bildiri dağıtılmıştır. Son olaylar nedeniyle iktidar ve Amerika'nın sert bir şekilde yerildiği beyannamelerde hükümetin istifasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Polis, AP'den “Kanlı iktidar” şeklinde sözeden

beyannameyi dağıtan Siyasal Bilgiler Fakültesi 3. sınıf öğrencisi Zafer Kutlu ile 9 öğrenciyi nezaret altına almıştır.

Antakya'da, 20 Haziran 1970 Cumartesi günü, iktidarı baskı metodları kullanmakla suçlayan bildiri dağıttıkları sırada bildiri dağıtan gençlerin elinden bildirileri alıp parçalayan 40 kadar sağcı ile 15 kadar solcunun çatışmasını polis güçlkle önlemiştir. Olayla ilgili olarak Süleyman Yurdakul, Murat Maner, Hasan Gürkan, Enver Aslan ve Cemil Yozgathı yakalanarak Adliyeve verilmişlerdir.

15-16 Haziran günleri yapılan işçi direnişi sırasında çıkan olayların sanıklarından oldukları ileri sürülen Mehmet Tosuncuk, Osman Tomar, Vasfi Akdiken, Yalçın Özen, Nihat Ünal, A. Sadık Güney, Hasan Beyoğlu, Nuri Ay, Yekta Aydınoğlu, Akın Şeren, Emin Ülesin polis tarafından yakalanıp, 20 Haziran 1970 Cumartesi günü, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına verilmiştir.

26 Haziran 1970 Cuma günü gözaltına alınan TMGT Genel Başkanı Kâzım Kolcuoğlu, Bozkurt Nuhoglu ve TMGT Genel sekreteri Nusret Senem, Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından ifadeleri alındıktan sonra, 27 Haziran 1970 Cumartesi günü, serbest bırakılmıştır.

“İki Gün Daha Sürseydi İktidarı Alırdık”

15-16 Haziran 1970 günleri, İstanbul ve Kocaeli bölgelerinde işçilerin yarattığı olaylar, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bu döneme kadar, başta DİSK yöneticileri olmak üzere, devlet kurumları dahil hiç kimsenin beklemediği büyüklükte işçi eylemleri olmuştur.

Sadece DİSK değil Türk-İş’e bağlı işçilerin de katıldığı ve iki gün süren olaylar, her kesimi olumlu veya olumsuz olarak etkilemiş, yol ayrımına sokmuştur.

Olayların toplumun genel yapısına ne tür etkileri olup olmadığını anlamak için o günden bugüne kadar yaşanan olaylara bakılıp değerlendirilmesi gerekir.

O dönem için etkisine gelince, bir çok siyasi hareketin görüşünün değişmesine yolaçmış, egemen güçlerin daha tedbirli hareket etmesini ortaya çıkartmıştır.

Suriye’de “El-Saika” örgütünde bulunan Zihni Çetiner, “1 Haziran’da profesörlerin yaptığı Anayasaya Saygı mitingi ile 15-16 Haziran’da işçilerin yaptığı hareketleri duyunca, ihtilal oluyor diye koşarak Türkiye’ye geldim” diyerek, bu olayların bazı devrimci hareketleri nasıl etkilediğini çarpıcı bir dille açıklamıştır.

Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Saymanı Mustafa Zülkadiroğlu, bu konuda özetle şunları söylemiştir:

“15-16 Haziran günü, Dev-Genç, hareketin ivmesini yakalayamamıştı. Birinci günü, hiçbir şey yapmamıştık. Hatta Dev-Genç üyelerinin ağır eleştirileri oldu Bölge Yürütme Kuruluna. O akşam, Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu olarak, İTÜTaşkışla binasında genişletilmiş bir toplantı yaparak, eleştirileri daha sonraya bırakarak, bir gün sonra yapılacak işlerin görev bölümüşümünü yaparak, işe giriştik. 16 Haziran günü, iki yüz Dev-Genç militanıyla, Kadıköy-Kurbağalıdere civarındaki olayların içindeydik. Sait Kozacıoğlu, orada bana, ‘Akşama işçi sovyetlerini toplayalım’ diye bağıırıyordu. O günün akşamı İTÜ’deydik. Arkadaşlarla, ‘İki gün daha sürseydi, iktidarı alırdık’ diye dalga geçtik.

15-16 Haziran olayları çok şeyin dönüm noktasıdır. İşçi sınıfının ortaya çıkmasıyla, bir başka deyişle artık, 68'den gelen gençlik hareketinin bitiş yeridir. İşçi sınıfının değerlendirilmesinde Türkiye'de sol hareket içinde bir çok insanı yol ayrımına getirdi.”

Kurtuluş Gazetesi Dağıtılmıyor

15-16 Haziran 1970 günleri meydana gelen olaylar, daha çok, Milli Demokratik Devrim (MDD) tezini savunan hareketlerin savunduğu tezler üzerinde büyük etkisi olmuştur. Bu döneme kadar MDD'ci harekette:

“İşçi sınıfı var mıdır, yok mudur?”, “İşçi sınıfı devrimde öncü müdür, artçı mıdır?”, “İşçi sınıfının önderliği ideolojik önderlik midir, politik önderlik midir, yoksa fiili önderlik midir?”, gibi tartışmalar yapılıyor.

15-16 Haziran 1970 olaylarından sonra, MDD'ci hareketler içinde, işçi sınıfının öncü güç olduğu anlayışı daha çok hâkim olmaya başlamıştır.

Yapılan tartışmalar ve ortaya konan görüşler nedeniyle önemli bir olay yaşanmıştır.

Aydınlık Sosyalist Dergi çevresinde yeralan Mahir Çayan ve arkadaşları, yine bu çevre tarafından çıkartılan “Kurtuluş Gazetesi”nin Temmuz 1970 tarihli 3. sayısında yeralan “Sıkıyönetim Komutanı Tarafsız Kalmak Zorundadır” başlıklı yazıyı bahane ederek Kurtuluş Gazetesi'nin bazı bölgelerde dağıtımını yaptırmamışlardır.

Yazı aynen şöyledir:

“Anayasal haklarını kullanan işçilerin üzerine ateş açan toplum polisinin cenazesine, Sıkıyönetim komutanı çelenk gönderdi. Polis kurşunlarıyla şehit edilen dört işçi kardeşimizin cenazesi sessiz ve gizli bir şekilde topırağa verildi.

İşçilerin grev, toplantı, gösteri, sözleşme hakları ertelendi. İşyerleri askeri kordon altına alınarak, işçilerin çalışmaları için baskı yapıldı. Oturarak direnişe geçenler, çeşitli tesirlerle çalışmaya zorlandı. İşlerine gelmeyen işçiler, işe gitmeye zorlandı. İşçiler, kitleler halinde tutuklandı. Tutuklanan işçiler, avukatlarıyla dahi bir süre görüştürülmedi. Gözaltına alınan işçilere, karakollarda işkence yapıldı.

Patronlar, hiç bir kusur göstermeksizin, beş yüz işçiyi, işlerinden kovdu. Sıkıyönetim ilgilileri, işçilerin işlerinden kanunsuz yere kovulmasına hiç ses çıkarmadı. İşten kovulan arkadaşlarına destek olmak isteyenler, bunun için direnişe geçmek isteyen işçeler, tutuklandı, mahkemeye verildi.

Maden-İş Sendikası’nın gazetesinin çıkarılması ‘Huzur bozucu’ tahrirlere yol açtığı iddia edilerek yasaklandı. Böylece, işçilerin uğradıkları haksızlıkları dile getiren hiç bir yayın organı bırakılmadı.

Ama, Türk-İş’e bağlı gazeteler çıkmaya devam etti. İşçilerin aleyhine her türlü yazılması serbest.

General Madanoğlu’nun Senato kürsüsünden söylediği gibi, Sıkıyönetim, devrimci avına çıktı. Devrimciler, geliş-güzel tutuklandı. Beşer-onar gün yatırıldıktan sonra, birer ikişer bırakıldı. Ama işçilere ateş açtıran, işçilere ateş açanlar hakkında hiçbir işlem yapılmadı. İçişleri Bakanı, polisi, ‘kahramanca savaştığı’ için tebrik etti. Kimse, bu cinayetlerin hesabını sormadı.”

TİP'i Kapatmak İçin Savcılığa Başvuracağız

15-16 Haziran 1970 günleri İstanbul ve Kocaeli bölgelerinde meydana gelen işçi hareketleri sonrasında DİSK ve TİP, boy hedefi haline gelmiştir.

Eyleme katılan işçilerin katıldığı fabrikalardan 422 işçi işinden atılmış, eylemlere öncülük yaptığı iddiasıyla aralarında işçi, sendika lideri ve işçilerin bulunduğu toplam 162 kişi tutuklanmış ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı askeri mahkemesinde yargılanmıştır.

DİSK yöneticilerinden Kemal Türkler, Şinasi Kaya, Ehli İman Tuncer, Kemal Sülker Okur, Hilmi Güner, Cavit Şarman tutuklanmış, ve haklarında açılan dava nedeniyle Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde yargılanmaya başlanmıştır.

Tutuklu bulunan tüm DİSK yöneticileri, 26 Eylül 1970 tarihinde, tahliye edildi.

DİSK hakkında açılan dava, sıkıyönetim 16 Eylül 1970 kaldırıldığı için, dava dosyası, 4. Ağır Ceza Mahkemesine devredildi. Ancak, 1971'de yeniden ilan edilen sıkıyönetim ile dava dosyası sıkıyönetim askeri mahkemesine iadesi istendi. Buna itiraz edildi. Anlaşmazlık, Uyuşmazlık Mahkemesine intikal etti. Uyuşmazlık Mahkemesi kurulmadığından ve 1974'te Af Yasası ilan edildiğinden DİSK yöneticilerinin yargılanması tamamlanamadı, o dönem bu şekilde sona erdi.

İşçileri Bakanı Haldun Mentешеoğlu, 23 Haziran 1970 Salı günü, Meclis'te yaptığı konuşmada, "TİP'i kapatmak için Savcılığa başvuracağımı" söyler.

TİP, İşçileri bakanı'nın bu iddiaları hakkında şunları belirtir:

“Devamlı olarak Anayasa çizgisine ters düşen, Anayasa’dan rahatsız olduklarını, bunu değiştireceklerini söylemekten çekinmeyen Adalet Partisi hükümeti ve onun İçişleri Bakanı’nın, bu Anayasa düşmanlarının, Türkiye İşçi Partisi’ni Anayasa dışı olarak göstermeye kalkışmaları ve kapatma teşebbüsüne geçmeleri gülünçtür. Halk oyu ile kabul edilmiş olan 27 Mayıs Anayasasını toptan çiğnemedikçe Türkiye İşçi Partisi’nie dokunmak kimsenin haddi değildir. Ve de bu gibi tehditlerden, Türkiye İşçi Partisi yılacak ve doğru bildiği yolundan dönecek değildir.”

“Sosyal Gelişme Ekonomik Gelişmeyi Geçti”

Milli Güvenlik Kurulu, 12 Temmuz 1970 Pazar günü, saat 10.00’da İstanbul Valiliğinde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay’ın başkanlığında toplanır. Toplantıya, Başbakan Süleyman Demirel, Kara Kuvvetleri Komutanı, Deniz Kuvvetleri Komutanı, Hava Kuvvetleri Komutanı, Maliye Bakanı Mesut Erez ile diğer ilgili bakanlar, MİT Başkanı Korgeneral Fuat Doğu, Emniyet Genel Müdürü Naci Bozkurt, Cumhurbaşkanlığı İrtibat Subayı Kurmay Albay Recep Bayrak ile İstanbul Valisi Vefa Poyraz ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Kemal Atalay katılmışlardır.

5 saat aralıksız süren toplantıdan sonra Başbakan Demirel, “Milli Güvenlik Kurulunun gündemindeki maddeleri görüştüğünü, gelecek toplantının 29 Ağustos 1970’te olacağını” bildirmiş, başkaca bir açıklama yapmamıştır.

4 Ağustos 1970 tarihli Bizim Anadolu gazetesinde, “Ordu Anayasa Değişsin Diyor” başlıklı bir haber yayınlandı. Haber özetle şöyledir:

“Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç’ın ekonomik gelişmenin çok ilerisine geçen sosyal hak arama cereyanları karşısında milliyetçi nizamın demokratik usullerle sağlanabilmesi için Anayasada değişiklik istediği, milli Güvenlik Kurulu toplantılarında, Başbakan Süleyman Demirel’e, ‘Her düzensizliğin içine asker sokmayınız. Bunun doğuracağı menfi neticeleri dikkate alınız’ dediği öğrenilmiştir.

1961 Anayasasının getirdiği temel demokratik hürriyetlerle ilgili ilkelere dokunulmaksızın, sadece Türkiye’nin ekonomik gelişimi ile nisbetsiz olarak kuvvetlenmiş bulunan sosyal gelişmenin doğurduğu karışıklığın önlenmesini isteyen Org. Tağmaç’ın bu gerekçe ile Anayasa değişikliği taraftarı olduğunu ifade eden yüksek seviyeden askeri kaynak, ‘Bugün Türkiye’de en açık suç işleyenler bile bir yolunu bulup cezasız kalmaktadırlar. Bu da gelişmeleri anarşi ortamına doğru itmektedir’, demiştir.”

Sıkıyönetim İlan Edildi 1961 Anayasası Değiştirildi TİP Kapatıldı

12 Mart 1971’de askeri muhtıra verildi, 26 Nisan 1971’de onbir ilde sıkıyönetim ilan edildi.

27 Mayıs 1961 Anayasası “Türkiye için lüks” bulunarak 2 Temmuz 1971, 22 Eylül 1971 ve 20 Mart 1973’te olmak üzere üç kez değiştirildi.

Hakkında dava açılan TİP de, Anayasa mahkemesi tarafından 20 Temmuz 1971 tarihinde kapatıldı.

TİP yöneticilerinden Behice Boran, Sadun Aren, Osman Sakalsız, Şaban Erik, Sait Çiltaş, Adil Özkol, Nejat Yazıcıoğlu, Can Açıkgöz, Hüseyin Ergün ile diğer yöneticiler tutuklandı ve Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılandı. Yargılamalar sonucu 15 yıla varan çeşitli cezalara çarptırılan TİPyöneticileri, 1974’te çıkartılan Af Yasası ile serbest kaldılar.

15-16 Haziran 1970 günleri meydana gelen işçi olaylarından sonra günümüze kadar çok daha önemli devrimci işçi eylemleri meydana gelmiştir. Fakat, 15-16 Haziran 1970 günü meydana gelen olaylar, Türkiye’nin toplumsal mücadeleler tarihinde bir dönüm noktası yaratmıştır.

BELGELER

BELGE: 1

15 Haziran 1970 Günü Meydana Gelen Olaylar Hakkında Basında Yeralan Başlıklardan Özetler:

İşçilerin ve onları destekleyen öğrencilerin 15 Haziran 1970 günü yaptıkları eylemleri gazeteler 16 Haziran 1970 şu başlıklarla vermişlerdir:

Cumhuriyet: “70 bin işçi direnişe geçti-Ankara asfaltını kapatan işçileri, polis, jandarma ve keşif uçakları izledi.”

Günaydın: “Mağdur edilen 85 bin işçi direnişe geçti-10 bin kişilik bir işçi grubu. Şevket ve Ali Demirel’in ortak olduğu Haymak fabrikasını tahrip etti.”

Hürriyet: “DİSK’e bağlı 65 bin işçi direnişe başladı-Kartal’da fabrika tahrip edildi-İşçiler tahrip sebebi olarak kendilerine karşı duracak işçi getirildiğini gösterdiler.”

Milliyet: “Sendikalar kanununda değişiklik üzerine DİSK direnişe geçti-Ankara asfaltı kapatıldı. Trenler durduruldu ve bir fabrika tahrip edildi-Demirel kardeşlerin ortak olduğu Haymak fabrikasının bürosu tahrip edildi”

16 Haziran 1970 Günü Meydana Gelen Olaylar Hakkında Basında Yeralan Başlıklardan Özetler:

16 Haziran 1970 günü yapılan olayları, 17 Haziran 1970 günü gazetelerde şu başlıklarla yer almıştır:

Akşam: “Onbinlerce işçi ile polis yer yer çatıştı.”

Dünya: “Dünkü işçi ayaklanmasında ölenler ve yaralananlar-Olaylarda üç kişi öldü, 300 yaralı var.”

Bugün: “Kızıl tahrik sonunda işçilerin yürüyüşü çapulculuğa döndü-Çatışma:1 polis, 2 işçi öldü.”

Cumhuriyet: “İşçi yürüyüşünde üç ölü var-DİSK’e bağlı işçilerden başka Türk-İş’e bağlı bütün işçilerin de katılmasıyla büyüyen yürüyüş sırasında zırhlı birliklerin barikatları aşıldı ve Ordu-İşçi Elele diye gösteri yapıldı-

Olaylar, askeri uçaklarla da izlenirken, önemli merkezlerde sıkı güvenlik tedbirleri alındı-Levent ve Kadıköy'deki polis, asker, işçi çatışmasında 100'den fazla yaralı var. Silah sesleri halk arasında panik yarattı. 2'si polisin olmak üzere tahrip edilen araç sayısı 5-Köprüler açıldı, vapurlar çalıştırılmadı, hayat felce uğradı-30 kişi gözaltına alınmış bulunuyor.”

Günaydın: “Sendika haklarını kısıtlayan kanun, İstanbul’u kana buladı-Çarpışmada iki işçi ve 1 toplum polisi öldü-Sungurlar, Rabak, Tekfen, Singer, Otosan, Demir Döküm, Arçelik ve bir çok fabrikalarda çalışan teknik işçilerle polis arasındaki çatışmada iki taraf da tabanca kullandı-100'den çok yaralı var-Kartal Emniyet Amirliği, Kadıköy Kaymakamlığı tahrip edildi-Olayların daha kanlı bir hal almasını askeri birlikler önledi.”

Hakikat: “Kızıl taarruz başladı-Polisi döven... askere söven...kimlerdir bunlar? İşçi mi? talebe mi? çapulcu mu? Tecavüz emri nereden?-İsyancıları önlemek için askeri birlikler şehre hakim oldu- DİSK’in tahrik ettiği işçiler, fabrikaları işgal ve tahrip için yürüyor.”

Hürriyet: “Direnişin ikinci gününde işçiler İstanbul’a dört koldan yürüdü-Biri polis, ikisi işçi olmak üzere 3 ölü var.”

Sabah: “Dünkü komünistvari yürüyüşte 1 polis, 2 işçi öldü, yüzlerce yaralı var.”

Son Havadis: “Solcu DİSK’in tahriki netice verdi-Ayaklanan işçiler polis ve askerlerle çarpıştı-Bir polis, iki işçi öldü-Çeşitli semtlerde çıkan çatışmalarda yüzlerce kişi yaralandı-Kadıköy Kaymakamlık binası ateşe verildi, 2 polis otomobili yakıldı-Solcuların tahrik ettiği işçiler bir binbaşı ile bir astsubayı ve 6 eri yaraladılar-Solcu DİSK’in

tahrikiyle askere ve polise saldıran 42 anarşist nezarete alındı-Kanlı işçi yürüyüşü İstanbul'da hayatı felce uğrattı, vapurlar çalışmadı-Askeri birlikler büyük fabrikalarla Vilayet binasını kordon altına aldı-Kanunsuz ve izinsiz kanlı yürüyüş yapan DİSK mensupları Kartal ve Kadıköy ilçe merkezlerini tahrip etti.”

Tercüman: “Tahrik edilmiş işçilerin yarattığı anarşik hava büyümek istidadı gösterince İstanbul ve Kocaeli’nde bir ay müddetle Örfi İdare-Kan, barut, ölüm Kadıköy’ü dün cehenneme çevirmişti.”

Ulus: “Sendikalar kanunu değişikliğini protesto eden DİSK’in giriştiği eylem ediyor-İstanbul’da polis ile işçiler çatıştı-Bazı fabrikalar askeri kordon altında-Önemli kavşaklarda tanklarla barikatlar kuruldu. Vilayet binası kordon altında-Dolmabahçe’ye doğru yürüyen işçileri durdurmak için köprü açıldı.”

Yeni Asya: “Hedef kızıl ihtilaldir-3 ölü, yüzlerce yaralı-Kadıköy Kaymakamlık binası yakıldı, dükkanlar, otomobiller ve karakol binaları tahrip edildi.”

Yeni Tanin: “İstanbul’da dünkü kanlı olaylar. Çok sayıda işçi ve polis yaralandı-Asker ile işçi çatıştı-Ankara’da da işçi elbisesi giyen öğrencileri halk ve esnaf dağıttı.”

Türk-İş, 15 ve 16 Haziran 1970 günleri meydana gelen olaylar sonunda, 17 Haziran 1970 günü, bazı gazetelerde şu açıklamayı yayınlamıştır:

“Türk-İş’in Açıklaması

Büyük Türk Milletine ve Aziz Türk İşçilerine Türk-İş’in Duyurusu:

274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunlarında yapılacak değişikliklerin büyük milletimize ve işçilerimize yanlış aksettirildiği, gerçeklerin söylenmediği büyük bir üzüntü ile tesbit edilmiştir. Gerçekler anlatılmadığı için toplu iş sözleşmesi ve grev haklarının ellerinden alındığını zanneden bir kısım masum işçi arkadaşlarımız, aşırı sol militanların tahrikleri ile sokaklara dökülmekte, anarşiye varan davranışlarda bulunmakta, işyerlerini tahrip ederek can ve mal güvenliğini tehdit etmektedirler.

272 Sayılı Sendikalar kanununda yapılacak değişikliklerle hâlen Türkiye’de sayısı binden fazla olan tabelâ sendikalarının mevcudiyeti ortadan kaldırılarak işçilerin güçlü sendikalar etrafında toplanması sağlanmaktadır. Keza, sendika içi denetleme getirilmekte, işçilerden toplanan aidatları kendi hesaplarına yatırmak suretiyle yolsuzluklar ve usulsüzlükler yapanların bu ve buna benzer davranışlarına son verilmektedir. Sendika gelirlerinin değerlendirilmesi işçilerin menfaatlerine uygun yatırımlara yöneltilmesi temin edilmekte, Yavru Vatan Kıbrıs’taki işçi kardeşlerimizin Anavatanındaki en büyük işçi kuruluşuna katılmaları sağlanmaktadır.

Kanunda yapılan değişikliklerle güçsüz, cılız ve sadece bir kısım yöneticilerine gelir sağlamaktan başka işçiye yararı

bulunmayan sözde Sendikalar ortadan kaldırılacak, böylelikle de işçilerin hak ve menfaatleriyle de yarınları garanti altına alınmış olacaktır. Bu değişikliklerin Anayasaya aykırı olduğunu ve bu sebeple de Anayasal hakların kullanıldığını iddia edenler Türkiye’de bir Anayasa Mahkemesi’nin varlığından neden bihaber görünürler. Eğer Kanunlar Anayasaya aykırı ise bunu Anayasa Mahkemesine müracaatla iptali mümkün olduğu halde neden bu yola başvurmazlar. Anayasa mahkemesi, kanunları Anayasaya aykırı ise iptal yetkisine her zaman sahiptir ve tatbikat da böyledir.

275 sayılı kanunda yapılacak değişikliklerle de grev hakkı ve toplu sözleşme yapma yetkisi ortadan kaldırılmakta değil, tam aksine işçilerin hak ve menfaatlerine uygun yeni hükümler getirerek iş kolunda dolaylı yoldan çoğunluğu temsil etmedikleri halde yetki alarak bu yetkilerini kullanamayan ve işçilerin hak ve menfaatlerini haleldar eden sarı sendikaların değil, güçlü ve her türlü imkâna sahip büyük sendikaların yetkili kılınması için hükümler getirilmektedir. Bu kanunda yapılacak değişikliklerle de Türk İşçisi düşünülmüş, onun hak ve menfaatlerini garanti altına alınması amaç edinilmiştir. Hal böyle olduğu halde işçi arkadaşlarımızın Türkiye’yi maceralara sürüklemek ve demokratik düzeni ortadan kaldırmak isteyenlerin tahrik ve teşviklerine kapılmamaları gerekir.

İstanbul ve Kocaeli civarında başlatılan can ve mal güvenliğini tehdit eden yürüyüş ve direnişlerin taşlı, sopalı saldırıların ekmek kapımız olan fabrikaları tahripleri başlıca teşvikçilerin Türk Hâkimi tarafından yıllarca önce

mahkum edilmiş, militan komünistler ve onların işbirlikçileri oldukları kesinlikle ortadadır.

Aziz İşçiler. Sendikacı işçileri teşvik edip sokağa dökten, sonra da biz bu hareketin içinde yokuz diyerek meydana terk eden sahtekâr insan değildir. Türkiye'yi kargaşalığa sürüklemek isteyenlere inanma, onların teşvik ve tahriklerine kanma. Bu hareketleri düzenleyenler azınlıktadır. Türk İşçilerimizin büyük çoğunluğunu temsil eden Türk-İş, her zaman olduğu gibi ağır başlılığını muhafaza etmeyi işçilerimizin ve demokratik düzenin yararı bakımından uygun mütalâa etmektedir. Gerekli tedbirlerin alınacağı inancı içindedir. Bu tedbirler zamanında alınmazsa, işçilerimizi ve sendikacılarımızı savunma mecburiyetinde kalacağımızı, emrinde ve hizmetinde olduğumuz büyük milletimize ve aziz işçilerimize saygı ile duyururuz.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Adına İcra ve Yönetim Kurulları.”

*

BELGE: 3

Celil Gürkan, Kolordu Komutan Vekili olarak görev yaptığı bölgede, 15-16 Haziran 1970 günleri, meydana gelen olaylar hakkında özetle şunları anlatmıştır:

“İstanbul ve çevresinde ‘16 Haziran İşçi Hareketi’ adıyla anılan toplu işçi gösterileri ve yürüyüşleri meydana geldiği sırada ben İzmit’te Kolordu Komutan Vekili olarak görev yapmakta idim.

Bilindiği gibi Kocaeli ilimiz, çok önemli fabrikaların, atölyelerin yoğun şekilde bulunduğu, dolayısıyla de çok sayıda işçiyi sınırları içinde barındıran bir endüstri merkezimizdir. O zamanki saptamalarım göre, çoğu, Sakarya ili sınırlarından başlayıp İstanbul ili sınırına kadar uzanan E-5 karayolunun iki tarafında kurulmuş olarak, irili ufaklı 99 fabrikanın etkinlik gösterdiği bir ilimiz.

Ama yazgının cilvesine bakınız ki, o dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, öylesine kritik dönemde ve öylesine duyarlı bir bölgede bana, bırakın Korgeneralliği, daha Tümgeneralliğe yükselmesi 9 ay olmuş bulunan bir Tümgenerale Kolordu Komutanlığı Vekaleti görevini emanet ederken bir yandan da beni gizliden gizliye takipp ettirmekte imiş! Bunu, Batur'un, 12-13 Kasım 1985 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan açıklamasından öğreniyorum.

Belleğimde kalan ve özel notlarımın da doğruladığı gibi, grev-lokavt ve toplu sözleşmelerle ilgili yasal mevzuattan kaynaklanan ciddi bir huzursuzluk, özellikle İstanbul iş yerlerinde bir süredir kendini hissettirmekte ve çevre illerde de etkisini göstermekte idi. Bazı hareketler, yakın bir gelecekte ciddi işçi eylemlerine tanık olunacağını gösteriyordu.

Yerinde incelemeler yapmak ve gereken önlemleri almak üzere dönemin İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu, yanında Emniyet Müdürü Naci Bozkurt olduğu halde karayolundan İstanbul'a geçecekmış. Bakanın isteği üzerine, patlak vermesi olası işçi hareketlerine karşı İzmit yöresinde de alınacak önlemler hakkında görüşmek üzere, İzmit'ten geçerken, Valinin, benim ve İzmit Emniyet Müdürünün de katılacağı bir toplantı yapılması

kararlaştırılmış. Akşamın ilerleyen saatlerinde İzmit Emniyet M¼d¼rl¼ğ¼nde yapılan toplantıya katıldım.

Meslek yaşantımda, bu t¼r genel asayişi ilgilendiren durumlarda, yerel askeri birliklerin, kolluk kuvvetlerine, Valiliğın yazılı iřteğ¼ üzerine yardım etmesini öngören bir durumlu ilk kez karşılaşıyordum. Bakan, olası işçi hareketleri hakkında yaptığı değerlendirmeleri ve uygulanacak y¼ntemleri anlattı. Bilinmedik şeyler değildi söyledikleri. Alınan bilgiler, ertesı sabah, işçilerin, İzmit'in doğusundaki fabrikalardan y¼r¼y¼ře başlayarak ve yol boyunca dizilmiş fabrikaların işçilerinin de katılmalarıyla sayısı giderek artacak bir kitle halinde İzmit kentinin merkezine doğru y¼r¼mek kararında ve hazırlığı içinde oldukları, hatta, bug¼ne dek doğruluma olanağı bulamadığım bir s¼ylentiye g¼re de, kenti içindeki Seka Kâğıt Fabrikasına kadar sokulup Genel M¼d¼r¼ rehin almayı d¼ř¼nd¼kleri merkezinde idi.

Kendimce durum değerlendirmesi yaptım. Alacağım tertibatı tasarladım: İzmit içindeki Muhabere Taburu ile en yakında Seymen'de ve Kandıra'da bulunan Piyade Alaylarına gereken ön-emirleri verdim. İlgili yasaların açıkça belirttiği durumlar meydana gelip 'kolluk kuvvetlerinin durumu kontrol edemez hale d¼řmeleri' takdirinde, Valiliğın iřteğ¼ üzerine askeri birlik g¼revlendirmek suretiyle yardımcı olacaktım.

Planım şöyle idi: İşçilerin toplanıp y¼r¼meleri E-5 Karayolu üzerinde ekslenleneceğine g¼re, Muhabere Taburu ile kentin dışında K¼sek¼y'e yakın bir yerde yolu tıkayacak, öteki birlikleri, gerektiğinde yolu kapama veya 'kanatları uzatma' operasyonu için yedekte tutacaktım. Yani, kentin merkezine ulaşmak için, yol boyunca

toplanarak ilerleyecek işçiler, yolun tıkanması üzerine kuzeye, ya da güneye doğru taşıp da, yol dışından kente sokulmak isterler ise, elimdeki birlikleri kuzey ve güneye sürerek, askerlikte 'kanat uzatması' dediğimiz operasyonla bu girişimleri önleyecektim.

En ufak şidet hareketine girişmek aklımın köşesinden bile geçmiyordu.

Ben, kanımdan, soyumdan gelen, bu toprağın insanları olan işçi vatandaşlarımın, görevimi yerine getirirken bana karşı anlayış göstereceklerine inanıyordum. O halde, ben de onlara yasaların öngördüğü hareket çerçevesi içinde kaldıkları sürece anlayış göstermeli ve anlayışlı davranmalıydım.

Bilindiği gibi, 15-16 Haziran işçi hareketleri, daha sonraları çeşitli şekilde yorumlanıp değerlendirilmiş ve bazı yazarlar ya da çevreler, bunu bir 'komünist ayaklanmasının provası' gibi göstermeye kadar ileri gitmişlerdir. Ben şahsen, o gün olduğu gibi bugün de, girişilen hareketin masum bir yasal hak arama dışında, daha başka dürtülerin etkisinde ve tehlikeli amaçlar doğrultusunda mı düşünülüp uygulamaya konulmuş bir hareket olduğu hakkında kesin bir kanıya sahip değilim. Ama çok iyi bildiğim bir şey varsa o da sorumlu Komutan olarak bana düşen görevin son derece hassas ve nazim .bir görev olduğu, doğru ya da yanlış, ama inandığı veya inandırıldığı yasal bir hak arama davası uğrunda belli harekete girişen işçi vatandaşlarımın karşısına, gene onların, üniforma altındaki kardeşlerinden olağan askeri birliklerle çıkıp, yasal sınırı aşacak davranışlarını önlemekte yükümlü bulunduğum gerçeği idi?Bu tür görevlerin yerine getirilmesi sırasında ne denli üzücü

gelişmelerin meydana geldiğini geçmişte pek çok olay yeterince kanıtlamıştı. O tür acı olayların, bu kez İzmit'te bir tekrarlayıcısı olamazdım ve olmamalı idim. Ama görevimi de yapmayıp devletimin otoritesini ezdiremezdim.

Ertesi sabah olaylar, düşündüğüm şekilde gelişmeye başladı.

Kolordu karargâhında telsiz başında ilgili birlik komutanlarından sürekli rapor alıyordum. İşçiler toplanıyorlar, yürüyorlardı ama kaygı duyacak bir durum yoktu. İzmit-Sakarla karayolunu tutan ve kapatan Muhabere Tabur Komutanı arkadaşım gerçekten anlayışlı ve tedbirli şekilde görevini yapıyordu. Mevsim Haziran... Sıcak bir gün... Birliklerin su, yemek gereksinimlerini düşünerek tankerlerle suyu ve seyyar mutfakları bile görev alan ve alacak olan birliklerin arkasına yanaştırmıştım.

Saat 12.00'ye doğru Vali telefon etti. İçişleri Bakanı Menteşeoğlu'nun İstanbul Valilik odasından kendisine telefon ettiğini, bilgi istediğini söyledikten sonra şunları ekledi:

'Sayın Paşam, sayın Bakan diyorlar ki Komutana söyleyiniz, işçilerin kente girmelerine asla izin vermesin. Çok vahim durumlar meydana gelebilir. İşçiler, askerin tıkadığı yolun dışına taşarak kente ulaşmak isteyebilirler. Bu nedenle, gerekirse zor kullanarak işçileri mutlaka dağılsın, fabrikalarına kadar sürüp atsın!...'

Valinin ağzından dinlediğim İçişleri Bakanının bu sözleri garibime gitmişti. Esas olan, başlamış işçi yürüyüşünü ve hareketini kontrol altına almak, kanalize etmek ve üzücü bir olaya meydan vermeden sona erdirilmesini sağlamak mı, yoksa süngü, dipçik gücü ile, hak olan bir yürüyüşü

söndürmek ve zorla fabrikalarına sürüp tıkamak mı idi? Çok iyi anımsıyorum Valiye ve dolayısıyla onun aracılığı ile Bakana illettiğim yanıtımı. Şöyle dedim:

-Vali bey, dün gece sayın Bakanın belirttiği çerçeve içinde kaldığı sürece, durumu kontrol altında bulunduracak önlemleri aldım, uyguluyorum. Şu ana kadar kaygı verecek bir husus yok. Böyle olunca ve hareket, masum ölçüler içinde kaldıkça, sayın Bakanın, vaktiyle Osmanlı Sadrazamlarının Sadrazamlık koltuğundan verdikleri: 'Zor kullanın, sürün, atın!' gibilerden sert ve tepki yaratacağı kuşkusuz hareketlere, sorumlu Komutan olarak başcvurma niyetinde değilim. Karşımızdakiler de bu vatanın evlatları... Sabahtan beri sürdürdüğümüz harekât bir maraton yarışıdır. İşçiler, anayoldan kuzeye veya güneye kaymak isterlerse elimde yeterince kuvvet var, kanat uzatırım. Hem de Kandıra'ya, Karadeniz kıyılarına kadar... Bu maratonu biz kazanırız. Endişe edilmesin. Amacım, her iki taraftan da kimsenin burna kanamadan düzeni sağlamaktır. Benden istenen de bu değil mi Vali Bey?'

Bakanın, gerçekten de Bab-ı Ali'deki Vilayet konağından, bu tür ahkam kesercesine bana emir vermek istemesi canımı sıkıyordu. Bu nedenle Valiye verdiğim yanıtta herhalde biraz ölçüyü kaçırmıştım. O gün olduğu gibi bugün de inanıyorum ki, eğer, Bakanın dediği tarzda hareket etmeyi kabul edip uygulasa idim, 16 Haziran işçi hareketinin İzmit bölümü, çok acı gelişmelerle noktalanır ve bugün ben de şimdiki gönül rahatlığımla şu satırları yazamazdım!.

Aldığım raporla göre, oldukça kalabalık bir işçi kitlesi, anımsayabildiğim kadarı ile Good-Year, Philips

fabrikalarının hizalarına kadar ilerlemiş ve burada durdurulmuş, yol ve iki tarafında askeri birliğimizin oluşturduğu bariyer karşısında işçilerin oluşturdukları saflar, deyim yerinde ise göğüs göğüse gelip duralamışlardı.

Durumu yerinde görmek üzere arabamla bu hassas temas noktasına gittim. Önce Muhabere Tabur Komutanı beni karşıladı, durumu anlattı. Yürüyerek temas hattına kadar ilerledim. Benim geldiğimi gören ve ellerinde çeşitli pankartlar taşıyan işçiler şöyle bağırıyorlardı:

-Paşam, biz de bu vatanın evladıyız. Biz de Türküz!. Hakkımızı aramak için yola çıktık. Engellemeyin bizi. İnsaf ve anlayış gösterin. Bizim de onurumuz var. Şehre girip parkın önünde İstiklal Marşı söyleyerek dağılıcağız. Namus sözü... Bunun neresi suç... Bu sıcağın altında sabahtan beri öldük, bittik. Siz de merhamet yok mu? ... Ya ya ya, şa şa şa... Ordu, Ordu çok yaşa...

Görünüm çok etkileyici idi. 3-5 adım yakınımda bulunan işçiler, gerçekten bitkin halde idiler. Susuzluktan dudakları çatlamıştı nerede ise. Kararlı görünüyorlardı. Askerlerimiz duruma egemendi. Dünyanın hiç bir yerinde eşine rastlanmayan Mehmetçik, tam bir tevekkül içinde, süngüsüz tüfeklerini yanlamasına tutarak kendi soyundan, hemşehrisi, yurttaşı, kandaşı işçileri, aldığı emir gereği içeri bırakmıyor, sakın sakın direniyordu.

Kısacası görülecek bir tablo idi.

İşçilerin başında, yönlendirici durumda olanlara şöyle dedim:

-Siz, inandığınız bir hak uğruna bu yürüyüşü düzenlemiştir. Ben de daha vahim olaylara meydan vermemek için sizleri ve kente girişinizi önlemek görevini aldım, yapıyorum. Söz veriyor musunuz, aşırı taşkınlık yapmadan, düzenli şekilde sadece parka kadar yürüyüp orada dağılmaya?

Derin sessizlik içinde dinlenen bu konuşmama karşı:

-Söz, söz!., diye bağırdılar.

Tehlikeyi bir patlamayı önlemek için 'basınç kaçırma' gerekiyordu.

Kararımı verdim ve oradan ayrıldım. Tabur Komutanına, münasip miktarda bir topluluğun geçip kente girmesine izin vermesini, ama bu grubun da izlenmesini, durumu da bana sürekli şekilde telsizle bildirmesini söyledim.

Karargâha döndüm. Her olasılığa karşı Seka Kağıt Fabrikası çerçevesinde de ek güvenlik önlemleri aldırmaı ihmal etmedim.

Gelen telsiz haberleri, geliymelerin, düşündüğüm ve emrettiğim çerçeve içinde cereyan ettiğini gösteriyordu. Nitekim bir süre sonra, topluluğun, Kolordu karargâhının önüne doğru yaklaştığı haberini aldım. Olumlu, ya da olumsuz şekilde karargâh önünde ve çevresinde herhangi bir taşkınlığa meydan vermemek için de karargâhtaki subay, astsubay ve erlere, pencereye, kapı önüne çıkmamaları kesin talimatını verdim. Az sonra işçi grubu karargâhın önüne geldi. Bir kaç kez hep bir ağızdan: 'Ordu, Ordu çok yaşa... Ordu, Ordu çok yaşa...' diye bağırdıktan sonra bir kaç yüz metre ötedeki parka yürüdüler ve de dağıldılar!.

İşçileri Bakanının önerdiğinin tersine uyguladığım ‘basınç kaçırma’ taktiği iyi sonuç vermiş ve 16 Haziran işçi hareketi denilen eylemin İzmit perdesi böylece, kimsenin burnu kanamadan, dahası devletin otoritesi de zedelenmeden, işçi onuru ayak altına alınmadan kapanmıştı.

Ama daha sonraları öğrenecektim ki, İstanbul’daki gelişmeler hiç de böyle olmamış... Ankara yolunda, Kadıköy’de Kuşdili mevkiinde, şurada, burada üzücü ve sert olaylar cereyan etmiş, işçiler tarafından askere karşı silah bile kullanılmış, çok sayıda tutuklamalara başvurulmuş... Bu olayların teyidini, Sıkıyönetimin ilanından sonra bir gün davet edildiğimiz Selimiye’de 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı karargâhında yapılan ve dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Tağmaç’ın da katıldığı koordinasyon toplantısında yetkili Generallerin ağzından dinleyecektim.

Belki İstanbul’un koşulları ve İstanbul’daki hareketin çapı ve amacı başka idi, bilemem. Ama benim bildiğim bir şey varsa o da, İzmit’te, sorumlu Kolordu Komutan Vekili olarak tasarladığım, aldığım ve de uygulamaya koyarak sonuna kadar uygulattığım önlemler son derece olumlu sonuç vermişti. Çünkü soruna, salt asker gözü ile, sadece otorite perspektifinden değil, karşımdakilerin de ‘İnsan’ olduğu, kandaşım olduğu, vazfeçemeyeceği anayasal haklara sahip Türk vatandaşı olduğu gerçekğinden bakmıştım.

Bilmiyorum, yakın tarihimizin sosyo-politik gelişmelerini inceleyenler, iş ve işçi hayatımızda, ‘16 Haziran İşçi Hareketleri’ adı ile geçen bu kapsamlı ve önemli olayın İzmit bölümünün, taraflara -ne devlete, ne de işçilere-

hiçbir şey kaybettirmeden, barışçı yoldan sonuçlanmasının kökeninde yatan insancıl tutum ve davranışı kaydederler mi?.”

(Celil Gürkan, 12 Mart'a Beş Kala, Tekin Yayınları, İstanbul, Ocak 1986, sayfa: 190'dan 196'ya kadar.)

*

BELGE : 4

Erhan EREL ile SÖYLEŞİ:

1970 yılında, Yol Su Elektrik İşçileri (YSE-İŞ Sendikası) Ankara Şubesi Başkanı.

Soru: 15-16 Haziran 1970 günleri işçilerin meydana yolaıldığı olayların nedenleri konusunda bilgi verir misiniz?

Erhan Erel: Adalet Partisi ve diğer gerici partiler, Türk-İş'in isteğine uyarak sendikalar yasasını oldu bittiye getirerek değiştirmek istiyordu. TİP'liler ve DİSK'liler olayın vahametinin farkındaydılar ama çok hazırlıklı oldukları söylenemez. CHP'nin içerisinde de çok zayıfta da olsa bir destekleri vardı ama muhalefet edemeden kanun , 13 Haziran günü Meclis'te kabul edildi.

Soru: İlerici kamuoyunun buna tepkileri ne oldu?

Erhan Erel: 15 Haziran'da eylemler, işyerleri önderleri seviyesinde başladı. Günün sonunda olayın nasıl kitleselleşeceği iyice ortaya çıktı. Birinci günün gecesi, DİSK'in üstü düzey yöneticileri, işçileri durdurma gibi bir gayret ve panik içindeydiler ama ok yaydan çıkmıştı.

Biz, 15'inde Ankara'daydık. Ankara'da iki eylem oldu. Benim katıldığım bir topluluk, Ulus'ta Atatürk heykelinin önünde bu yasayı kınadı ve İstanbul'daki işçileri desteklediğini belirtti. Bir kısım arkadaşta, Ankara'da o dönem sanayi işçisi olmadığı için daha çok atelyelerde çalışan işçilere yönelik eylem yapılmak istedi. Bu nedenle, Siteler semtinde bulunan mobilya sanayi işçilerine ajite etmek için gitmişler. Orada bazı tartışmalar ve kavgalar olmuş.

Soru: İkinci gün , bu yönde herhangi bir eylem yapıldı mı?

Erhan Erel: Biz, o dönem nerede eylemlilik varsa oraya giderdik. İstanbul gençliği Ankara'ya, Ankara gençliği İstanbul'a gelirdi. 15'i akşamı, bir grup arkadaşla, otobüse binerek İstanbul'a geldik. Biz daha önce bazı eylemler ve ilişkilerimiz nedeni ile çeşitli kereler İstanbul'a gelip-gitmiştik. 16 Haziran günü sabahı, Tuzla civarına geldiğimizde işçilerin öbek öbek toplandığını gördük ve indik.

Günün ağarmasıyla beraber önce DİSK'e bağlı işçiler, sonra Türk-İş'e bağlı işçiler çalıştıkları fabrikaların önünde öbek öbek toplanmışlar, gösteriler yapıyorlardı. İşçiler çok coşkuluydu. Gülerek, marşlar söyleyerek, sloganlar atarak protestolarını dile getiriyorlardı. Katılım artınca, tepki giderek yürüyüşe dönüştü.

Yürüyüş kolları halinde, Türk-İş'e bağlı işçilerin çalıştığı fabrikaların önünde ufak gösterilerle işçiler hemen yürüyüş koluna katılıyordu. Yürüyüş sırasında çok hoşuma giden birşey oldu. Yürüyüş kolu Küçükyalı civarına geldiğinde, o zaman, bana göre yaşlı olan bir işçi, "Bir dakika yerime kaybetme" dedi fırladı gitti. Oralarda villa, yalı türü evler

vardı. O evlerden birinin bahçesine girdi ve iki kırmızı gül koparmış, getirdi. Birini benim, birini kendi yakasına taktı ve "Domuzdan kıl koparmak kardır" dedi. Çok hoşuma gitmişti.

Soru: Yürüyüş sırasında herhangi bir engelleme ve karşı direnişle karşılaştınız mı?

Erhan Erel: Birinci gün ben Ankara'da olduğum için neler olup bittiğini gazete ve radyodan öğrendik. Bir gün önce, Türk-İş'e bağlı bir takım işyerleri temsilcisi, işçileri birbirine düşürmeye kalkmışlar ama başarılı olamamışlar. İkinci gün, benim katıldığım sırada, yol üzerinde birçok işyerinde çalışan işçiler hazır bekliyordu. Birçok yerde biraz bekleniyor, slogan talıyordu. Heçbir yerde karşı direnişle karşılaşmadı. O kadar geniş bir alanda eylemlilik sürüyordu ki, tüm olayların ayrıntısını bilmem güç. Tuzla'dan Kadıköy'e kadar, Ankara'dan gelen bir devrimci olarak yürüyüşte ne olup bitiyor gözlemlemek amacıyla zaman zaman bir araba ile daha çok yürüyerek olayları izledim. Kınama yürüyüşü çok uzun bir süre hiç bir engelleme ile karşılaşmadı. Zaten küçük birliklerle engellemek söz konusu değildi. Birinci gün, polisler barikat kurarak işçileri engellemeye çalışmış. Bu nedenle bazı çatışmalar olmuş. İkinci gün, olayları askerler izliyordu. Polisler uzaktan izliyor, işçilere pek sokulmuyordu. Ama yine de Kadıköy-Altı Yol'a gelince ufak bir çatışma oldu. Çatışmada askeriye araya sokulunca işçiler askerle çatışmak istemediler. Askerleri polis gibi profesyonel olarak görmüyorlardı. En sonunda o da kendisinden bir parça. Askerler de işçiyle çatışmak istemediler. İşçiler ve askerler, birbirlerini kendilerinden birer parça olarak

görüyorlardı. O nedernle olaylar büyümedi. Yaralı ve ölü sayısı o kadar çok artmadı.

Soru: Bu eylemlerin sendikal anlamda olumlu bir rolü oldu mu?

Erhan Erel: O yürüyüşler olmasaydı, CHP, Anayasa Mahkemesi'ne kanunu iptal için götürmezdi. Anayasa Mahkemesi de, kanunu iptal etmezdi. Anti-demokratik, tek tip bir sendikacılık uygulamaya sokulurdu. Tek tip sendikacılık, Türk-İş'in ekmeğine yağ sürerdi. O dönem, işveren ile Türk-İş, aynı şeyleri savunmuşlardı.

Soru: Bu olayların sizin üzerinizde nasıl bir etkisi oldu?

Erhan Erel: Çok coşkuluydu. Sanırım son yılların en güçlü hareketiydi. Ve bu olaydan sonra Türkiye'de devrimciler, işçi sınıfını gündeme daha bir pratik olarak getirme durumuyla karşı karşıya kaldılar. Artık işçi sınıfı teorik olarak kitaplarda değildi. İşçi sınıfı, 15-16 Haziran olaylarından sonra yumruğuyla, coşkusuyla, direnişiyle, herşeyiyle kendisi hayatın içindeydi. Kadınların o güne kadar katıldığı en aktif eylemdi. Sınıf mücadelesini ve sınıf mücadelesinde işçi sınıfının rolü konusunda şahsen benim kavramamda ve bilincimin gelişmesinde yer etti. Ve ondan sonra fiilen 11 yıl sendikacılık yaptım.

Soru: Bu eylemlerin, bu kadar büyük olacağı önceden kestirilebilmiş miydi?

Erhan Erel: İşçi sınıfının arkasında siyasi bir örgüt yoktu. Kendisini destekleyen bir TDGF, bir TİP vardı. İşçi sınıfı ile ilgilenen gençlik kesimi, olayın boyutunu biliyordu. Sendikalar tabanında hazırlanmalar vardı ama bunlar yeterli değildi. TİP ise parti içindeki tartışmalar nedeni ile

kendi derdine düşmüştü. Yani bu anlamıyla siyasi bir hareket değil kendiliğinden gelişmiş bir hareketti. Ve öyle olduğu içinde sloganlar politik olmaktan ziyade ekonomik-demokratik sloganlardı. Daha çok sendikal hedefleri öne sürüyordu. Oysa sendikal hedeflere ulaşmak ancak demokratik ve siyasi mücadele ile gerçekleşebilir. Ama henüz o bilinç yeni yeni başlıyordu.

Soru: DİSK ve işveren kesimi olayların bu kadar büyük olabileceğini kestirebilmiş miydi?

Erhan Erel: DİSK'in olayların bu kadar büyüyebileceğini kestirdiğini ben sanmıyorum. Egemen güçler ise boyutlu olarak korktular. Bu da güzel birşeydir.

*

BELGE: 5

Sefer GÜVENÇ ile SÖYLEŞİ

26 Mayıs 1995- Cuma

Yapı İşçileri Sendikası (YİS) üyesi.15-16 Haziran 1970 günü meydana gelen olaylara katıldığı için İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde yargılandı.

Soru: O dönem hem sendikada çalışan bir işçi olarak, hem de üniversite okuyan bir öğrenci olarak, İstanbul'da 15-16 Haziran olaylarına katıldınız. Bu nedenle, daha sonrada İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinde yargılandınız. Yer aldığınız olayları anlatır mısınız?

Sefer Güvenç: 15-16 Haziran olaylarından çok daha önce oluşturulmuş TDGF'nin bir işçi komitesi vardı. Bizi

işyerlerinde çalışan işçi arkadaşlarımız vardı. İdeolojik olarak TDGF'ye yakınlık duyan işçi arkadaşlar vardı. Bir de, işçi-öğrenci statüsünde olan arkadaşlar vardı. Yani hem TDGF üyesi, hem de işyerinde işçi, sendika temsilcisi arkadaşlar vardı. Sendikalar Yasası'nın değiştirilmesi konusunda tartışmalar vardı. Yeni sendikalar yasasına karşı tepki duyan bu arkadaşlar aracılığıyla bir takım talepler geldi.

İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Maçka'da bulunan anfilerinden birinde TDGF'ne üye 20-25 kadar arkadaş biraraya gelerek, 14 Haziran günü bir toplantı yaptık. Toplantıda, "İstanbul'da işçiler yarın grev, direniş, yürüyüş yapacak. Kalktığımız ne olabilir, neler yapacağız?" diye konuştuk.

Bu arada bazı arkadaşların, DİSK yöneticileri ile doğrudan görüşmeleri oldu. DİSK yöneticileri, "Biz işyerleri içinde eylem yapacağız. İş durduracağız" diye, karar almışlar.

İTÜ'de yaptığımız toplantının sonunda, fabrikalar, bölgeler görev alanı olarak paylaşıldı. O dönem işyeri olarak Silahtarağa, Kartal, Pendik, Topkapı, Levent, Cibali bölgeleri yoğundu. Toplantı yapan arkadaşlar arasında görev taksimi yaptık. Görevli arkadaşların koordinasyonunu sağlamak üzere Haşmet Atahan'ı da İTÜ'de bir telefonun başına koyduk. Haşmet Atahan, telefonun başında kendisine iletilen bütün bilgileri tek elde toplayacaktı.

Ben, Hidayet Kaya ile Kartal-Pendik bölgesinde beraberdim. O zaman, Kartal İşçi Birliği diye bir dernek vardı. Dernek Başkanı ise Bekir Belovacıklı adlı bir arkadaşımızdı. 14 Haziran akşamı, İşçi Birliği'ne gittik.

Akşam orada bulunan arkadaşlarla, "Ne yapacağız, Bizden istediğiniz birşey var mı?" görüştük.

15 Haziran günü sabahı, arkadaşlarımızın ilişkili olduğu bir fabrikaya gittik. Sendikacılar, "Fabrikada kalın" diyor ama işçi sokağa çıkmış. Hiçbir program yok. Hiçbir önderlik yok. Sadece bazı işyerlerinde ilerici işçi temsilcisi arkadaşlar var. Fabrika boşaldı. En öndeki işçinin elinde Türk bayrağı. Nerede bir fabrika bacası tütüyor, ilk hedef oraya gidiyorlar ve "İşçiler ele ele", "İşçiler birleşin" gibi sloganlar atıyorlar. Fabrikada kısa bir ajitasyondan sonra o fabrika boşalıyor. Hadi nereye, yanındaki fabrikaya. Bu arada, işverenler panikte. İlk kez böyle bir olayla karşılaşılıyor. Bazı işçiler çıkmak istemiyor. Çıkmak istemeyen yada çıkartılmak istemeyen fabrika önünde işçiler, sürekli slogan atıyor. Bu sefer işveren, fabrikasına bir zarar gelmesin diye, "Tamam. İstiyorsanız çıkın" diyor. Hadi o fabrikadaki işçiler de boşanıyor.

Yürüyüş, böyle bir-iki fabrikadan başladı. Sonra hareket büyüdü. Onbinlere ulaştı. İşin başında, "İşçilerin dışında kesinlikle yabancıları aranızda almayın. Onlar kışkırtıcıdır" diyen ne sendicasının, ne de temsilcisinin hiçbirisinin sesi kalmadı. Bir süre sonra zaten kendisi de yürüyüşün önünde slogan atmaya, yürümüye başlar. Ama işçi spontana olarak fabrika bacasına gidiyor. Gücünü birleştirmek istiyor. Sonuçta uğradığımız bütün fabrikalar boşandı. Bu arada biz, E-5 karayoluna çıktık. Bir de Gebze tarafından gelen gruplarla birleştik.

Kim öncü? Kimin sesi çıkıyorsa, kimin enerjisi varsa hareketin önünde o var. Bu kesin böyle. Sesi biten, enerjisi tükenen geride kalıyor. Kartal'dan çıktık Otosan'ın oraya geldik. Otosan o zaman büyük bir fabrika. Otosan'cı

işçilerle birleştik. Orada dediler ki, "Haymak Demir Döküm Fabrikası'nda işçi kardeşlerimize saldırız var."

Haymak Demir Döküm Fabrikası Şevket Demirel'in fabrikası. Sanki hedef orası oldu. Bütün yürüyüş kolu Haymak'a gitti. Haymak'a gittik ki, işçiler Haymak'ı işgal etmişler. Orada bir işçi lojmanı var. İşveren de Eskişehir'den işçi getirmiş. Tabii işçiler önce o lojmana gittiler. Lojmandan bir el silah atıldı. Tabii silah atanlar kaçtı. Lojmanlarda hiçkimse yok. Fabrikaya girdi işçiler. Haymak, bayağı tahrip edildi. Makine bölümünde işçiler, fabrikayı etmiş durumda. Haymak olayı, sendika seçmeme özgürlüğünden kaynaklanıyor.

Tabii, bu arada, tanklar, askerler geldi. Ama önlemek mümkün değilki. Haymak'ın büro kısmı, üst kısmı tahrip edildi. Askerle herhangi bir çatışma olmadı. Zaten polis çekilmişti.

Haymak'ın direnişçi işçileri de katıldı gösterilere. O işçilerin marşlarla bir yürüyüşü vardır. O manzarayı görünce durdum ağladım gerçekten. İşçi hareketini hep kitaplardan görmüşüz. Somut olarak yaşıyorsun işçi hareketini.

İkinci gün olaylar yine devam etti. İkinci gün hedef Taksim. Niye Taksim'e gelecekse. Ama Galata ve Unkapanı köprüleri kapandı. Ben ikinci gün, Topkapı-Haliç civarındaki eylemlerin içindeydim.

Boğaziçi köprü inşaatında sendikaya rağmen işçilerin direnişi oldu. Bizim sendikanın örgütlediği bir direniş değildi.

Münir Ramazan Aktolga ile ismi geçen İsmail Nuri Tarhan ve Arif Şimşek işçidir.

Mao'nun "Yeni Demokrasi" isimli kitabı çıktı o dönemde. Yeni demokrasi nedir? diye herkes o kitabı okuyor ve tartışıyor. Mao, o kitabında, işçi sınıfı ile birlikte köylülerin demokratik devrim yapması gerektiğini söylüyor. Demokratik devrim bir anlamda burjuva devrimi. Çin'de yapılamayan burjuva devrimini Mao, işçi sınıfı ve köylü ittifakı ile hallediyor.

Yeni Demokrasi kitabı Türkçeye çevrildiği zaman konuşmacıları çok iyi hatırlıyorum; Mihri Belli, İlhan Selçuk bsr iki kişi daha TÖS salonunda bir açık oturum yapıldı. Mihri Belli de, biz de o kitabı yeni okuduk. Çünkü aynı süreçte yayınlandı. O olaydan sonra 68 işgali oldu.

Biz bu arada işçi hareketine ilgi duyuyoruz. Aliğa rafinerisinin temelleri daha yeni atılıyor. Aliğa rafinerisinde İsmet demir sendikacı abimizle tesadüfen bir gün Çağaloğlu'nda karşılaştık, tanıştık.

O da şöyle: YİS'in Çağaloğlu'nda bir binası vardı. Aşık İhsani'nin kitabevinin tam karşısında, köşedeydi. Hatta DÖB, YİS'in üst katındaydı.

FKF, Dev-Genç oldu. O sırada, üniversitelerde ülkücü-devrimci çatışması başladı. Bu arada, üniversite yaşamımda çok devam mecburiyeti olmayan bir okulda okuduğumuz için (Edebiyat Fakültesi) İsmet Demir ile tanıştıktan sonra, geldi bize, "Aliğa'da örgütleneceğiz" dediler. Ben Aliğa'da uzun yıllar çalışmıştım. Üniversiteye gelmeden önce 1963'ten 1967'e kadar.

Sendikacılık yasası ilginçtir. 3-5 bin arasında insan çalıştı o rafineri inşaatında. Ama sendikalar toplu iş sözleşmesinne göre yetkili olabilmek için daha önceden 100-200 kişi varken, tutarlar, Bölge Çalışma Müdürlüğüne

derler ki, "Ben bu iş yerinde çoğunluğum. Toplu sözleşme yetkisi almak istiyorum." 200 ya da 300 kişinin yetkisini alan sendika ilerde 5 bin kişinin geleceğine hükmedebiliyor. Yasa öyle. Dolayısıyla, bu yasanın getirdiği boşluk dikkate alınarak, "Biz orada bir kaç arkadaşımızı işe sokalım" dediler. Karşı sendikada Türk-İş'e bağlı Yapı-İş Sendikası'ydı. Biraz devlet, biraz işveren destekli sendikaydı. İsmet demir'in devlet ve işveren nezdinde biraz sicili kötü. Daha önce grevler, direnişler olmuş.

Ben müracaat ettim. "İşe girmek istiyorum" dedim. İngilizce bilirim, üniversite öğrencisiyim, deyince, "Hay, hay" diyerek beni işe aldılar. İşe alındığım sıra 15-20 tane daha işe girmek için başvuran vatandaş vardı. Ben orada işe girdim.

Öylece bir mücadele başladı. Sendikal yetki mücadelesi. Arkasından tuttular bu arkadaşlar, sendikal mücadeleden sonra, işverenler, "sen zararlı unsursun" dediler ve beni işten attılar.

O dönem İsmet Demir geldi. Demir Küçükaydın geldi. Onunla beraber gittik. Sendika o kadar zengin değil. Bildiri basacaksın para yok. Bir yere gideceksin para yok. İzmir'deki TDGF Bölge Yürütme ve İzmir'deki ilerici kişi ve kuruluşların hepsinin çok büyük desteği ve katkısı oldu o Aliğa'daki olaylara.

Tabii biz oradaki yetkiyi bir takım mücadeleler sonucunda; toplu sözleşme yetkisini Türk-İş'e bağlı Yapı-İş'e verdiler. Bu olaylar 69 da oluyor.

İsmet Demir orada kaldı. Bu arada iş yerinde huzursuzluklar devam ediyor. Yetki Yapı-İş'te. Fakat toplu

sözleşme yapılmış, huzursuzluklar devam ediyor. Bir gün marangozlar, bir gün demirciler, bir gün kaynakçılar direniş yapıyor.

O arada yine rafineri içinde Rusların yaptığı bir işyeri açılıyor. Bununda taşeronluğunu Çavuşoğlu-Kozanoğlu firması alıyor. Çavuşoğlu-Kozanoğlu firmasında da yetki mücadelesini sürdürüyor YİS. Orada yetki alıyor YİS. İşte Necmettin Giritlioğlu'nun öldürüldüğü grev, Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasının Ruslarla birlikte yaptığı yasal grevde oluyor.

Bu arada, 15-16 Haziran 1970 olayları oldu. İzmir'de epey bir süre kaldım. İşten atıldıktan sonra İstanbul'a döndüm. Bu arada 15-16 Haziran olaylarında vardım.

Münir ramazan Aktolga ile arkadaşlık. Dev-Genç döneminde. Münir ramazan Aktolga çok zeki bir heriftir. Münir ramazan Aktolga, Parti-Cephe'nin merkez komitesinde bir adam.

Aslında Münir Ramazan Aktolga ile YİS arasında bir ilişki kuruldu. İsmet demir, İstanbul'da DÖB ile altlı, üstlü YİS binasında oturuyor. DÖB'ün yöneticilerinden Selahattin Okur, Silifkeli'dir. Münir Ramazan Aktolga da Silifkeli'dir. Bu arkadaşlar, Selahattin Okur vasıtasıyla tanışıyorlar. Bu arkadaşlarımız THKP-C'den önce Dev-Genç yönetiminde iken Aliğa'daki sendikal mücadeleye destek verdiler. Münir Ramazan Aktolga'nın da içinde bulunduğu bir grup destek verdi.

YİS, işçilerle köylüler arasında ilişki kurmak açısından stratejik bir öneme sahip. Yapı işçisi bir yanıyla işçidir, bir yanıyla köylüdür. Sonuç itibariyle bu arkadaşlarımız, işçi sınıfı içinde çalışmaya karar vermişler veya vermemişler

onu ben bilemem. İşçi sınıfı mücadelesinde deneyimi olan o gruptan arkadaş az olduğu için askerden gelen Necmettin Giritlioğlu arkadaşımız yapı işçileri içinde çalışmak üzere İsmet demir ile birlikte tanıştırmışlar. Ve de Necmettin Giritlioğlu, o kanatla geldi. Dev-Genç kökenli Cepheliler kanalıyla geldiler.

Ankara'da yapı işçilerinin bir takım işyerleri var. Dolayısıyla bu yapı iş koluna bağlı işyerleri ile ilgilenecek sendika adına ilgilenecek en uygun işçi o dönemde Necmettin Giritlioğlu. Ona öyle bir bölge temsilciliği yetkisi veriliyor. Ama oradaki yapı işçileri, endüstri anlamında bir büyük şantiye olmadığı için nedir? kooperatif, okul inşaatıdır. Örneğin ODTÜ inşaatıdır. ODTÜ'de inşaatlar vardı. İsmet demir'in yapmış olduğu şey; gençliğin işçi sınıfına ilk merhaba diyeceği yer yapı işçileridir. Çünkü hep kantinde görüyor, üniversite yurdunda kalıyor. Yapı işçileri de orada inşaat yapıyor. Kısa yoldan ilişki. Tabii esas ilişki sanayi işçileriyle ilişkidir.

Parti-Cephe açısından, o dönemde, işyerlerinde sendaki temsilcisi durumunda olan gerek öğrenci-işçi statüsünde , gerekse sivrilmiş bir takım isimler var. O isimlerle zamanla ilişkiler kuruldu. Bu ilişkiler ne zaman kuruldu? Dev-Genç zamanında kuruldu. Yani ben dev-Genç derken saf Dev-Genç'i söylüyorum. Herkesin içinde olduğu Dev-Genç'i söylüyorum. 68-69 dönemlerini söylüyorum. O zaman birtakım işçiler tanındı. Tabii bu bölünmeler patt diye olunca, Mihri Belli ile Mahir ayrılınca, o işçilerden bir kısmı Mahirlerin görüşlerini benimsediler.

İşçi bağlantısı var bu arkadaşların. Ancak çok güçlü bir işçi bağlantısı var demek abartılı olur. Yusuf Küpeli, Silahtarağa'da bir işçi evinde yakalandı saklanırken.

Küpelî'yi işçiler sakladı sonunda. Demek ki bir takım ilişkileri varmış.

Parti-Cephe'lilerin Kıvılcımlı ile yakınlıkları konusunda İsmet Demir'in büyük rolü var. İsmet Demir, Dr. Hikmet kıvılcımlı'ya bağlı bir işçi lideri, sendika lideriydi.

Parti-Cephe, Dr. Hikmet Kıvılcımlı ilişkisi ya da Parti-Cephe işçi sınıfı ilişkisi, ikisi de benzer şeyler ifade ediyor. 15-16 Hazirandan sonra Dr. Hikmet kıvılcımlı, "Anarşi Yok Büyük Derleniş" diye küçük bir broşür çıkardı. Risale.

Hemen arkasından "Sosyalist" diye bir gazete çıktı. O zaman artık herkes, kendi oluşumunu tamamlama sürecinde demeyelim de ayrışma sürecinde. Hem yeni arayışlar var hem ayrışmalar var.

Sosyalist gazetesi Ankara'da bir konferans verdi. Hikmet Kıvılcımlı çağırıldı. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, o konferanstan sonra Zülfü Livaneli'nin evinde konuk oldu o gece. Ben de beraberdim.

Zülfü Livaneli'nin Parti-Cephe ilişkisi şöyle oldu; Zülfü Livaneli, Atilla sarp gibi birkaç arkadaş, sanıyorum o dönemde, bu işin daha üst düzeyde birlik, daha üst düzeyde bir sentez gibi misyonları vardı. Konferans Ankara Hukuk Fakültesinde oldu.

Türk-İş'e bağlı Yapı-İş Sendikası vardı. Yapı-İş kolu İsmet Demir ile birlikte davranınca Yapı-İş Sendikasının çok akıllı, çok zeki bir başkanı vardı. Suat Şükrü Kundakçı diye.

Hidayet Kaya, Şemsi Ercan'a İstanbul'da temsilcilik açıyor ve onları görevlendiriyor. Gençlikle o da sıcak ilişkiler

kurup, sendikaya devrimci bir imaj yaratmak düşüncesi var.

Aliağa olaylarında rafinerinin temel, ana inşaatında Yapı-İş Sendikası yetki aldı. Toplu sözleşme yaptı. Toplu sözleşme yapınca sendikacılar, işçilerin ilk aylık ücret zamlarını kendilerine kütt diye keserler. Bu çok büyük bir para tutar. Diyelimki 5 bin tane işçi, 1 milyon maaş alıyor. Maaşını iki milyon yaptın. Toplu sözleşme zam farkı 1 milyon liradır. 1 aylık zam farkını sendika alıyor. 5 bin işçiden 1'er milyon alındığını düşün, korkunç bir para. Artı, her ay belli bir üyelik aidatı tıkr tıkr hiç zahmet etmiyorsun, aidatını öde demiyorsun, işçinin bordrosundan kesiliyor. Bu sendikanın kasasına yatıyor.

Yapı-İş Sendikası gangster sendikacılığa çok müsait bir işkolu. Çünkü, işçinin denetimi uzun sürede mümkün olmuyor. Neden? Çünkü, şatiye kuruluyor, 2-3 yıllık ömrü vardır. Şantiye dağıldıktan sonra o sendikanın parasını geçmişte üye olan insanların kontrol etme şansı kesinlikle yoktur. Sendikanın parasını kontrol edenler, sendikanın başındaki profesyonellerdir.

Dolayısıyla, bazı sendikalar, zaman zaman, "Yahu şimdi şuraya gideriz, orada işçiler biraz zekidir, ileridir, örgütleriz, üye olurlar. Ve genel kurulda sendika yönetimini ele geçirirler" diye örgütlemedikleri yerler bile vardır sendikaların. Sonuçta sendikacılar, oradaki işçinin parasını kendi özel şirketinin parası gibi görür, öyle kullanır. Yani Türkiye'de Yapı İşçileri Sendikası denmez, İsmet Demir'in sendikası denir, Kemal Türklerin sendikası denir, Rıza Kuas'ın sendikası denir. İsmen bilmem kimin sendikası denir. Bilmem kimin şirketi der gibi.

Yapı iş kolunda arkadaşlar, işverenle, noterle işbirliği yaparak yetki aldılar. Bölge Çalışma Müdürlüğü devletin bir organı. Süreyya Denizli ve Suat Şükrü Kundakçı birlikteler. Aynı sendikanın yönetim kurulunda. Süreyya Denizli sendikanın başkanı, Suat Şükrü Kundakçı de sekreteri ya da yürütme kurulunda. Şimdi tabii yetki alındı. Bir takım huzursuzluklar var.

Biz Aliağa'dan bir grup işçi geldik Yapı-İş Sendikası genel merkezini bastık Ankara'da. Ben işten atılmış bir işçiyim. Yapı-İş Sendikası'nın da üyesiyim. Niye üyeyim? Çünkü yetki almak için adam beni sahte üye kayıt fişi ile üye diye bildiriyor. Oysa senin üyeliğin yok. Biz, Ankara'ya, sahte üyelik belgeleri ile yetki alma olayına tepki olarak gittik. İzmir'den bir grup işçi arkadaş ile Ankara'ya geldik. Ankara'dan da bir takım arkadaşlar bize katıldı. Katılanlardan bir tanesi Şaban İba, bir tanesi de Hüdayi Arıkan'dı. Biz gittik sendikayı bastık.

Vatandaşın birisi sendikanın içinde "cunta" oluyor. Öbür vatandaş da diyor ki, "Ben sizinle beraberim. Ben sendikanın yöneticisiyim. Bu adamlar, MHP'lilerle işbirliği yaptı ve bana görev vermediler." Adamın adı da İbrahim Çetkin. İbrahim Çetkin, konuşmaya, hesaba göre, sendikasına sahip çıkacak. Ben başkanım sendikanın, diyecek. Biz de üyeyiz. İşten atılmışız. Siz beni nasıl sahte üyelik fişiyle üye yaparsınız, işten atarsınız, diyerek hesap sormaya gidiyoruz. Son anda İbrahim Çetkin vazgeçti. O baskın olayı sonuç itibarıyla birşeyi değiştirmede.

Sendika basma olayından sonra Suat Şükrü Kundakçı, aradan bir kaç ay geçti, başı dertte. Devrimci işçiler karşı. Gençlik karşı. Oradaki devrimci kamuoyu karşı. Sarısendikacı imajı var. Bunlar, "Hayır biz sarı sendikacı

değiliz. İlerici sendikacıyız" diyorlar. Ne yapması lazım? Gençlerle ilişki kurması lazım. O zaman tutuyorlar, Dev-Genç'e yardım adı altında senetler veriyorlar.

Sonra ne oldu? Bunlar kendi aralarında Suat Şükrü Kundakçı ile Süreyya Denizli tekrar birbirine düşüyorlar. Paranın denetimide kalkıyor artık. Rafineri bitmek üzere. Süreyya, ülkücülere yaslanıyor. O da Dev-Genç'e yaslanıyor. Sonra, kendi aralarında bir takım sürtüşmeler çıktı.

Sendikacının ilericisi-gericisi diye çizgi, sınır yoktur. Profesyonel anlamda bir sendikacı için; sendikalist anlamda sendikacı için söylüyorum, çıkarı devrimci olmayı gerektiriyorsa devrimci olur. Ülkücü olmayı gerektiriyorsa ülkücü olur. Ne bileyim ben, Refah'lı olmak gerekiyorsa, şeriatçı olmak gerekiyorsa şeriatçı olur. Çünkü sendikacılar, işçi sınıfı içinde bir sosyal tabakadır.

Burada kendi çıkarları vardır. Sınıfın çıkarlarını korumak zorundadırlar. Neden? İşçileri örgütleyecekler. İşçileri örgütlediği orada sendikanın kasasına para gelecek. Kendi mevkileri, statüleri devam edecek. Örgütlemedikleri takdirde statüleri de boşluğa düşecek. O nedenle bunlar, işçileri ister istemez örgütlemek durumunda. Ama işçileri örgütlerken çok keskin devrimci tavırlara girerler. Fakat işçilerin sendaki ile ilgili denetim noktasına geldiği zaman korkunç bir biçimde intikam alırlar. İşverenle işbirliği yapar, işçiyi attırırlar. Polisle işbirliği yaparlar, "komünist, hain, ajandır" derler. Bunu yaparlar. Militan güç lazımsa karşılarında devrimci güç varsa giderler ülkücü bulurlar. Şeriatçı bulurlar. Sendikacılar, maalesef Türkiye'de böyle bir yapıya sahip. Sendikal hareketin kadrolarının yapısı bu.

Onun için sendikacıların ilericisi, gericisi diye soru sorma. Bunlar klasik sendikacı.

12 Mart'tan 12 Eylül'e kadar sendikal hareketin içinde yeralmış olan bütün siyasi eğilimlerde aynı tür hastalıklar olmuştur. Yani küçük dükkancı mantık. "Bu sendika benimdir. Benden sorulur.", " Bu sendikanın bilmem ne şubesi bizdendir" o dükkancı mantık bizim sol hareketimizde maalesef var.

Sendakil hareketin derlenip, toparlanması açısından Necmettin'in getirilmiş olması özel olarak İsmet Demir'in kararıdır. Ne düşündü İsmet bilemem. Ama yaş itibariyle bizden büyük bir abimizdi. Kadroyu gençleştirmek gibi bir niyeti vardı. Çabası vardı.

Münir Ramazan Aktolga, Mahir Çayan ve diğer arkadaşlarının Kıvılcımlı ile görüşmesi. Bu olay şu: Bu arkadaşlar Mihri'den ayrıldıktan sonra Doktor, Sosyalist gazetesini çıkartıyor. Kitapları çıkıyor habire. "Devrim Zortlaması" gibi. İnsanlar okuyor, etkileniyor. Bu arkadaşlarla bir görüşme yapılıyor. Bu görüşme olumlu da geçiyor. Dr. Hikmet kıvılcımlı, bunları, klasik anlamda bir işçi sınıfı partisinde görev alma, onu inşa etme veya reorganize etme gibi bir tezi var. Bu arkadaşlarla, Türkiye'nin mevcut sosyo-ekonomik durdumu tartışılıyor. Yani türkiye'deki sınıfların mevzileri meselesi vs. Bu arkadaşlar, toplantıdan sonra, şöyle bir düşünceyle çıktılar:

"Tamam, biz, Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın sınıf tahlillerine katılıyoruz, kabul ediyoruz ama devrim anlayışına katılmıyoruz, kabul etmiyoruz. Çünkü Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Sovyetik tipi bir devrim anlayışına sahip. Oysa

bizim devrim anlayışımız öncü savaş. Kirlardan şehirlere olayı." Yani mahir'in kesintisiz Devrim teorisi.

Çok sıcak bir birleş süreci yaşandı.Bu bir aymıdır, onbeş günmüdü, iki aymıdır. Böyle bir süreç yaşandı. Ondan sonra bunlar, ideolojik olarak netleşiyorlar. Doktor Hikmet Kıvılcımlı ile görüştüktan sonra bunların görüşleri netleşiyor. Ayrışıyorlar bir anlamda.

Ondan sonrada hareket kendi ideolojik programını o doğrultuda çiziyor. Ondan sonrada herkes, bir an önce devrimi nasıl yapacağız diye harekete geçiyor.

Bingöl Erdumlu, 23 Şubat 1971 tarihinde YİS başkanı oluyor. Bingöl, İsmet'i, "Klasik sendikacı olmakla" suçluyor. Genç insanlar, harekete geniş perspektifle bakamazlar. Çok dar bir perspektifle bakarlar.

*

BELGE: 6

T.C.

İSTANBUL SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI

ASKERİ SAVCILILIĞI

Sayı:1970/7

Esas No: 1970/107

Karar:1970/67

İstanbul:13.8.1970

İDDİANAME

Suç: 1- Hükümet aleyhine halkı isyana teşvik etmek üzere ittifak etmek.

2- Kanunlara karşı gelmeye halkı teşvik ile memleketin emniyetini tehlikeye iras edecek surette neşriyatta bulunmak.

3- 171 sayılı kanuna muhalefet etmek.

SANIKLAR:

1-Kemal TÜRKLER: Himmet oğlu, 1926 doğumlu, İstanbul Eminönü Molla Fenari Mahallesi No:38'de, Emine'den doğma, İstanbul Edirnekapi Vatan Caddesi Polis Evleri A/2, daire:8'de oturur, Türkiye Maden-İş Sendikası ve Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı.

2- Kemal Okur SÜLKER: Emin oğlu, 1919 doğumlu, Antakya Ulucami Mahallesi No:72/2'de oturur, Maden-İş Gazetesi yazı işleri müdürü, DİSK Genel Sekreteri.

3- Yaşar ÖNSEN: Mahmut Rifat oğlu, 1929 doğumlu, İstanbul Fatih Nüfusuna kayıtlı, İstanbul Bakırköy, Bahçelievler Derbi Sitesi C Blok, Kat:3, No:8'de oturur, Lastik-İş Sendikası Başkan Vekili.

4- Cavit ŞARMAN: Osman oğlu, 1926 doğumlu, İstanbul Eminönü Selvi Mahallesi, Şerefefendi Sokak, No:17'de nüfusta kayıtlı, Üsküdar Doğancılar İhsaniye Sokak 28/1 Daire 6'da oturur, Türkiye Maden-İş Sendikası Genel Başkan Vekili.

5- Şinasi KAYA: Fazıl oğlu, 1938 doğumlu, Nazife'den doğma, İstanbul Karagümrük Derviali Mahallesi, Nurettin

tekke Sokak, No:33'te nüfusa kayıtlı, aynı yerde oturur, Türkiye Maden-İş Sendikası Başkan Vekili, DİSKYönetim Kurulu Üyesi.

6- Hilmi GÜNER: Halit oğlu, 1938 doğumlu, Kastamonu, Çatalzeytin Celâl Köyünden Nüfusa kayıtlı, Molla Gürani Caddesi Alaçam Apartmanı, Kat:2, No:26'da oturur, Türkiye Maden-İş Sendikası Başkan Vekili.

7- Orhan MÜSTECAPOĞLU: Hüseyin oğlu, 1340 doğumlu, İstanbul Cağaloğlu, Çatalçeşme Sokak No:17/1'de oturur, Resim işleri ile iştigal eder.

8- Kadir KARATAY: Ali Osman oğlu, 1341 doğumlu, İstanbul Yakacık Topselvi Mahallesi No:2'de oturur, Termo Buhar Cihazları Fabrikasında işçi.

9- Saffet KAYALAR: Naşit oğlu, 1940 doğumlu, Akhisar Reşatbey Mahallesinde nüfusa kayıtlı, İzmit Trenyolu Caddesi No:37 Kat:4'de oturur, Rabak Alüminyum fabrikasında döküm ustası.

10- Neşet DEMİRCAN: Hüseyin oğlu, 1940 doğumlu, Rize Sütlüce köyünde nüfusta kayıtlı, İzmit Hacıhızır mahallesi, Hacı Ali Sokak No:3, Kat:1'de oturur, Rabak Alüminyum Kablo Fabrikasında işçi baş temsilcisi.

11- Uğur ÖZDOĞAN: Hüseyin oğlu, 1944 doğumlu, İstanbul Mühürdar Caddesinde oturur, AEG-ETİ Fabrikasında işçi.

12- Celal ALÇINKAYA: Aşir oğlu, 1933 doğumlu, Refahiye Diştaş köyünde nüfusa kayıtlı, İstanbul Silahtarağa üstü Mimar Sinan Caddesi No:7'de oturur, Rabak Bakım Fabrikasında şoför ve işçi temsilcisi.

13- Cemal DOĞAN: Muharrem oğlu, 1931 doğumlu, İstanbul Gaziosmanpaşa Narlı Tepe 2. Sokak, No:4'te oturur, Cizlavet Lastik Fabrikasında işçi.

14- Rafet YILDIRIM: Kasım oğlu, 1942 doğumlu, İstanbul Beşiktaş Dikilitaş, Yeşilçimen Sokak, No:19'da oturur, Beşiktaş Un Fabrikasında çalışır, işçi baş temsilcisi.

15- Burhan ŞAHİN: Feyzullah oğlu, 1936 doğumlu, Adana Kocavezir Mahallesi 831. Sokak No:241'de nüfusa kayıtlı, İstanbul Rami Küçükköy Kurucu Sokak No:8'de oturur, İstanbul Matbaasında çalışır.

16- Ömer GEÇER: Hasan oğlu, 1933 doğumlu, İstanbul Halıcıoğlu Sütlice Bademlik Şeker Kuyu No:32'de oturur, Sütlice Lastik Eşya Fabrikasında çalışır, işçi baş temsilcisi.

17- İsmet DEMİR: Mustafa oğlu, 1945 doğumlu, Sakarya Geyve Doğançay nahiyesinde nüfusa kayıtlı, Gebze AEG-ETİ Fabrikası Lojmanında oturur. Aynı fabrikada çalışır, işçi temsilcisi.

18- Şemsettin AKBAŞ: Ali oğlu, 1936 doğumlu, Elazığ Karakoçan Kazası Sarıbaşak köyünden Nüfusa kayıtlı, İstanbul Kartal Maltepe Gölşuyu Gecekonduları No:279'da oturur, Fargilas'ta çalışır, işçi temsilcisi.

19- Fehmi NASUHOĞLU: Sabri oğlu, 1933 doğumlu, Sivas Pulur Mahallesinde nüfusa kayıtlı, İstanbul Şişli Okmeydanı Çelebi Sokak No:4'de oturur, Abbotti Amerikan şirketinde çalışır, işçi baş temsilcisi.

20- Recep AKGÜL: Sadık oğlu, 1945 doğumlu, İstanbul Kuzguncuk Meydan Sokak No:27'de oturur, Türk Demir Döküm Fabrikasında çalışır, Lokal temsilcisi.

21- Turgut ALAĞAÇ: Ali oğlu, 1943 doğumlu, Kars Yeni Mahalle Cami Sokak No:36'da Nüfusa kayıtlı, İstanbul Bakırköy Şirin Evler Hürriyet Mahallesi No:16'da oturur. Türk Demir Döküm Fabrikasında çalışır, işçi temsilcisi.

22- Hakkı ÖZTÜRK: Dursun oğlu, 1942 doğumlu, Tunceli Mazgirt Kazası Kızılıcak Köyünde nüfusa kayıtlı, İstanbul Kartal Bulvar Caddesi Yeşilköşk Sokak No:15'de oturur, Türkiye Maden-İş Sendikası 7. Bölge Temsilcisi Vekili.

23- Remzi ARSLAN: Ali oğlu, 1939 doğumlu, Bilecik Kurt Köyünde nüfusa kayıtlı, Pendik Lâle Sokak No:27'de oturur, Arçelik A.Ş.'de çalışır, işçi baş temsilcisi.

24- Orhan Adem SEVİNÇ: Ahmet oğlu, 1933 doğumlu, İstanbul Aksaray Hacı Halit Efendi Sokak No:13'te oturur, Sungurlar Kazan Fabrikasında çalışır.

25- Hüsnü ÖZDEMİR: Adil oğlu, 1923 doğumlu, İstanbul Gaziosmanpaşa Yeni Doğan Mahallesi Sinema Caddesi No:38'de oturur, Sultanahmet Divanyolu Işık Sokak Ali Faik Han Kat:3'de Avukat.

Yukarıda hüviyetleri ve isnat olunan suçların mahiyeti yazılı sanıklar haklarında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 25.6.1970, 26.6.1970 ve 30.7.1970 tarih ve Ad. Müş. 1970/235 sayılı soruşturma emirlerine istinaden yapılan tahkikat sonunda:

15-16 Haziran 1970 günleri İstanbul'da vukubulan tahrip, cebir ve şiddetle devlet kuvvetlerine karşı gelme, devlet kuvvetleri ile çarpışma, ölüm ve yaralama filleri ile neticelenin olayların aşağıda açıklandığı şekilde cereyan ettiği anlaşılmıştır.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Yürütme Kurulunun 28 Mayıs 1970 günü yapılan toplantısında; Yönetim Kurulunun 3 Haziran 1970 günü saat 10.00'da olağanüstü toplantıya davet edilmesine 274-275 sayılı yasaları değiştirecek tasarılarla ilgili son hazırlıkların gündeme alınmasına, Genel Sekreter Kemal Sülker'in Meclis çalışmaları ve son durumları hakkında bilgi edinmek için Ankara'ya gönderilmesine, 3 Haziran 1970 günü toplanan aynı kurulun 274-275 sayılı kanunlarla ilgili olarak olağanüstü toplantıya çağrılan Yönetim Kurulu gündeminin münhasıran 274-275 sayılı kanunları değiştiren tasarılar olmasına karar verilmiştir.

Karar gereğince 3 Haziran 1970 günü DİSK Yönetim Kurulu toplanarak:

1- 274-275 sayılı kanun tasarılarını incelemek üzere Celal Beyaz, İbrahim Çetkin ve Avni Erekalın'dan kurulu bir komisyonun son olarak bir inceleme raporu hazırlamasına,

2- Tasarı Komisyonunun yanısıra Kemal Nebioğlu başkanlığında Salih Çetin, Celal Beyaz, Şinasi Kaya, Hilmi Güner ve Mustafa Baştan'dan kurulu bir eylem komitesi teşkiline ve her iki komisyonun hazırlayacakları raporları 5 Haziran 1970 günü yapılacak olağanüstü yönetim kurulu toplantısına sunulmasına,

3- Basın'a bu yolda bildiri verilerek uyarı komitesinin seçildiğinin bildirilmesine, DİSKYürütme Kurulunun bu konuda şimdiden hazırlık yapmasına,

4- Uyarı Heyetinin Cumhurbaşkanı, Başbakan, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Ana Muhalefet Partisi Genel Sekreteri ile Tabii Senatörler Kurulunu ziyaret etmesine, gerekli randevuların şimdiden istenmesine,

5- Ankara temaslarından sonra ve gerekirse veya işin gidişine göre İstanbul'da bir basın toplantısı düzenleyerek temas sonuçlarını açıklamaya,

6- Konuyu işçilere indirebilmek için bugüne kadar yapılan sendikal çabalar dışında, en yakın zamanda DİSK'in Sendikalar Temsilcileri ile bir Kapalı Salon toplantısı düzenlenmesine,

7- Genel Başkan'a alınan kararların yürütümü için tam yetki verilmesine ve Genel Başkan'ın yapacağı davetlere bütün yönetici ve görevlilerin mutlaka uyarak eylemin süratle geliştirilmesine,

8- Eylem Komitesinin önerilerinin yetkili organlarda kararlaştırıldıktan sonra uygulamaya konulmasına, Eylem Komitesinin varılan kararları uygulamada gerekli organizasyonu tam yetki ile yapmasına, 5 Haziran 1970 günü saat 14.00'te tekrar toplanılmasına karar alınmıştır.

5 Haziran 1970 günü toplanan DİSKYönetim Kurulu, 3 Haziran 1970 günü alınan karar gereğince 274-275 sayılı kanunlardaki değişikliği getiren tasarılar üzerinde inceleme yapan Celal Beyaz başkanlığındaki İbrahim Çetkin ve Avni Erekalın'dan müteşekkil komisyonun hazırladığı rapor ile Kemal Nebioğlu başkanlığındaki Salih Çetin, Celal Beyaz,

Şinasi Kaya, Hilmi Güner ve Mustafa Baştan'dan kurulu Eylem Komitesinin verdiği raporlar üzerinde görüşerek DİSKYürütme Kurulu ile bu kurulun münasip göreceği Sendikacılardan kurulu bir Uyarı Heyetinin Ankara'ya gitmesine ve uyarı niteliğindeki temaslarda, 274-275 sayılı yasaların Anayasa'ya aykırılığını belirten bir raporun verilmesine ve Eylem Komitesinin Anayasal haklarını kullanarak direnme yapılması için gerekli hazırlık çalışmalarını yapmasına karar verilmiştir. 6 Haziran 1970 günü toplanan DİSK Yürütme Kurulu, Ankara'ya gidecek heyetin Pazartesi gününden sonra gitmesine ve yapacağı temaslara ilgili Ankara'da basın toplantısı tertiplenmesine yetki verilmesi kabul edilerek DİSKYönetim Kurulunun 3 Haziran 1970 günü yaptığı toplantısında alınan kararın 4. maddesi gereğince Sayın Cumhurbaşkanı, Başbakan, Ana Muhalefet Partisi Genel Sekreteri, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterine 274-275 sayılı kanunlarda yapılan değişikliği getiren kanun tasarıları dolayısıyla görüşebilmeyi temin için randevu verilmesi isteğini muhtevi telgraflardan 9 Haziran 1970 günü Sayın Cumhurbaşkanı'nın 13 Haziran 1970 günü kabul edeceklerine dair telgrafın gelmiş olması, diğer yerlerden cevap alınamamış bulunması karşısında Uyarı Heyetine dahil DİSKGenel Başkanı Kemal Türkler, Genel Sekreteri Kemal Sülker, DİSKYürütme Kurulu Üyesi Kemal Nebioğlu, Ehli İman Tuncer ve DİSKYönetim Kurulu Üyesi Celal Beyaz, 10 Haziran 1970 Çarşamba günü Ankara'ya hareket ederek Ankara'da bulunan Lastik-İş Genel Başkanı , DİSK Yönetim Kurulu Üyesi İstanbul Milletvekili Rıza Kuas ile konuşmuşlardır.

11 Haziran 1970 Perşembe günü, Uyarı Heyeti, Ana Muhalefet Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit ve bazı Tabii Senatörlerle 274-275 sayılı kanunları tadil eden tasarılar üzerinde görüşerek bu kanun tasarılarının getirdikleri ile Anayasaya aykırılığı hususunun duyurulduğu, Başbakan'la görüşmek imkanının verilmediğinden ve İstanbul milletvekili Rıza Kuas'ın aynı günün akşamı 274 sayılı Sendikalar Kanununu değiştiren yeni tasarının Millet Meclisinden geçtiğini haber vermesi üzerine Uyarı Heyetine dahil Kemal Türkler, Kemal Sülker, Kemal Nebioğlu, Ehli İman Tuncer ve Celal Beyaz'ın 11 Haziran 1970 günü akşamı Ankara'dan hareket ederek 12 Haziran 1970 günü sabahı İstanbul'a geldikleri Uyarı Heyetine dahil şahısların ifadelerinden anlaşılmıştır.

12 Haziran 1970 günü, Kemal Türkler'in ifadesine göre saat 11.00'de basın toplantısı yapılarak DİSKGenel Başkanı Kemal Türkler, Basın'a, (Sendikalar Kanununu değiştiren yeni tasarı Ekspres sureti ile Millet Meclisinde 3,5 saatte görüşülüp kabul edildi. AP, CHP ve GP oylarının birleştiği yeni tasarı işçilerin serbestçe sendika seçme özgürlüğünü yok etmektedir. Memleketimizde faşist sendikacılık getirmenin temelleri atılmaktadır. Bundan sonra Türk-İş dışında bulunan işçi sendikalarına hayat hakkı tanınmayacak, işçiler üyesi olmadıkları halde haraç şeklinde Türk-İş'e aidat ödemek zorunda bırakılacaktır.

Türk-İş'e tanınan sendika diktatörlüğü çalışma hayatına baskı, terör ve ızdırıp getirecektir.

Bu kanun işçinin doğal hakkı olan sendika seçme özgürlüğünü Anayasanın 46. maddesine rağmen ortadan kaldırmaktadır. Meclisten çıkan yeni kanun tasarısı getirdiği ilkeler açısından tümü ile Anayasaya aykırıdır.

Bunu hükümet, partiler ve Türk-İş bilmektedir. Ancak ne var ki Anayasa Mahkemesi, Kanunu iptal edinceye kadar iş işten geçmiş olacaktır. Zira işçilerin sendikalardan istifa hakkı kullanılmayacak kadar ağır ve güç işleyecek hükümlere bağlanmıştır.

Bu sebeple amaç olan devrimci sendikaları ve DİSK'i bertaraf etmeyi kanunla sağlamayı düşünmektedirler, esas plan budur.

Kanun zoru ile Türkiye'de tek konfederasyon ve her iş kolunda sendika tekeli kanunla kurulmaktadır. Örnek olarak gösterilen memleketlerin hiç birinde kanun zoru ile sendika sayısı azaltılmamıştır. Eğer talebimiz olan işçiye sendika seçme bakımından referandum hakkı tanınmışsa güçlü sendika ilkesi gerçekleşir. Oysa, hükümet ve işbirlikçisi Türk-İş diğer sömürücü güçler referanduma yanaşmamışlardır. Onların demokrasiye olan bağlılıklarında bu kadardır. bunlar farkında olmadan bindikleri dalı kesecek kadar gaflet içindedirler.

DİSK, bu meselenin Anayasa çizgisi içine sokulması mücadelesini verecektir. Bunun için de kesin eylem biçimlerini tespit etmek üzere bugün saat 14.00'te DİSK Genel Yönetim Kurulu olağanüstü, yarın saat 14.00'te ise DİSK'e bağlı sendika yönetim kurulları, Pazar günü ise, sendika yöneticileri ile işyeri temsilcileri saat 10.00'da Merter Sitesindeki Lastik-İş binasında toplantıya davet edilmişlerdir.

Bu toplantılarda alınan kararlar DİSK tarafından derhal uygulamaya sokulacaktır), şeklinde bildiriye bulunmuştur.

Bu bildiri muhtevasından anlaşılacağı üzere Sendikalar Kanununu değiştiren yeni tasarının Ekspres sureti ile Millet

Meclisinde 3,5 saatte görüşölüp kabul edildiği, bununla memlekette faşist sendikacılığın temellerinin atıldığı, Türk-İş'e tanınan sendika diktatörlüğünün çalışma hayatına baskı, terör ve ızdırap getireceğini, DİSK'i bertaraf etmeyi kanunla sağlamayı düşündüklerini, Hükümet ve işbirlikçisi Türk-İş ve diğer sömürücülerin referanduma yanaşmadıklarını, bunların farkında olmadan bindikleri dalı kesecek kadar gaflet içinde oldukları ifade ile DİSK'in bu meselenin Anayasa çizgisi içine sokulması mücadelesini vereceğini, bunun içinde kesin eylem biçimlerini tesbit etmek üzere 12 Haziran 1970 günü saat 14.00'te DİSK Genel Yönetim Kurulunun, 13 Haziran 1970 günü DİSK'e bağlı sendika yönetim kurullarının, 14 Haziran 1970 günü ise DİSK'e bağlı sendika yöneticileri ile iş yeri temsilcilerinin Merter Sitesindeki Lastik-İş Sendikası binasında toplantıya davet ettikleri ve bu toplantılarda alınan kararların DİSKtarafından derhal uygulamaya sokulacağı açıklanmıştır.

12 Haziran 1970 günü, öğleden sonra olağanüstü toplantıya çağrılan DİSKGenel Yönetim Kurulu, 13 Haziran 1970 günü saat 14.00'te Lastik-İş binasında DİSK'e bağlı sendika yöneticilerinin daveti ve bu toplantıda 274-275 sayılı kanunlarla ilgili bugüne kadar yapılan çalışmaların ve sarfedilen çabaların anlatılmasına, 14 Haziran 1970 Pazar günü saat 10.00'da Lastik-İş binasında DİSK'e bağlı sendika yöneticileri, DİSKYönetim Kurulu, işyeri işçi temsilcileri, lokal temsilcilerinin davetine, bu konferansta 274-275 sayılı kanunlar hakkında DİSKve bugüne kadar yapılmış olan temasların, çalışmaların, sarfedilen gayretlerin anlatılmasına, bu konferansta yapılacak olan önerilerden esinlenerek Anayasa ve kanunlar içinde

demokratik hakların sonuna kadar kullanılarak 274-275 sayılı kanunlarda yapılmak istenen değişikliklerin Anayasaya aykırı taraflarının, Uluslararası Çalışma Teşkilatınca kabul edilmiş, İnsan Hakları Beyannamesine girmiş sendika özgürlüklerinin kısıtlandığı konularının kamu oyuna duyurulmasına, konuya eğilmeyen Hükümetin uyarılmasına, Parlamentonun ve tüm ilgililerin dikkatinin çekilmesine ve bu konuda Anayasal eylem biçimlerinin DİSKYürütme Kurulu tarafından tesbit ve düzenlenmesine karar alınmıştır. Bu kararda imzaları açılmış olan Kemal Türkler, Kemal Sülker ve Şinasi Kaya'nın imzaları mevcut değildir.

DİSKYönetim Kurulunun 3 Haziran 1970 günü yaptığı toplantıda aldığı kararın altıncı maddesinde konuyu işçilere indirebilmek için bugüne kadar yapılan çabalar dışında en yakın zamanda DİSK'in sendikalar temsilcileri ile bir kapalı salon toplantısı düzenlenmesine karar verildiği ve Genel Başkan Kemal Türkler'in 12 Haziran 1970 günü, basın toplantısında, Sendika yöneticilerinin ve işçi temsilcilerinin 13-14 Haziran 1970 günleri yapılacak toplantılarda alınacak kararların DİSKtarafından derhal uygulamaya sokulacağı ifade edildiği halde 12 Haziran 1970 günü öğleden sonra olağanüstü toplantı yapan Genel Yönetim Kurulunun da kararında 13-14 Haziran 1970 günleri DİSK'e bağlı sendika yöneticileri, işçi temsilcileri ve lokal temsilcilerinin iştirakleri ile yapılacak toplantının bir konferans mahiyetinde olduğunun ifade edilmiş olması toplantının mahiyetine özel bir şekil vermek gayretinden ileri geldiği kanısına varılmıştır.

Nitekim, Lastik-İş Sendikası Genel Başkanı Rıza Kuas'ın 12.6.1970 tarihli ve 1970-8 sayılı (Temsilci

Arkadaş) diye başlayan (Türk Sendikacılığının kararı ile ilgili olarak 14.6.1970 Pazar günü saat 10.00'da DİSK'e bağlı bütün kardeş sendikaların yönetici kadroları ile işyerleri sendika temsilcilerinin katılacakları bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantı Pazar günü saat 10.00'da Sendikamız Genel Merkezi toplantı salonunda yapılacaktır. Sendika özgürlüğü ile ilgili olarak düzenlenen bu toplantıya mutlaka katılman gerekmektedir), şeklindeki çağrısında da yapılacak toplantının bir konferans mahiyetinde olmadığı açıkça görülmektedir.

13 Haziran 1970 günü yapılan DİSK'e bağlı sendika yöneticilerinin yaptığı toplantıda ne konuştukları tesbit edilememiştir. DİSKYürütme Kuruluna ait karar defterinde (13 Haziran 1970 Cumartesi günü saat 11.00'de 274-275 sayılı kanunlarda yapılmak istenen değişikliklerle ilgili randevu isteğine müsbet cevap veren Sayın Reisi Cumhurbaşla DİSKadına Kemal Nebioğlu, Rıza Kuas ve Kemal Türkler'in görüşmesine), karar alındığı anlaşılmıştır. 14 Haziran 1970 günü DİSK'e bağlı sendika yöneticileri ile işçi ve lokal temsilcilerinin birlikte toplanması kararlaştırıldığı halde 13 Haziran 1970 günü, ayrıca, DİSK'e bağlı sendika yöneticilerinin toplantıya çağırılması ve görüşme yapılmasının mana ve mahiyeti anlaşılamamıştır.

14 Haziran 1970 Pazar günü, Merter Sitesinde Lastik-İş Sendikası binasında DİSK'e bağlı sendika yöneticileri, işçi ve lokal temsilcilerinin iştiraki ile yaptıkları toplantıda Sıkıyönetim Komutanlığının arama kararlarına istinaden 20 Haziran 1970 günü, Lastik-İş Sendikasına ait binada yapılan aramada ele geçen teyp bandında toplantının

ceryan tarzı ve kimlerin neler konuştuğu neler yapılmak istendiği açıklanmaktadır.

Teyp bandından tape edilen 14 Haziran 1970 Pazar gününe ait toplantıdaki konuşmacılara ait hususlar aşağıda arz edilmiştir.

Murat Han BEDEL konuşmasında: (Çok muhterem kardeşlerim benim ismim Murat Han Bedel. Türkiye Maden-İş Sendikası Teşkilatlandırma Dairesinde sarı şebekelerin hışmına uğrayan, emeğinin karşılığını alamayan kardeşlerimizle beraber teşkilatlanma yönünden görev alan bir kardeşiniz olarak bugün çok mutluyum. Çünkü, devrimci işçi sendikalarının bünyesinde bulunan ve devrimci işçi sendikalarını yüzelli binin üstündeki işçilerini temsil eden kurmaylarının huzurunda konuşuyorum. Bu benim için en mutlu gündür. Alacağınız kararın bir kurmay heyetinin aldığı karar olarak da isabetli olacağından asla şüphem yoktur. Sizi hürmetlerle selamlarım kardeşlerim. Muhterem kardeşlerim, 274 ve 275 yasaları, hayat olan ve hayatın ta kendisini temsil eden emekçi insanların elinden almak isteyen ve hattızatında 1961 Anayasasının çok dışında bulunan bu 274 ve 275 yasalarından daha kötüsünü getirmek isteyen kişilerin elbetteki karşısına dikileceksiniz. Bu sizin en tabii hakkınızdır. 1961 Anayasasının 46. maddesi elbetteki size sendikalaşma özgürlüğünü vermiş bugünkü düzen içinde bulunan satılmış kişiler Amerikan sarı sendikacılık şebekesini kurmak için sizler uyandırdığınız için ve bu hakları ellerinizden almak istiyorlar, ama unutmuyorlarki devrimci işçi sendikalarının bünyesinde bulunan kurmay heyeti burda canları ile gerektiği zaman ölüm mücadelesini vermeye her zaman azimlidir. Kardeşlerim, ben heyecanlı

konusuyorum. Çünkü teşkilatlanma devrelerinde yasal haklarını en iyi şekilde kullanan bilinçli devrimci işçi sendikaları konfederasyonu bünyesi altında çalışan emekçi kardeşlerin yapmış oldukları eylemlerle onlara ne demek istediklerini açıkça ortaya koymuş, kanunları getiren haysiyetsiz kişiler elbetteki tedirgin hale gelmişlerdir. Bu sizin gücünüzdür. Bu gücün üstünde bulunan kuvvetli bir güç mümkün değildir. Olamaz. Bizler, sizleri en iyi şekilde yani Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu kuranlar elbetteki, Türkiye'de çalışan işçilerin haysiyetlerini; prestijlerini ve insan gibi yaşama hak ve kurallarına sahip çıkacaklarını taaa geçmişte görmüş ve bugün kurmuş. İşte onun yetiştirmiş olduğu ağaç meyve vermeye başlamıştır. Bu meyveyi size çok görenlerin elbetteki hesaplarını görmeniz gerekiyor. Bu sizin hakkınızdır kardeşlerim. Muhterem kardeşlerim, bu kanun kuvvetlinin zayıfa kabul ettirdiği bir tür güçtür o kadar. Bir kuvvet değil kanun biziz, bizim dediklerimiz elbetteki kabul edilecektir. Bundan başkasına inanmıyorum. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun bünyesinde bulunan kurmay heyeti buna kesin karar vermiştir, kararlıdır. Muhterem kardeşlerim, organizasyona gelince, bu organizasyonun çok iyi şeklini bilen Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu bünyesinde bulunan kişiler onun organizasyonunu çok iyi biliyorlar. O kadar güzel biliyorlar ki, o kadar güzel uyguluyorlar ki, ondan güzel uygulama ondan güzel başarı hiçbir yerde mümkün değildir. Çünkü kararı siz verdiğinizize göre, kararda sizin hakkınız olduğuna göre elbetteki onun uygulaması da sizin ellerinizdedir. Buna inanıyoruz. Alacağınız kararda

başarılar temenni eder, hepinizi hürmetle selamlarım. Sağolun kardeşlerim.)

İsmi tesbit edilemeyen bir konuşmacı: (Kardeşlerim, bizim fabrikada çok değerli bir müdür vardır. Bize, affedersiniz tuvalete gitmeyi marka hesabına koyuyor ve ... Arkadaşlar, biz bugün altıyüz işçi bu kanun için ölmeye hazırız ve direnmeye de hazırız arkadaşlar.)

İsmi tesbit edilemeyen konuşmacı:(Arkadaşlar, Maden-İş Sendikası Dördüncü Bölge Temsilcisi ve Süleyman Demirel'in kardeşi olan Şevket Demirel'in Haymak Sanayi Fabrikasından işçi temsilcisi başkanayım. Ve biz işçiler ufacık bir hareketimizle işçiler böyle bir saldırış yaptığı zaman hemen patronlar tarafından devletin askeri, jandarması ve polisi derhal fabrikamızda yığılmasıdır. Arkadaşlar bunlar bizim, jandarmalar ve polisler bizim askerlerimiz ve polislerimizdir. Ve bunları bu şekilde önleyen patronları ezmek için dün ufacık bir hareketimizden dolayı derhal hemen jandarmayı fabrikaya yığmışlardır. Arkadaşlar, bizlerin alın teri ile kazanmış olduğumuz haklarımızı işverenler ve dünkü yavrularımızın rızkını yiyen sarı şebekeler tarafından her an karşı koyacağız. Arkadaşlar ben yarın sabahtan itibaren şartelleri basıyorum, arkadaşlar, burada sözlerime son vermeden hepinize savaşınızda başarılar dilerim.)

Arçelik'ten bir işçi temsilcisine ait olan ve ismi tesbit edilemeyen bir konuşmacı: (Sevgili arkadaşlarım, ben Arçelik'ten... ustabaşısı, Maden-İş Sendikası üyesi. Kardeşlerim, bugün bizler Türkiye'de ilk defa işçi sınıfının gücünü ortaya koymak üzere toplanmış bulunuyoruz. Bugün en mutlu günümüzdür. Bugün bizlerin fabrikada çalışan işçilerin sözlerinden bizim düşmanlarımızın

korkması gerek, onun için arkadaşlarım, kardeşlerim. Burada çok iyi düşünmemiz, karşımızdaki güçlerin durumunu çok iyi bilmemiz lâzımdır. Biz ne kadar güçlü isek karşımızda da bizim kadar güçlü olan ve gücün senelerden beri organizasyonunu yapan bir takım güçler mevcuttur. Bunun en başta geleni ülkemizdeki basındır. Türkiye'deki basın tamamen bizlerin karşısında olan bizlerin her an her saniye kişilerin patronların, işverenlerin ve Amerikan patronlarının emrindedir. Görüyoruz arkadaşlar, bu kanun Meclise üç ay önce verilmiştir. Üç aydan beri gazeteler sadece üçüncü sayfelerinde, ikinci sayfelerinde haber vermekteler. Bugün fabrikalarda çalışan işçi arkadaşlar yeteri kadar bu kanunun çıkıp çıkmayacağından dahi haberi yok, işte bütün bunları gözönüne almamız lâzım. Biz yarın harekete başladığımız zaman bu basın yine bizim karşımıza dikilecektir. Onun için bizim mücadelemiz sadece fabrikalarla değil, biz basına da parti grubu olarak karşısına çıkmamız gerek. Basını da susturmamız gerek. Basının bizden yana hiç olmazsa bizim yönümüzde çalışmasını sağlamamız gerek, arkadaşlarım. Bizim mücadelemiz, bizleri 669 seneden beri sömürmekte, bizlerden haraç almaktalar, bizleri soymaktalar, biz bu adamdan 669 senelik alacağımızı istiyoruz. Bir de bunun faizi var, ya bize bunun hepsini verirler veyahut defolup giderler. Bitsin bu adamların senelerden beri yapmış oldukları haksızlıklar. Bunun için arkadaşlarım, bütün gücümüz bundan sonra fabrikalara, fabrikalarda en iyi şekilde arkadaşlarımızla birlikte olursak ve bunun yanında diğer fabrikalarda çalışan arkadaşlarımızla birlikte olursak ve bunun yanında diğer fabrikalarda çalışan işçi arkadaşlarımızı yanımıza alarak bizleri ezmek isteyen, bizleri her an susturmak isteyen

güçleri ve bu güçleri yok etmek için elimizden gelen ve kanımızın son damlasına kadar çarpışmamız gerek ve bu döğüşte, bu savaşıta bütün arkadaşlarıma başarılar dilerim.)

Türk Demir Döküm Fabrikası işçilerinin temsilcisi olarak kendini tanıtan fakat kimliğı tesbit edilemeyen konuşmacı: (Değerli kardeşlerim, ben 1550 işçinin çalıştığı Türk Demir Döküm Fabrikası işçilerinin temsilcisiyim. Kardeşlerim, 32 Milletvekilinin Büyük Millet Meclisinden çıkartmış olduğı bu kanuna karşı derhal direnmeliyiz. Anayasal haklarımız olan bu direnişeye yarından itibaren geçmeliyiz. Biz fikrimizi, kararımızı kendimiz vermeliyiz. Ne genel başkan, ne genel başkan vekili, devrimci sendikalar tabandan idare edildiğı için kararı tabandan veriliyor. Burada kardeşlerim, kararı bizler vermeliyiz. Bizler Demir Döküm işçileri olarak karar aldık, and içtik. Yarından itibaren Anayasal hakkımız olan direnişeye geçeceğiz. Arkadaşlar, kardeşlerim, bizim namusumuz gibi koruduğumuz sendikaları kapatmak isteyenler, kapatabilirler ama bizim kafamızdaki bilgileri asla kapatamayacaklardır. Onun için hepinhizi sayğı ile selamlarım, vazifenizde başarılar dilerim.)

Rıza Kuas konuşmasında: (Değerli kardeşlerim. Burada işçi kardeşlerimin, temsilci kardeşlerimin konuşmalarını aynen Meclis kürsüsünden yaptım. Rnadyoda dinleme imânını bulan arkadaşlarımız varsa dinlemişlerdir. Onun için uzun uzun size anlatmıyacağım. Şu anda Cenevre’de toplanan 117 devletin temsilcileri toplantı halindeler. Görüşülen konuda Dünya Sendikacılık özgürlüğü hususunda, halen devam ediyor. Bundan evvelde beynelmilel görüşmeler var, bu beynelmilel sözleşmelere göre işçileri beynelmilel sözleşmelerin işçiler sendikası

zabıtası ile sendika adına çıkıyorlar. Sendikadan ayrılmak diye sözleşmeler var, bu sözleşmelerde de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti imzasını atmış, mührünü basmış bulunmakta, bizim memleketimizde de aynen uygulanacaktır dedik. Bunu Meclis kürsüsünde de söyledik. Beynelmilel sözleşmeler var, siz böyle bir çıkarıyorsunuz bütün dünya Türkiye ile alay eder, getirdikleri kanun yüzde yüz Anayasaya aykırı ama Kemal Nebioğlu kardeşimin dediği gibi Anayasa Mahkemesine gidinceye kadar atı alan Üsküdar'ı geçer. Zaten Anayasa planları programları bu yönden o zamana kadar biz icabına bakarız diyorlar.Evvela birinci maddesinde başladığı zaman kanun geçen Meclisten sendika birlikleri kaldırıyorlar. Anayasa birinci, yani sendika birlikleri kalktığı için söylemiyorum. Mecliste de aynı şeyi söyledim. Anayasaya aykırı bir zihniyetin, Anayasaya bir kanun olduğu için 931 sayılı iş kanununun, yani 3008 sayılı iş kanunu Meclisten geçerken söyledik. Komisyonların kuruluşu kanun hareketlerine aykırıdır. AP'diye partiyi karşınızda göreceksiniz amma AP'nin arkasındaki güçleri göreceksiniz. Yani kapitalist patronlar yani patron partileri bu Anayasa ile taban tabana zıt. Çünkü Anayasa, patronların kapitalizmin aleyhine bir Anayasadır. Anayasa direnme hakkını vermiş, grev hakkını vermiş, onlara girmiyor bu zihniyet. Kapitalizmin yani patronların bu Anayasa ile zıt bir görüşün şahitleri olduğunu anlatmak için söylüyorum. 3008 sayılı İş Kanunu çıkarken dedik ki, bu Anayasaya aykırı. Anayasa bunu geri getirecektir, dedik. Bizi dinlemediler. Anayasa geri gönderdi. Meclis'te söyledim. Efendim usulden geri gönderdik, dediler. Usul ne imiş? Usul nedir biliyor musunuz? Komisyonunun Anayasaya göre siyasi partilerin kuvvet oranına göre

kurulması lâzım. Komisyonu, Siyasi Partiler Kanununa göre, Anayasaya göre ve kuvvet oranına göre kurmuyorlar. Biz istediğimiz gibi komisyonu kurarız diyorlar, kuruyorlar. Diğer taraftan biz bu kanunu kuruldan geçiriyoruz. Benim konuşmalarım tamam Türkiye’de işçiler, işçi temsilcileri eski bildiğiniz işçiler değildir artık. Onlarda Türkiye’de oyanan oyunları, hakların nasıl elde edileceğini öğrenmişlerdir. Bu kanunu işçiler geri aldirtacaklardır, sizi yanıltacaklardır dedim. Söyledim. Bugüne kadar Türk işçileri imkânları nisbetinde şuurulu hareket etmesi sonunda Türk işçi kanının akması, sadece bir polis kurşununa hedef olmuş kardeşimiz diğer yönlerde böyle bir mücadele ortamında işçi kanı akıtmamıştır. İşçi kanlarının akmasına sebebiyet verecektir. Anarşinin gelmesine sebebiyet verecektir. Anayasayı çiğniyorsunuz, gittiğiniz yol yanlıştır. Sebebiyeti siz veriyorsunuz dedim onlara. Neye benziyor bu biliyor musunuz? AP mesela çoğunlukla iktidara geldi, bütün siyasi partileri kapatacak, sadece AP kalacak, başka bir parti kalmayacak anlamının diğeride bunu söyledim. Türk-İş’i bırakacaksınız başka sendika bırakmıyacaksınız. Amerikan emperyalizminin paralelinde patronlar ile elele istediğiniz gibi toplu sözleşmeler, istediğiniz gibi antlaşmalar yapacaksınız, öyle yağma yok. Uyanık devrimci işçiler size bunu yaptırmayacaktır, dedim. Ben, Türk-İş yönetim kurulu üyeliği yaptım senelerce. Bizler hepimiz Türk-İş üyesiydik. Yönetim Kurulu üyeliği yaptım, niçin ayrıldım Türk-İş’ten? Niçin DİSK’i kurduk? Niçin? Onlara sorarsanız işte TİPkarar almış Malatya Kongresinde de onun için. Hayır efendim, İşçi Partisi Malatya Kongresinde böyle bir karar almadı arkadaşlar. Good-Year’de de grev devam ediyor. Good-Year’de çalışan temsilciler buradalar, onlar bilirler.

Kocaeli'ndeki arkadaşlarım, Good-Year'de grev devam ediyor. Altmışüç gün olmuş işte. İşveren dize gelmiş direniyor. Ticaret ve Sanayi Odasında toplantı halindeyiz. Bütün isteklerimizi madde madde kabul ediyor. Toplantılarda bütün isteklerimizi harfiyen kabul ediyorlar. Gece olmuş, 02.00. Gece yarısı sabaha karşı bir telefon alıyoruz Ankara'dan. Acele bizi Ankara'ya çağırıyorlar, toplantı Ankara'da yapılacaktır. Gece bindik arabaya Ankara'ya gittik. İrtibat sabahleyin saat 10.00'da. Çalışma Bakanı da Bülent Ecevit. Bülent Ecevit'in huzurunda toplantı yapacağız. Toplantı orada devam edecek güya arkadaşlar. Sabahleyin Ankara'ya gittik. Birde gazetelere manşetlere bakıyoruz, Türk-İş Konfederasyonu Türkiye'deki bütün grevleri ertelemiş. Ne imiş Kıbrıs meselesi, ne imiş çıkartma. Türk-İş Konfederasyonundan bir beyanat; ben grevleri erteledim. Affdersiniz. Bana ne ulan (!) grevleri erteleyeceksin, Memlekette çok önemli bir mesele varsa, Kıbrıs meselesi varsa hükümet var, mesela hizmet, kanun, Anayasa yetki vermiş vahim meselelerde istediği gibi grevleri erteliyor. Teksif grevini erteler, maden grevini erteler, fırıncılar grevini erteler, memleketin ekonomik menfaatleri açısından zarar oldumu hükümetin yetkisi var grevleri erteler, tam altmışüç gün olmuş grev yapıyorum, ertesi gün Türk-İş karar almış grevi erteliyor. Onuda uzatmıyalım, arkadaşlar, saat 10.00'da randevu verdik Ankara'ya gittik. Ertesi sabah bütün gazeteler grevler erteleniyo. Saat 10.00'da Çalışma Bakanının kapısında bekliyoruz. Halil Tunç ile İsmail Topkar içerden çıktılar. Biz dediler toplu sözleşme imzaladık. Patron olarak siz toplu sözleşmeyi imzalarsınız. Sendikanın Genel Başkanı benim dedim, seni toplantıya alsa idik bu toplu sözleşmeyi imzalayamazdık, niye sen çok hak

istiyorsun, yahu olur mu? Savaşımız bu. Niçin bunları anlatıyorum? Ondan sonra da geliyorlar efendim Zonguldak'ta maden işçileri kurşunlandı, onları destekleriz Yönetim Kurulu üyesiyim. Türk-İş Genel Sekreteri gider İzmit'te basın toplantısı yapar beyanat verir, Türk işçisini orduya karşı kışkırtır, 15 gün gazeteler manşet attı, hatırlayın bunu. Yalincının mumu yatsıya kadar yanar. Hatırlıyorsunuz öyle bir teşkilatın içinde işçi hakkını arayamaz. İşçi haklarını elde etmek mümkün değil, mümkün olmadığı içindir ki, başbaşa verdik kafakafaya verdik, bu davaya inanmış kimseler birgün konfederasyonu kuralım dedik ve kurduk arkadaşlar. Kardeşlerim, yapılan konuşmalar sırasında orada 15 tane Milletvekili vardı dendi, 450 Milletvekili olsada sonuç değişmez arkadaşlar. Konuştular, çünkü gruplarının kararı var, orada oturan 15 Milletvekili daha evvel kendi grupları öyle grup toplantısı yapıyorlar, her parti grubu ayrı ayrı grup salonları var, kararlarını kesin orada alıyorlar, zaten onun için biz burada karar aldık mı bu grubun kararıdır. Bu grubun kararına nasıl hepiniz uyacaksınız, uyarsak onlarda kendi parti gruplarında önceden toplanıp karar alıyorlar. Bu kanunu nasıl çıkartacağız? Öyle mi tamam. Meclise 10 kişi geliyor. Önemli olan kendileri karar alıyor onlar. Bunları öğreneceğiz, bileceğiz arkadaşlar. Beni memnun eden bir şey her zaman tekrar ediyorum, Türk işçi sınıfı hergün biraz daha uyanmakta, bütün meselelerin çözüm noktası olan Meclis koltuğuna artık kanaat getirmeye başlamıştır. Konuşmalar arasında işittiğim bir tane Kuas değil on tane Kuas göndereceğiz diyorsunuz. 50-100 tane Meclise göndermediğiniz takdirde ızdıraplarınız da devam edecektir. Sömürücü düzen devam edecektir. Amerikan emperyalizmi Türkiye'den

gitmeyecektir. Kapitalizm alabildiğine gidecektir. Uçuruma gidecektir. Türkiye'yi boğmaya gidecektir. Türkiye'yi kurtaracak olan işçi sınıfının inancı odur. Orada söyledim. Turhan Feyzioğlu bana cevap ver. Erdakan Demir Çekme Fabrikasında işçileri sana sömürtmemek için çalışıyoruz. Bu palavraları bırak dedim. İşçi sınıfı hergün uyanıyor, şimdi arkadaşlar mesele gayet açık. Bir taraftan Süleyman Demirel'in ağabeysinin fabrikası, arkadaşlar kurtuluş, emekçi halkın kurtuluşu sizlerin Meclise gelmesidir. Sizleri biran evvel orada bekliyorum. Alacağımız kararında hayırlı olmasını diler hepinize saygılar sunarım. Konuşma devri kapandı hareket başladı. Herkes güzel söz söyler, mesele güzel hareket yapabilmekte ve o hareketin sonucunu anlayabilmektedir. Hareketin başlangıcıda önemli değildir, mesele sonuca ulaşmaktır. Ben teklif getiriyorum, alacağımız kararı sonuna kadar yürütme hususunda söz vermek için huzurunuzda çıktım, son sözüm budur.)

Kemal TÜRKLER: (Sevgili kardeşlerim, bundan üç sene evvel DİSK'in bayrağını açarken hakikaten bu bayrağın açılmasına sebep olan nedenler mevcuttur. Ve bu bayrağın açılışında düşündüğümüz ümitlerde bugün tahakkuk etmiş, meyvelerini vermeğe başlamıştır. Hakikaten uzatmaya, konuşmaya vaktimiz kalmadı. DİSK'i neden kurmuştuk? Çünkü Türk-İş ve işçi sınıfının en yüksek örgüt noktasında bulunan kişiler Amerikan dolarlarına satılmış bir sarı şebeke haline gelmişlerdi. Çünkü Türkiye'de işçi sınıfının uyutulmaya devam edilmesi için programlar hazırlanmış, uygulanmaya başlanmıştı. Çünkü Türkiye işçi sınıfının uyanmaması için kalın zincirlerle örülmeye başlanmıştı. İşçilerin işçi sınıfı olarak uyanmaya başlaması zincirleri patlatıp özgürlüğüne

kavuşmazı lazımdı. İşte onun için DİSK'in bayrağını açtık. Türk işçi sınıfının ilerici ve öncü olan bu kesiminde zincirlerini patlatanlar gelsinler, geliyorlar, bugün bu özgür işçi sınıfının öncü kesimini yarattılar. Bugün buna mani olmak isteyen kanunları Meclisten aldirmek, onlara karşı çıkıyorlar. Sevgili kardeşlerim, sabahtan beri 29 kardeşimin konuşmasında yapılmış olan teklifler şunlardır: Bizler özgür işçiler olarak özgürlüğümüzü asla vermeyeceğiz ve çıkarılmakta olan kanunlar Meclisten geri alınıncaya kadar şartları yarın sabahtan itibaren çekmeliyiz, direnmeye girmeliyiz teklif edildi. Bunun ismi genel grev midir? Direnme midir? Fiili grev midir? Fiili durum mudur? İşgal midir? Tasarılarının geri alınıncaya kadar çalışmamakla, onu ilgili olanlar düşünsünler, onlar için versinler. Arkadaşlarımın dedikleri şu, bu tasarılar Meclisten geri alınıncaya kadar çalışmayacağız. İstek, referandum yani sendika seçme konusunda işçilerin oyuna başvurma sisteminin getirilmesini istiyoruz ve Türk-İş cuntası kurulmasını istemiyoruz. Kardeşler, bu direnme hareketlerine başlandığı takdirde, çünkü yazılı tekliflerde var. Onların hepsini toparlayarak söylüyorum. Fabrikalarda oturarak vakit geçirmekte gerek fabrikalarda gerekli kadar nöbetçi bıraktıktan sonra kendi muhitlerindeki yollarda, sokaklarda, halk arasında pankartlar ve dövizlerle yürüyüş yapmak, buna kim karar verecek? Gene işçilerin kendileri karar verecekler. Bir yandan bir fabrika işçileri yürüyüşe başladıkları zaman önünden geçtikleri fabrikalardakiler onlara katılacak kardeşler. Gene bu yürüyüş teklifleri içerisinde oluyor. Yürüyüşler ve mitingler düzenlemek. Bunu DİSKolarak organize edeceğiz, tahminen Çarşamba günü sabahtan itibaren İstanbul'un muhtelif bölgelerinde yürüyüşler yapmak şartı ile Taksim Meydanında veyahut

bir başka meydana saat 17.00'den sonra miting yapacağız. Bu mitinglerde de yine burada olduğu gibi işçi kardeşlerim söz hakkına sahip olacaklar ve bütün işçiler oraya gelmiş olacak, bir daha orada kendileri karar almış olacaklar. Gene konuşmalar içinde böyle bir dava ve savaşta eşlerimiz ve çocuklarımızın da yanımızda bulunması lâzımdır. Düşünün bir defa, fabrikalar önünde, halk arasında ve tertip ettiğimiz büyük miting ve büyük yürüyüşte yanımızda eşlerimiz, çocuklarımız, gereken diğer akrabalarımız veya beraber oturanlarda bulunursa böyle bir gücün karşısına çıkacak başka bir güç var mıdır? Saldırmak için değil, herhangi bir ihtimale karşı, gerek sağdan, gerek soldan veya önden, arkadan yapılacak herhangi bir saldırıya karşı kendimizi müdafaa etmek için gerekli tedbirleri almaya çalışacağız. Nasıl ki işyerlerimizdeki bundan önce cereyan etmiş olanlarda kardeşlerimiz saldırmak için değil kendisine saldıranlara karşı koyabilmek için tedbirler almışlarsa o tedbirleri bizde alacağız. Asla ve asla kişiliğimizi çiğnetmeyeceğiz. Üzerimize saldırı yaptırtmayacağız, saldırana karyı koyacağız ve kendimizi müdafaa edeceğiz. Kardeşler, bu dava içerisinde, bu savaş içerisinde eğer topluca Belediye otobüslerinden yararlanmak istenirse, vapura binmek gerekirse, banliyö trenine binmek gerekirse topluca bilet almıyacağız. Biletimiz en güzel şerefimizi ifade eden alnımızdaki işçilik damgamızdır. Bu işler için hemen yarın mı diyelim daha yakın mı diyelim, genel grev mi? ben, bunları teklif ediyorum bu kararlar sizindir. Öyle temenni ederim ki sizde aynı görüştesinizdir. Yni bu kanamlara karşı direnişe geçmemiz gerekiyor arkadaşlar. Bu kanunlara karşı, aleyhimizde Meclisteki kanuna karşı gerekirse hatta en kısa zamanda biz DİSK'e bağlı bütün

sendikaların DİSK'in bünyesinde olan devrimci dediğimiz sendikaların hemen kendi iş kollarında greve geçmesi gerekiyor arkadaşlar. Çok değerli arkadaşlar, biz işçiyiz. Dünyada herşeyi yapan işçiler amma işçiler durduğu zaman ve geçen sefer bir arkadaşım söyledi. Dünyada her şeyi yapan işçiler durdukça dünya durur arkadaşlar, uçak durur, gemi durur, fabrikalar durur, bütün vasıtalar durur. Çünkü biz işçiler buna hakim olduğumuz müddetçe her şeyde o zaman kendiliğinden halledilmiş olur. Arkadaşlarım, benim söyleyeceğim bundan ibarettir. Sizin alacağınız kararların sizleri geride bekleyen arkadaşlarınız için ve memleket için hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim. Saygılarımı sunarım.)

Şinasi Kaya: (Söz almamın sebebi nasıl bir işlem yapmak lâzımdır ki, buna siz karar vereceksiniz. Yalnız bugünkü Milliyet gazetesinde olduğu gibi bazı yanlış anlaşılmalara var, sanki efendim yapılan kanun çok güzelmış, çok iyi imiş de DİSK ve ona bağlı sendikaların işine gelmiyormuş onun için karşı çıkıyorlar gibi gösteriyorlar da neden DİSK buna karşı çıkmalıyız söyleyeceğim. Evvela niye böyle bir kanun getiriyorlar oradan işe başlayalım. Arkadaşlar, mesele şudur. Bu kanunun hazırlanış taslağı bundan 5-6 sene evveli geriye gider. Daha kanun 2 yaşında iken yani yeni çıkmış iken eski kanun bu kanun çıktıktan sonra Türkiye'de artık grev hakkı verildi. Öyle ise işçiler grev hakkına sahip olunca grev yapıp daha fazla taleplerde bulunacaklar endişesinde olan bazı sermayedarlar vardır. Bunlar Amerikan sermayesinin bulunduğu yerleri, çünkü Amerikan sermayesi Türkiye'ye gelirken kendi hükümetinden garanti olarak gelir. Ben bu ülkeye yatırım yapacağım ve sanada

kâr haddinden vergi vereceğim der Amerikan Hükümetine. Ama buna karşılık ben garanti isterim der. Hükümeti ona bu garantileri verir o da gelir burada ilaç fabrikası kurar, lastik fabrikası kurar, otomobil fabrikası kurarve ondan sonra da garanti ister. Bakın (Amerikan hükümeti önce Türk-İş'e siz daha yeni sendikalaşıyorsunuz, sizin sendika gücünüz yok, öyle ise size yardım edelim, para yardımı yapalım diye lafa başlar ve aslında Amerikan işverenlerinin kurduğu A.İ.D. Teşkilatından yani işverenlerden Türk-İş'e paralar gelmeye başlar. Bu para ile ne yapılacaktır? Amerika bunu verirken onunda altını çizerek söyler, eğitim yapılacaktır. Nasıl eğitim? Amerikalı işvereni, yani parayı işverenin işvereni gibi değil, başka, bu da kâfi gelmez. Öyle ise beyinleri yıkamak lâzım. Türk-İş'in başkanından başlayarak Türk-İş'e bağlı sendikaların yöneticileri üçer aylık, birer buçuk aylık Amerika'ya davet edilir ve Amerika'da sendikacılıkta falan ilgisi olmayan, bakın falan Üniversitemiz ne kadar güzel, Niyagara şelalesi nasıl? Bilmem ne gibi.. Onunda kursağına sermayedarların parasını indirir ve bizimde beynimizi yıkar. İşte bu yöneticiler Türkiye'ye geldikleri zaman Amerikan işverenin işleride biraz daha dalavereye getirdiği zaman bunun karşısına hemen başlarlar, buradaki aile teşkilatını, memurları Türk-İş'e gidip gelmeye falan... Lastik işçileri hatırlayacaklardır, İzmit'teki grevlerinde o zaman Lastik-İş ve bizde Türk-İş üyesi iken, Türk-İş'in hocamız bulunan başkanları kalkıp bu zorlukları, partiler yapmak lâzım şöyle böyle diye bağırıldılar, amma son gün Rıza Kuas direnmese idi, oradaki lastik işçilerini satıyorlar. Oradaki Lastik-İş'li arkadaşlar çok iyi bilirlerki işte Türk-İş bu politikayı izledi. Sendikalara mutlaka grevde imiş gibi özellikle Amerikan işyerlerinde grev imiş

gibi görünür, iş aslında işçilere yardım edemeyiz şeklinde, grev yapmayı anlaştıralım sizi bilmem ama ben Bakan ile konuşayım falan netice uyuşmak işte arkadaşlar mesele budur sonra ne oldu? Sonra DİSK kuruldu. Bir bakın bakalım Amerikan işyerleri şimdi acaba hangi konfederasyonun üyesi. Sendikaların elinde ilaç sanayii Türk-İş'in bünyesinde mi, DİSK'in bünyesinde mi? Kimya-İş Sendikası'ndan Lastik-İş sanayi Lastik-İş Sendikası'ndan, montaj sanayii Maden-İş Sendikası'nda eee... ondan sonra daha ne vardır? Türk-İş'e yeniden 12 milyon vermez. Çünkü arkadaşlar biz size bu parayı veriyorduk ama bunu gayesinde kullanın diye eee... Şimdi siz bu bünyenizle bunlarda bitti. Şimdi Devlet fabrikaları kaldı. Benim Amerikan işyerlerinde Türk-İş'in üyesi iken Kimya Sendikası 30 kuruş alırken şimdi 130 kuruşa hayır diyor. Öyle ise bunun sonu nereye varacak, bu itibarla esas patronların patronları durumundaki Amerikalı vatandaşlar Amerikan hükümeti emperyalizmin başka bir çeşiti, yahut emperyalizmin detayı olan doğutucu, tamamlayıcı olan sömürüye devam edemez duruma gelir. Ben o zaman gerek hükümet edenlerin, gerekse arka verip, para verip doyurduğu sarı Türk-İş şebekesinin kulaklarını büküp, efendiler birşeyler yapmamız lâzım derken işte o zaman bu şebekeler toplanır böyle bir kanun hazırlarlar. Dün arkadaşlarıma anlattım, bu kanunu hazırlarken hukuki bir sürü oyunlar. Bir gün şüphe olursa işte Lastik-İş'i böyle kaybederiz. Cülmenin başına B harfi koyarak o zaman şöyle yapan böyle bir işi altederiz diye düşünüyorlar. Onlar başka türlü düşünemezler. Çünkü midelerinde Amerikan dolarları vardır. Düşünemiyorlar Türk işçisi hiçbir zaman hiçbir yerde uydu olamaz ve kanuna karşı mutlaka direnmeyi düşünmüyorlar. Eğer

bunu düşünseler zaten bunu yapmamayı düşünürlerdi. Arkadaşlar, biz bir açıdan bugün Abdi İpekçi yazmış. Bilmediği için efendim. Ne istiyoruz arkadaşlar. Bu politikayı eden konfederasyon şudur ki, bu kanun çıktıkta bütün işçilerde bunun bünyesinde amma olmaz. Ya deli olmak lâzım bunun bünyesinde. Peki 25 kuruştaki toplu sözleşmemiz saat ücretlerinde 25 kuruş ücret zammı alındı. Altına imza bastık hem hiç öyle önüneze gelmez ne gelsin ona karşı çıkamazsınız ki, ondan başka yok çünkü diyemezsiniz ki arkadaş sen beni 25 kuruşa satıyorsun. Ben, devrimci Lastik-İş'e giderim, Kimya-İş'e giderim, Maden-İş'e giderim gene teklif edemezsiniz. Çünkü ondan başka yer yok artık. Kurulması da mümkün değil. Kurarsanız toplu sözleşme yapamazsınız, grev hakkınız yok, öyle ise varsa yoksa da o, işte biz buna karşıyız. İşçilerin kendi iradeleri dışında istemedikleri, arzu etmedikleri halde, zorla götürüp bir sendikaya arkadaş sen üye olacaksın. Üye olmam, olmayabilirsiniz, bu hakkın var. Amma üye olana 50 lira ödüyorsa ücret zammı alabilir. Sen alamazsın. İstersen sen üye olma. Bunda hürsün amma sen parayı zorla vereceksin.

Arkadaşlar, bizim karşı çıktığımız bundandır. Sayın Genel Başkan anlattı, biz ne istiyoruz. Yani sendikalarımız elden gidiyorsa tutmuş bağılıyor muyuz? Hayır bir tek şey istiyoruz, diyoruz ki, eğer işçiler (A) sendikasını istiyorsa d arkadaş onu tesbit etsin, (B) sendikasını istiyorsa ona geçsin. Bunlar diyorlar ki, böyle şey olmaz. Böyle seçim yokken böyle hale geldiniz. Yaaa işçilere birde seçme hakkı tanır isek nasıl tutarız efendim. Bilmem Tekstil fabrikalarını nasıl tutarız, onlar hepsi oylarını atıveriyorlar ve bizim bünyemizden giderler bir yandan Amerikan

dolarlarının muslukları kısılmış ve bir yandan bizim bu işçilerde altımızdan giderlerde aidatını alamayız, bizim halimiz ne oluyor endişe ve korkusudur. Hiç korkmasınlar efendim. Biz 750 bin üyeyi temsil ediyoruz diyorlar, iyi sandığa 750 bin üyenin oyu çıksında o yine Bakan'ı göndersin bakalım. İşte arkadaşlarım, efendim sendikalar bilmem ne ouyorda bilmem ne gidiyorda onun için Türk-İş gitsin aleyhinde olduğu içinkarşı çıkıyoruz demiş, Abdi İpekçi, DİSK'in aleyhinde olduğu için değil, işçiyi köle yapmak istediği için, zorla bir yere bağlamak istediği için karşısındayız. Yoksa işçinin kararına karşı değiliz. Karşı olsak onun oyunu falan istemeyiz, işçi karar verecek o yapacaktır. Çünkü en güzel kararı gerçekten işçiler veriyorlar. İnanıyorum ki, bugünde en güzel kararı siz vereceksiniz. Vereceğiniz karar ne olursa olsun vatandaş Şinasi Kaya olarak işçi Şinasi Kaya olarak ölüme kadar sizinle beraberiz, olacağız.)

Saffet Kayalar: (Arkadaşlar, Saffet Kayalar, Maden-İş tüm değerleri yaratan bizleriz, emekçileriz. Hak bizim, gerçek adaleti bizler kuracağız, doğal yasaları, sosyal yasalar bizim yasalarımızdır. Bugün burada meselelerimizi, sınıfsal çıkarlarımıza sahip olmanın en somut örneğini veriyoruz. Aynı zamanda en canlı örneğini. Birde sizleri buraya toplamaya sevk eden yasanın çıkarılışına göz atalım. 32 tane adam (namussuz) toplum, bizim vekilimiz biz de rey vermişiz, haklarımızı can pahasına, hayatımız pahasına aldığımız hakları geri almak istiyorlar, vermeyeceğiz, vermeyiz. Onlar kim? Parayı Allah sayanların temsilcileri, peki bu adamlar sadece 32 kişi mi? 450 tane. Nerede ötekiler, neredeler, nerede soracağız? Kendilerinden soracağız, onlar bugün bu

kanunu çıkartmakla, bu yasayı çıkartmakla kendi sistemlerine kendi düzenlerine ihanet ediyorlar, temeline son kazmayı vuruyorlar, son kazmayı vuruyorlar. Onlardan hizmet bekliyoruz, tepeden inme kararları, tepeden inme neticeleri tanımıyoruz, tanımayacağız. Kararları kendimiz alacağız, hepimiz alacağız, asalakları sırtımızdan silkeleyeceğiz. Arkadaşlar, buraya kadar önemli cümleler kurmaya çalıştım, heyecanım engel tabii, fakat şunu iyi bilsinler, bilenler bunların değer verdiği tek şey para ve bunu buradan eylemimizin niteliğini çıkartıyorum. Eylemimiz bunların yaralarına, kapitallerine vurulan darbe olacaktır. Fabrikalarını işlemez hale getirecek, değerimizi bütün insanımıza, bütün emekçilere, köylülere, küçük esnafa, yanımızda olan herkese anlatacağız. Teşekkür ederim.)

Kemal Keskin: (Arkadaşlar, görüyorsunuz ki emperyalizmin uşakları son oyunlarını oynamaya başladılar. Türk-İş yöneticileri ekmek teknelerine tabii ki tekme vurmamak istemiyorlar. Çünkü A.İ.D.'den aldıkları paranın miktarını da hesap ettik. Zamanla satılmışlıklarını bir defa daha ispat etmeye kalktılar. Çünkü ağa babaları kulaklarını çekti. Biz güçlendikçe, işçi sınıfı DİSK'e gönül bağladıkça artık yavaş yavaş Amerikan emperyalizminin parasıda kesilmeye başladı. Çünkü, dikkat ederseniz yabancı sermayenin tamamen Türkiye'de bulunan işyerlerinin çoğunun DİSK'e bağlı sendikalar tarafından sözleşmelere bağlanmaktadır. Arkadaşlar, devrimci işçinin bir görevi vardır, burjuvazinin çıkarttığı işçiden yana olmayan kanunu yırtıp onun suratına atmaktır. Biz, bugün bunu yapacağız, hiçbir kimse bunun önüne geçemeyecektir. DİSK yöneticileri son ihtarlarını

vermişlerdir. Onlara ben şunu diyorum: eğer bu kanunu paşa paşa geri almazlar ise Türkiye’de işçi sınıfı gerçekten onlara gereken dersi verecektir. Arkadaşlar, büyük bir mesuliyet taşıyoruz arkadaşlar. Bu devrede kader bize bu görevi vermiş oldu. Bakın, yani Türk işçi sınıfının dünya tarihine baktığımız vakit aynı şeyler olmuştu. Bizim devremize tesadüf etti. Hepimiz temsilciyiz, işyeri görevlisiyiz, sendika görevlisiyiz. Bu görevlerimizi en iyi şekilde yapacağız ve bunlara dur diyeceğiz arkadaşlar. Bu kanunu çıkartamayacaklar. Meclise getirdikleri gibi geri alacaklar. Ben Kemal Keskin olarak şerefim üzerine yemin ediyorum size. Kanımızın son damlasına kadar mücadele edeceğiz.)

Neşet Demircan: (Arkadaşlar, hepinizi hürmetle selamlarım. Ben, Neşet Demircan, Türkiye Maden-İş Sendikası 7. Bölge işyeri temsilcisi. Daha önce sendikanın yetkilileri ve diğer arkadaşlar yeni çıkan kanunların rezaletini ortaya koydular. Bu konuda ben bir şey söyleyecek değilim. Arkadaşlar, görüyorsunuz, yaşadığımız şu günlerde Ankara’da ne laflar dönüyor. Bu namussuzlara ne kadar daha müsaade edeceğiz. Bu namussuzlara ne zaman hadlerini bildireceğiz. DISK’in bünyesinde Türk işçisi olarak ağırlığımızı koymuş durumdayız. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu olarak, Maden-İş Sendikaları, ben kısaca şunu söylemek istiyorum; Burada bugün büyük bir gaye uğruna toplanmış bulunuyoruz. Ben, şahsen Türk işçi sınıfı olarak Büyük Millet Meclisinde 32 namussuzun çıkartmış olduğu kanunu eğer kendileri geri almazsa, onlara bu kanunu yalata yalata böyle sürünge tabiiyetine girecek şekilde yalatacağız. Ben şahsen Neşet Demircan olarak kanımın

son damlasına kadar Rabak işçileri adına, 118 işçi adına burada and içiyorum.)

Ömer Geçer: (Konuşmama başlamadan evvel başta sayın yöneticiler. DİSK'in yöneticileri, Sayın Genel Başkanımız. Türkiye tebeşir tozlarının içerisinde çalışan kardeşlerim, torna tezgahlarının talaşını istemeyerek miğdesine gönderen kardeşlerim. Boya sanayiinde boya zehirlerini yutan kardeşlerim, hepinizi hürmetle selamlarım. Kardeşlerim, yarım saat zarfında bu mikrofonda sayın DİSK'in Genel Başkanı Kemal Türkler olmak üzere çok şeyler anlatılmıştır bu mikrofondan. Kardeşlerim, bu yeni çıkacak kanunun bizler Türkiye'de DİSK kolunda çalışan işçi kardeşlerim birbirine bağlı olduğu müddetçe bu kanunlar çıkmayacaktır. Arkadaşlarım, biz yeterki birbirimize kenetlenmiş olalım. Beyler çıkmayacaktır ve çıkartmayacağız bu kanunları. Arkadaşlar, kardeşlerim biz ufak tefek de olsak affedersiniz yılan mı büyüktür karıncanın eline düştüğü zaman yutulmaktadır. Kıpıraşamıyorlar kardeşlerim. Bizim gücümüz yalnız buraya toplanmak suretiyle, işyerlerinde çalışan arkadaşlarımıza anlatmak suretiyle bu kanun geri gitmez arkadaşlar. Bizler başımızda bulunan başkanlarımızı meydanlarda büyük mitingler, büyük toplantılar yapmak suretiyle bunu durdurabiliriz arkadaşlar. Yalnız burada sesimizi değil dışarıda duyurmak lâzım arkadaşlar. Şimdi zaman var diye uyumayacağız. Sendikalarla devamlı temas halinde arkadaşlarımızla temas halinde bunu meydanlara çıkaracağız arkadaşlar. Bizi kimse durduramaz, hakkımızı kimse elimizden alamaz. İşçi artık uyandı. Hiçbir gün bizim hakkımızı alamazlar arkadaşlar. 61 Anayasası da bu hakkı vermiştir.

Hiçbir memlekette devrim olmadan Anayasa kanunları genç dinlenir arkadaşlar. benim söyleyeceklerim bu kadar. Hepinizi hürmetle selamlarım.)

Kendisini Sami Kaçar olarak tanıttığı bilirkişilerce tesbit edilen konuşmacı: (Kıymetli arkadaşlarım. Bugün burada tarihi bir karar almak üzere toplanmış bulunuyoruz. Ben, Gebze Hür Cam Sendikası Başkan Vekiliyim. Muhterem arkadaşlar, zamanımız çok kısa. Çıkmış olan kanunlara karşı bir an önce eyleme girmemiz için burada alacağımız tarihi kararı bir an önce almamızla ve şunu da şu vesile ile hatırlatmak isterim. Çıkmış olan yasalar ve çıkacak olan yasalar bizi hiçbir zaman emeğimizi, gücümüzü elimizden alacağı endişesinde değiliz. Bize canı veren Allah emeğimizin, alınterimizin hakkını da ancak mezarda alabilir. Bu kuvvetleri varsa bunu gösterebilirler. Bunu da gösteremeyecekler. Bizim birlik ve beraberliğimiz içinde sizlerden istirhamım burada alacağınız tarihi kararın bir an önce alınması, emekçi kardeşlerimizin de ona göre hazırlamanızı rica ediyorum.)

Uğur Özdoğan: (Arkadaşlar, burada heyecanımızın seviyesine çıkmış bulunmaktayız. Sizleri şurada selamlamak değil önümüzde fersah fersah eğilmek geliyor içimden. Çünkü şimdiye kadar feryat etmek istediğimiz, sesimizi duyurmak istediğimiz ve duyurmaya çalıştığımız birçok anlarımız olmuştur. Her an için de istiyoruz. Fakat şurada fırsatı hazırlayanlar ve hep beraber birarada hareket etmek isteyen kimseler olarak önünüzde eğilmek istiyoruz. Arkadaşlar, bugün bir Amerikan emperyalizmi bir tanesi işçinin savunmasını yaptığı zamanın tarihi olan 1 Mayıs hala yurdumuzda modern olarak kutlayamamaktayız. Bizim işçilerimizin ve geleceğimizin

zaferi olan ve bayram olan bir günü tayin etmek bizim burada vereceğimiz kendi kararımıza bağlıdır. Sizlerden istiyorum ki, başkalarının zaferlerini bayramlarını yapmayalım. Ve bugünkü kararlarımızla bir zafer verelim. Bu bayramı kendimize amel edelim.)

Cemal Doğan: (Saygı değer ve gıymatlı evlatlarımın sabahki kahvaltısına iki tane zeytin almak için toplanan işçi kardeşlerim: Bendeniz Gıslaved Lastik Fabrikası baştemsilcisi Cemal Doğan. Kardeşlerim, bu çatı altında toplanmış Devrimci işçi lideri ve işçi ileri görüşlerimizi Cizlavet Lastik Fabrikasında çalışan 1500 işçi namına candan selamlarım. Muhterem kardeşlerim, bu çatıyı emeğinin hakkı, işçi kardeşlerimizin emeği, alınının teri ile meydana getiren Rıza Kuas'ın emekçi sınıfının uyarıcısına atmış olduğu temel burjuva temel değildir. Muhakkak ki, bir işçi emeğinin temelidir. Bu temeli yıkmak için Mecliste 32 milletvekiline karşı bir milletvekili çıktığı görülmüştür ve 32 milletvekilinin içerisindeki bir milletvekili herhalde Turhan Feyzioğlu Kayseri... değildir. Hayatını işçi uğruna vakfeden ve bu çatıyı işçi için kuran bir milletvekili çıkmıştır. O da Rıza Kuas'tır. Zannetmesinler ki 32 milletvekiline karşı bir tek milletvekili, Rıza Kuas bu işi yapamayacaktır. Rıza Kuas'ın arkasında bütün devrimci işçi sendikaları ve ondan ileri gelen işçi sendikalarının arkasında bütün devrimci işçiler yer almıştır. Bu kanunu çıkaranlar ne emperyalizmlerdir, biliyormusunuz ne emperyalizmlerdir, işverene Amerikan dolarlarıyla katılan, paralarla satılan alçak şerefsiz insanlardır. Kıymetli arkadaşlarımız, burada alacağımız kararlar nedir biliyor musunuz? Nedir? İlk önce memleket, ikinci devlet, üçüncü sabahleyin tekrar kahvaltı yapmadan ve çocuğuna 25

kuruş veremeden işe giden işçi arkadaşlarımızın haklarıdır. Bu karara karşı çıkacak hangi kitle, hangi burjuva, hangi yüksek gelirli alçak varsa çıkar karşıma. Muhterem arkadaşlar, özür dilerim, kusura bakmayın, tekliyorum, yaşı 35, dişlerim takma. Bu takma dişlerimle bu kararı alan Demirel Hükümetini yeriz yer. Kıymetli arkadaşlarım, biz burada böyle konuşurken, çok affedersiniz, kusura bakmayınız gerici, ilerici davası gelir. Ben şarkın en ücra köşesinde beni büyüten bir babanın evladıyım. Eğer Türkiye’de devrimci işçi sendikalarının içinde varsa komünist bulsun onu, komünist diyen pezevenklere, baş eğitelim. Öyle onun bunun üzerine bok atmakla bir taban uyandırdığı zaman bunun huzursuzluğu sermayesinden gidilerek işçiye bir yerde soğukluk verebilen şahıs bugün gelsin bugün burada dinlesin burada. Kıymetli arkadaşlarım, Mecliste alınan kararlar, işverenlerin yanında olan sarı sendikaların kararıdır. Bu sendikanın alacağı karar bir yerde işverenin sağ cebine elini sokan bir yerde sol cebine elini sokan, işçinin alın terini yakalar. Yaptığımız zaman, sağ cebini aradığınız zaman, sol cebini aradığımız zaman herhalde... Boğaz’a gitmek için bir günde, haftada bir gün hakkımız olduğunu hepiniz bilirsiniz. Değil Boğaz, pazarın yolunu zor buluruz. Çünkü, cebimizde 20 liradan fazla bir paramız yoktur. Arkadaşlar, muhterem arkadaşlar. Burada toplanan aydın sınıfın ileri gelenleri, devrimci sınıfın ileri gelenleri. Herşeyi bilirler, içimizde vardır. Geçen pazar Vinlex Fabrikasında teşvik etmeye gittiğimiz zaman o gün bir adam çıkarsa biliyor musunuz? İşçi arkadaşımızın surati işverenin adamı tarafından surati parçalanır. 1200 kişilik büyük bir fabrikada kalacak, işyerinin 20 kişi konuşacak, işverenin 30 kişisi konuşacak. Yok öyle şey, yok.

Konuşacaksa konuşacak yada birlik kitle alın terini elinin emeğini patronun gelmiş olduğu emeğinin üstündeki daha değeri almak için bir kitle konuşacaktır. Bu konuşacağı zaman Mecliste para ile oraya seçilen adamların işine gelmez. Zannetmesinler ki, Rıza Kuas'ın parası yoktur. Rıza Kuas'ın cebinde bir kuruşu yoksa bu devrimci kitle Kemal Nebioğlu, Kemal Türkler, Rıza Kuas gibi devrimci şahısların arkasından her zaman gidecektir ve gitmeye de burada ant içeceğiz. Arkadaşlarım, biz eğer kitlenin idarecileri, başımıza bir idareci seçtikse bu idareciler bugün burada bu kitlenin, bu tabanın, bu eli nazsırlıların alacağı kararları bize ileticektir. Bize ileticektir. Çünkü benim evimde bekleyen iki yaşındaki çocuğum, baba sen gittiğin yerden bana ne getiriyorsun, diye soracaktır. Ben de, evladım ben şimdi bir şey getirmeyeceğim sana iilerde işçi olduğun zaman daha büyük haklar getirebileceğim diye söyleyeceğim. Kıymetli arkadaşlarım, büyük aldınlar! Kusura bakmayın uzatıyorum. Özür dilerim. Bütün aydınlar, bütün devrimciler, açık bakarlar açık, gözleri parlak, parlak. Bakıyorum içimizde uyuyan bir göz yok, hepinizin gözleri parlıyor, hepinizin, bir yerde bu binayı değilde Meclis binasını alt üst etmeye kudretiniz vardır arkadaşlar.)

Celal Alçinkaya: (Ben 6. bölgeye bağlı işyeri baş temsilcisi Celal Alçinkaya. Maden-İş üyesi. Çok değerli DİSK'e bağlı tüm burasını şu anda temsil eden işyerleri temsilcisi olarak ve sizlerle beraber şu bir tek hedefimiz olan bu sendikalar kanununu ve buna benzer bizim aleyhimize çıkan birçok kanunlara karşı olmak suretiyle burada sizleri tabanda olmak suretiyle ve bu aynı zamanda başka bir sendikalardan olmadığı gibi Türkiye

Maden-İş Sendikası ve devrimci DİSK'e bağlı sendikacıların prensibi olarak evvela kararlarını tabandan aldıkları için, onun için benim görüşüme göre bu kanunlar tabanda oldukça ve bu nedenlerle bu kararlara dayanarak ilerideki hedeflerine ulaşırlar. Başka sendikalar, sıra sendika diyeceğim başka sendikalar çünkü başlarına yaptıkları için bu dümenlerine kendi yaptıkları için tabandakilerin haberi olmadığı için bu dümenlerini kendi yaptıkları için tabandakilerin haberi olmadığı için onlar hiç bir zaman için burada, bu memleketimiz Türkiye'mizde barınamıyacaklardır. Arkadaşlar, bizler işçi olarak bizim aleyhimizde kim olursa olsun, çalışan kim olursa olsun kişiler aramızda ve Türkiye'mizde onlara fırsat vermeyeceğiz arkadaşlar. Mesela yalnız sendikalar kanunları değil ve bizim aleyhimize Meclisten bir çok kanunlar çıkabilecektir arkadaşlar. Ama biz işçi olarak el ele vereceğiz, tüm olarak ve işyerlerinde çalışan bizim kardeşlerimizle beraber meseleleri de ele alacağız. Gerekirse buradan Ankara'dan kadar yürüyeceğiz arkadaşlar. Sendikalar Kanunu değiştirilir. Demin Sayın Kemal Nebioğlu'nun dediği gibi, 32 kişinin de gazetede okuduğumuz zaman 17 kişiyle kanun tasarısı kabul ediliyor ve bu kanun tasarısını kabul eden kişiler ve ona benzer onu müdafaa eden kişiler demek oluyor ki, işçi sınıfını müdafaa eden, işçi yararına kanun çıkaracak, işçi yararına kişiler değil, ben kendim adına o kişilerin Büyük Millet Meclisine lââyık olarak görmüyorum arkadaşlar. Çok değerli arkadaşlar. kararınız Kemal Bey'in dediği gibi çok önem taşıyan bir karardır. bu kararı bizim için değil bizi bekleyen geride binlerce belki yüzbinlerce ve daha milyonlarca insanın kararı ve onların yararına... bir

karardır. Arkadaşlar, bu kararımızı hemen burada vermek gerekiyor arkadaşlar.)

Remzi Arslan: (Sömürüye, zülme son veren bilinçli fedekâr kardeşlerim. Hepinizi 2500 Arçelik işçisi adına selamlarım. Arkadaşlar görüyorum ki hepimiz çok heyecanlıyız. Ve bizi bizler ve işçi arkadaşlarımız sabırsızlıkla beklemektedir. Burada alacağımız karar, Türk işçi tarihine ilk imzasını atacak devrimci işçi sendikalarının kararıdır. Arkadaşlar, işte ilkokuldan beri uyumanın cezalarını çekiyoruz. 32 tane şerefsiz Milletvekili bizim aleyhimize karar alırken bir tane şerefli, devrimci, milliyetçi bir milletvekili bunu müdafaaya kalktığı zaman bunu hali ile sözleri yok olmuştur. İşte biz, kişiye bağlı değil etikete kıymet veren kişileriz. Biz oraya 32'nin karşısına 64 milletvekili göndermiş olsaydık ne bu karar bizim aleyhimize alınırdı ne de sermayeye kiralık uşaklık eden Meclisteki şahıslar bu kararı alabilirdi. Arkadaşlar, 1970 senesi Türk işçisinin bilinçlenme, uyanma senesidir. Arkadaşlar, bizim aleyhimize çıkacak kanunlara bizi bağliayacak o elleri mutlaka kıracağız. Arkadaşlar, bizi hiç kimse esaret zincirine vuramıyacaktır. Arkadaşlar, ne bu kanunları çıkarabilecekler, ne biz çalışan işçilere ihanet edebileceklerdir. Arkadaşlar, icap ederse o Türk-İş'i ortadan kaldıracğıız, iktidarı ortadan kaldıracğıız. Bizler bir kahve içmeğe paramız olmaz iken alın terimizi sömüren işverenlerle işbirlikçi o Çoban Sülü denen kişi bu akşam Hilton'larda Boğaz'larda eğlenmektedir. Arkadaşlar, onlar orada viski içerken biz 15 kuruşluk bir Terkoz suyunu dahi bulamıyoruz. Arkadaşlar, işte bizim alinterimizi yiyen bu şerefsizlere her zaman için ders vermeğe hazırız arkadaşlar. Kusura bakmayın bizim heyecanlanıyorum.

Ben, bundan iki sene evvel Arçelik Fabrikasına girdiğim zaman bir kişi Maden-İş'in ismini anlamıyordu arkadaşlar. Bütün baskılara, zulme boyun eğerek, o Arçelik işçisi esaret zincirlerini kırarak devrimci bir örgüt etrafında tek kitle halinde 2500 kişi olarak toplanmıştır. Arkadaşlar, bugün Türk işçisinin Kurtuluş Savaşında 2500 kişi olarak canını vermeye hazır, gene Arçelik işçisi olarak burada karşınıza ben çıkmaktayım. Arkadaşlar, kardeşlerim! bu hükümet ne bu kanunları çıkarabilecek ne de bize ihanet edebilecektir. Ettiği an bütün hangi yoldan bunlara mani olunabilecekse bunu burada bu kararı burada alacağız ve mutlaka bunu değerlendireceğiz. 2500 kişi olarak yarın sabahdan itibaren savaşa hazırız arkadaşlar. Bugün alınan bu türk işçisinin Kurtuluş Savaşı için alınan kararı sabırsızlıkla bekleyen Arçelik işçiğine ilk müjdeyi vermeğe hazır ve yarından itibaren ölümse ölüm, direnme ise direnme, yürüyüş ise yürüyüş, hükümet basma ise hükümeti basma, Türk-İş'i ortadan kaldırmaksa... hazırız arkadaşlar.)

Necmi Aral: (Muhterem arkadaşlarım, sayın idareci arkadaşlar ben Plastel Plastik Plastik-İş'e bağlı Plastel Plastik işçi temsilcisiyim. Değerli, kıymetli arkadaşlarım. Bizler buraya işçi temsilcileri yani işyeri temsilcileri olarak DİSK'in camiasında toplanmış DİSKDevrimci İşçi Sendikasının cemaatinin toplanmış birer temsilci olarak işyeri temsilcisi olarak toplanmış bugün arkadaşlarımızında beyan ettiği gibi, açıkladıkları gibi, 32 nasıl tarif edeyim artık Milletvekili diyelim gene, milletvekilidir. 32 milletvekilinin 450'e karşı kendilerini bugün sermaye ile beraber olup işçi aleyhine çıkarılacak kanunlara evet deyip imza basan samimiyetsiz insanları

siz tarif edin, ahlâksız bugün memlekette tabandan dinamit koyan insanlar bugün memleketin bağımsızlığı ile bugün memleketin hürriyetsizliğine gerçekten dinamit koyan o insanlar sözde vatanperver olanlar, memlekete hizmet edenler, onlar kendilerine göre millete ben burada sadece işçi sınıfı olarak tarif etmiyorum bunu köylü, memur ve bugün memleketin üretimini sağlayan sanayide arkadaşlarımin da tarif ettiği gibi çeşitli iş kollarında ve çeşitli zorluklarla, çeşitli yoksulluklarla evine giderken acaba bugün çocuğuma ne yedirebileceğim, evime giderken kira verebilecek miyim, hatta bunun ötesinde yarın işveren bana para verecek mi? diyen, düşünen kardeşlerimin menfaatini düşünmeyen hergeleler bugün bizim aleyhimize çıkanlar kanunlara imza basmaktan utanmayan, sıkılmayan kimselerdir. Arkadaşlar, benim konum arkadaşlarımda işaret ettikleri gibi her şeyi açık açık ortaya koydular. Bizim problemimiz işçi sınıfı değil sadece bugün Anadolu köylerinde gazete görmeyen, ilkokul görmeyen, medeni araçlardan istifade edemeyen, hatta evine yol bulamayan, bırak köyünü evine yol bulamayan halkımızın yoksulluğu giderek memurlarımızın giderek işçi arkadaşlarımızın, giderek çocuklarımızın zorla kazandıkları hayat şartlarının bugün işçi sınıfının üzerine daha evvel çıkarılan kanunları kısıtlamak, kanunları gene kendi aleyhlerine çevirerek torbanın ucunu büzmek istiyorlar. Artık Devrimci İşçi Sendikaları bünyesinde toplanan bizler bunlara dur deme zamanı gelmiştir. Biz bunlara dur demezsek elbette diyeceklerdir ki, Kemal Türkler Devrimci Genel Başkanı DİSKGenel Başkanı Kemal Türkler kışkırtıcılık yapıyor diyeceklerdir. Rıza Kuas kışkırtıcılık yapıyor diyeceklerdir. Anarşi arayacaklar, Basın-İş kolunda olan... reket yapan işgal edilen, yürüyüş

yapan kimseleri yine aykırı keza aynı böyle yapacaklardır. Bunlar ne içindir, hakikaten böyle midir? Gerçekte böyledir. Amma bunun altındaki nedenleri neden söylemiyorlar. Demiyorlar ki, yahhu biz bu milletin haklarını kısıtlıyoruz amma bu milletin haklarını vermiyoruz amma işçi haklarını vermiyoruz amma bunlar neye verilmiyor, bunu neden açık açık söylemiyorlar. Biliyorsunuz Türk-İş Genel Kongresi oldu. Bunu nerede yaptılar? Erzurum'da yaptılar. Erzurum'da yapılan genel kongrede danışıklı bir döğüş olmuştı. Hepiniz biliyorsunuz. Dediler ki, Seyfi Demirsoy burjuvazinin temsilcisidir. Biz dedi genel grev istiyoruz. Türkiye çapında bunu iki gruba ayırdılar. Bir grup hayır dedi, bir grup evet dedi. Niye bunu Seyfi Demirsoy ileri sürdü. Çünkü, işçiden yana şirin görünmek istedi. Ama onun karşısına Çalışma Bakanı çıktı dedi ki, bu dediğin memleketin yıkımına gider, dedi. Belki onun açısından olabilir ama bunu organize ederken hiçbir şey olmayacaktır muhterem arkadaşlar. Bizler daima kendi menfaatlerimizi korumak için çalışıyorsak muhakkak ki sermaye çevresinde kendi haklarını kendi çıkarlarını dışı dönük sermayelerini memlekete sokup memleketi biraz daha sömürmek gayesiyle yüzdelerini almak suretiyle kendi kasalarını yükseltmeye çalıştılar. Bizim yapacağımız şey burada arkadaşlarımın da ifade ettiği gibi bu alacağımız kararlar isabetli olacaktır. Bunların yapacağı şey, bize yine diyecekler ki, kışkırtıyorlar, yine diyecekler ki yıkıcılık yapıyor diyeceklerdir. Desinler zararı yok ama bir gün olacak söz sahibi biz olacağız. Söz sahibi biz olacağız. Amma benim bir tek şeyim var sizden istediğim, bugün oy zamanı geldiği zaman burjuva sınıfının altındaki küçük burjuva dediğimiz memurun sınıflar, işçi sınıfını oy zamanı

geldiği zaman Anadolu'nun köyünü bilmeyen, Anadolu ki köylünün ismini dahi yediği yemeğin rengini, gittiği yolun taş mı yoksa toprak mı veyahutta ne biçim yol olduğunu bilmeyen kimseler oy almaya gittiği zaman halkımızın onlara hayır demesini işçi arkadaşlarımızdan da oy avcılarına hayır demesini istiyorum. Bütün çıkarımız bütün gayretimiz bundan doğacaktır. Bunun yanında bugünkü arkadaşlarımın işaret ettiği gibi yapacağımız hareketler, burada alacağımız kararlar gerçekten yerinde olacaktır. Artık devrimci sendikaların çıkarıcı sendikalara, çıkarıcı zümreye dur deme zamanı gelmiştir. Hepinizi Plastik işçileri namına candan hürmetle selamlarım.)

İsmet Demir: (Sevgili işçi kardeşlerim, hepinizi canı gönülden selamlarım. Ben, AEG-ETİ temsilcilerinden İsmet Demir. Mikrofona ilk sefer çıkışım olduğu için belki heyecanlıyım kusurumu bağışlayın. Büyük Millet Meclisinde 32 tane mebustan bahsediliyor. Bu 32 mebus Anayasa kanununda olmayan bir şeyi yürürlüğe sokmuşlardır. Anayasa'ya aykırıdır bu. Madem ki onlar, Anayasaya aykırı olarak hareket edebiliyorlar, bizim de umumi bir grev yapmamız bu Anayasada yok amma madem ki onlar yapabiliyor bunları, biz de yapabiliriz. Anayasa var sesleri varsa kullanalım bunu umumi bir grev yapalım ve kanunu geri alıncaya kadar direnelim. Bütün gücümüzü ortaya koyalım. Bu bütün arkadaşlar buraya çıkarak türlü türlü nedenlerini anlattılar. Artık bir daha benim anlatmama herhalde lüzum yok. Ya Ankara'ya kadar hep birlikte bütün işçi kardeşlerimizle gidelim devamlı surette protesto edelim, sonuna kadar direnelim, ya da bütün iş kollarında bu kanun geri alınıncaya kadar

grev yapalım, çalışmayalım benim söyleyeceklerim bu kadar.)

Recep Akgül: (Sayın proleterya sınıfı, ben Türk Demir Döküm adına Recep Akgül. Arkadaşlar, halen yürürlükte, yürürlüğe sokmak istedikleri bir kanunla ve bu Meclisten geçmiş vaziyettedir. bu kanunlaşmış sayılabilecektir. Ancak Senato türlü formasyonlardan geçtikten sonra bu belli oluyor ki işçi sınıfını patron kapitalist düzende burjuva sınıfının kurduğu kanunlar, müeyyideler daima onlar tarafından onları yaşatmak için çıkartılan kanunlardır. Her zaman da bu işçi sınıfını ezmek için kendini ayakta tutmak için başvurduğu yollardır. Siz halen kanun karşısına biraz evvel bir arkadaşımız bir şey söyledi. Benim iki yaşında evde bir çocuğum var. Baba akşam eve gelirken bana ne getireceksin dedi. Biz o arkadaşla ve hepimiz olarak konuşuyorum, iki yaşındaki çocuğumuz yarın sabah evde çıkarken baba bana ne getireceksin dediği cakit oğlum ben akşama eve gelmiyeceğim savaşa gidiyorum demesi lâzım. Çünkü bu savaş babasının değil oğlunun gelecekte oğlunun savaşıdır. Bugün alacağımız savaşın kararı bizden sonra gelecek işçi sınıfını yaşatmamız için yapacağımız bir savaştır. Arkadaşlar, biz Türk Demir Döküm olarak bu savaşa her zaman hazırız. Gerekirse bu kanunun koyduğu toplum polisi gibi isim de veriyorum para ile doyurulmuş kişileri bizim üzerimize kışkırtabilirler. Her zaman onlarla savaşmaya her zaman gırtlak gırtlığa gelmeye hatta ve hatta sonuna kadar artık onlar ne şekilde yapacaklarsa yapsınlar onlarda kabullenmeye razıyız arkadaşlar. Bizim bütün isteğimizi Türk Demir Döküm olarak biz burada kararlıyız. Savaşa hazırız arkadaşlar.) şeklinde konuştuğu bu arada Kemal Türkler'in muhterem

kardeşlerim Türk Demir Döküm'deki olaylardan sonra büro personeli durumunda olan 150 kardeşim aralarında toplanmış artık bu sermaye sahibinin boyunduruğuna bundan sonra sizler hüküm sürdüremeyeceğiz. İşçi kardeşlerimizle gidelim surette proteste edelim, sonuna kadar direnelim, yemek yerlerine girmişler bugün sadece 13 şefe, müdür veyahutta bunun dışındaki kimseler hariç tamamı işçilerin arasına karışmak suretiyle kendi çaplarında bu mücadeleye katılmışlardır, şeklindeki konuşmayı müteakip Recep Akgül konuşmasına devamla: (Arkadaşlar, bu genel mesele amma bizim savaş devamı olmadığı için detayına inmedim. Aslında onu da açıklayayım. Türk Demir Döküm olarak 131 kadroda memur diye netelindirdikleri şahıslar var, bunlar işveren tarafından gerekli şekilde kullanılıyorlar, işçi ile memurun arasındaki bir fark kademesi gözeterek şöyle mesela onlar memurlar dilediği şeyi dilediği şekilde yaptırıyorlar. Bunu işçiden uzak tutmağa sevdasında görünüyorlar. Biz memur arkadaşlar tamamımız birden Maden-İş'e üye olduk ve halen toplu iş sözleşmesi toplantıları halindeyiz. Sayın Şinasi Bey'e bir ifşaatta bulunmuşlardır. Yahu Şinasi Bey sen memurları sendikaya aldın bizim gizli işlerimiz var. İBM hesapları yapmamız lâzım, yapamıyoruz, memurda senin kapsamına girdi. Biz bunları bu hesapları dışardan adam tutarak yaptırıyoruz olur mu? Bizim elemanımız varken niye dışardan yaptıralım demişlerdir. Yani yaptığı yolsuzluğu açıkça ortaya dökmüştür. Demek ki, bu yolsuzluk yapıyordu, benden gizliyor ben şimdi hakikatleri ortaya dökmek için bu topluluğa girmiş vaziyetteyim. Yapılan suistimalleri sendikaya bildireceğim. bu da sendikada sendika olarak onların karşısına çıkacaktır. Bir yolsuzluk derken şöyle

işçinin hakkının yenme bakımından söylüyorum. Böyle bir şey nasıl olabilir. Kalkıyorlar dışarıda hesaplarını yaptırıyorlar. Gizli olarak dışardan para ödüyorlar ve bundan şikayetçi oluyorlar. Herşeyden evvel bir işveren işçisine nasıl yolsuzluk yapar. bu gibi yollara girmişlerdir. Ve biz tüm memurlar olarak sendikaya kayıt olduk ve bu işten çok müzdarip oldular. Yanu Şinasi bey siz burda başımıza bunu açtınız öbür taraftan Arçelik var, Bozkurt var. Bunun gibi şeylerle bize geçerse biz çok güçsüzleşeceğiz gibi yakınmalara girmişlerdir. Yani onların pozisyonu işçiye karşı güttükleri politikayı anlatmak açısından söylüyorum sizlere.)

Şemsettin Akbaş: (Çok kıymetli arkadaşlar hepinizi hürmetle selamlarım. Ben, Kimya-İş kolundan fabrika baş temsilcisi. Sayın arkadaşlar, kendi bildiğim kadar sizlere bir şeyler anlatmak istiyorum. Türk-İş'in 8. kurul toplantısında Erzurum'da ben bildiğim kadar izledim. Hakikaten çok ilginç ve aleyhimizde alınan kararlar hepimizce malûmdur. Ve denildi ki, doğu memleketi kalkındırmak maksadı ile Erzurum'da kongreyi tertiplelediler. Maalesef bu yalan idi. Ne için gittiler, sadece ilkbahar havasından faydalanmak için ve o güzel tabiattan faydalanmak için oraya gittiler ve nihayet bize çıkarılan kanunları hepiniz tek tek izlediniz. Madem öyle ise kanunlar gayet basit ise bizde kendilerimize göre kanunlar yapmaya çalışacağız. Arkadaşlar, kanun dediğiniz zaman nasıl yapacağız? Büyük Millet Meclisinde değildir. Bu Meclis olarak bir kısım kanun yapacağımız şimdiye kadar yapılan hareketlerde sayabileceğim kadar Singer, Demir Döküm, efendim Eca çok yerlerde yapıldı, o bize oldu bir kanun ve karşıdaki işverenler dahi bundan korkmaya

çalıştılar. Yarın en ufak bir hareket olsa dahi bizim işyerimizde bu hale düşecektir. Şunu da hiç unutmuyorum. Biz Kimya-İş koluna ilk girdiğimiz zaman bizim işverenimiz dedi ki: siz Kimya-İş koluna girmeyecektiniz. İstedığınız sendikaya ben sizi kayıt edebilirim. Ne demek biliyor musunuz? Seni fazla toprağa alıştırmak değildir. Yalnız kendisi yesin Boğaz'larda, sahillerde, denizlerde. Bugün denize gireyim dersen giremezsin arkadaşlar. Her tarafını kapamışlar, deniz de onlarındır. Artık bu tabiat yarattığı İstanbul'a akın eden kişiler dahi, ben şahsen faydalanamıyorum. Hepimiz gecekondı sahillerinde oturuyoruz. Onun için bunu yapmamız için tek kanunumuz budur. Oybirliği ile karar alacağız. DİSK'in bünyesinde olan tüm işyerlerinde Pazartesi günü, Salı günü, işe şartelleri indirip oldu bir kanun, benim konuştuklarım budur.)

Orhan Adem Sevinç: (Sungurlar Kazan Fabrikası işçileri namına sizleri selamlarım. 1939 senesinden beri o zaman 5 yaşında bir Türk çocuğu ve türk eri olarak sizlere kendimi takdim ediyorum. Ve o zamandan bu zamana kadar bugünü bekledim. Ve bir konuşma hakkına sahip oldum kardeşlerim. O zamanlar ben beş yaşında idim. Mustafa Kemal Atatürk vefat etmişti. O zamanlarda annem bana yüz gram ekmeği karne ile alıyor kendisi yemiyor bana yedirdiyordu. bu zamana kadar açtım, sefildim ve fakirdim. Hakkımı aramak için kimseye başvuramıyordum. Ve sadece ben değildim tabii, hepimiz böyle idik. Yaşım şimdi 37, yine kardım doymuyor, çalışıyorum alnımın teri ile hakkımı alamıyorum. Seni çalıştırıp hakkını alanlar size şimdiki bu devrede kanunları yaratanlardır. Alnımdan akan alın teri, namus teri onların hazinelerine, onların

işkembelerine, kursaklarına doluyor. Fakat bugün öyle bir an gelmiştir ki, kardeşler bu haklarımızı ve candan olan isteklerimizi onların işkembelerine vura vura, boyunlarına kafalarına tekme ata ata alacağız. Bu bizim hakkımızdır. Mustafa Kemal bizlere laikiz, milliyetçiyiz, halkçiyiz, devletçiyiz dediği zaman onlar bunların yolundan gitmemişlerdir. Hâlâ o eski devri, Osmanlı devrini yaşatmak istiyorlar. Biz Osmanlıları, düşmanları çizmemizle attık. Kolumuzun gücümüzün kuvveti ile fırlattık. Şimdi ise, yine bizi ezmek istiyorlar. Onlara duyuralım ki, sizler yanlış yollara gidiyorsunuz. Bu işçiyi, bu köylü, bu gençlik, bu vatanın öz evladıyız. Anamız Fatma, babamız Ahmet. Değil ki Josef, ne bileyim. Yaşın, Dimitri yahut Şoşef değil. Çünkü benim evden çıkarken eve hello veyahutta ne bileyim karıma, kuku yahutta monşer demiyorum. Doğrudan doğruya öztürkçe ile konuşuyorum. Allahaismarladık helallaşıyorum. Belki bana çalışırken bir kaza olursa evime gelemem diye helâlinden ayrılıyorum. Onlar gibi gidipde barda, tiyatrolarda, Amerika'da bilmem nereler de paraları sarfetmiyorum. Ben İstanbul'da büyüdüm. Yaşım 37. D aha İstanbul'un bir çok yerlerini bilmiyorum. Bu neden? Maddiyat durumum bakımından. Çünkü, maddiyat durumum iyi değil. Bizlerin hiç birimizin iyi değil. Görmediğimiz, yemediğimiz, gidemediğimiz çok şeyler var. Bu hakları bizden her zaman esirgediler. Alın terimizle çalıştık. Bu farkların karşılığını vermediler, bizi yok pahasına çalıştırdılar. Köle gibi çalıştırdılar. Ve bizde artık uyandık. Onlarda uyansınlar ki, Türk işçileri her zaman uyanıktır ve her türlü devrime şefkatle ve köleliğe karşıdır. Ve her zaman için de olacaktır. Bunları ezmeğe ve onlara bu şekilde direnmeğe biz bütün gücümüzle, bütün kuvvetimizle birlik olarak

onları biz yerlere sereceğiz. Onlar değil ki, bizim kolumuza zincir vuracaklar o zincirleri biz onlarınboynuna asarak birer, affedersiniz kaba söyleyeceğim ayı gibi çekeceğiz. Yaşasın türk işçisinin, köylüsünün birliği ve kuvveti. Biz, bu vatanda değil, herhangi bir yerde olursa olsun bütün dünyaya Türk işçisinin gücünü ve kuvvetini bildireceğiz. ve dünya ülkelerinde... ayağa kalkacaklardır. Onlarda haklarını arayacaklardır. Söyleyeceklerim bu kadar.)

Ahmet Top: (Arkadaşlar... fabrikasını temsilen Ahmet Top. Bizim çalıştığımız fabrika Lastik-İş Sendikasına bugünlerde geçmiş bulunuyor. Uzun bir çalışma neticesi, işçi arkadaşlarımızın sarı sendika içersinde bulunduklarını müdrik oluşları ve onların artık tamamen menfaatlerine aykırı olarak çalışan bu sendikanın fabrika dahilinden atılıp bugün işçinin temel prensiplerine inmiş olan ve DİSK'e bağlı Lastik-İş Sendikasına aktarma şekli düşünülmüştür. İşçiler arasında ve tabikattan getirilen şu 5-10 gün içerisinde muvafakiyete erişmiştir. Arkadaşlar, meseleye tam yerinde temas ediyor. Yani işçinin uyanışı sarı sendika ile hakikaten ve davalarına temas eden milli sendikaların meydana gelişini idrak edişi etrafında böyle bir tasarı düşünülmüyor. Bu tasarı kimler tarafından düşünülmüyor. Evvela kompradorlar tarafından düşünülmüyor. Meclisteki milletvekilleri tarafından değil arkadaşlar. Bunu hazırlayan bugünkü sermayedir. Sıkışık bir duruma girmiştir. ve bütün fabrikalarda DİSK'e mensup sendikalar doğal kanun olarak bütün imkânlarını kullanıp işgale, protestoya muhtelif şekillerde baskıya gidiyorlar. Bunun için tek çare elimizde bulunan 274-275 numaralı kanunlar üzerinde ıslahat yapmak kendileri yönünden zaten, esasen temelde bu iki kanun Anayasanın özüne tamamen

aykırı iken bu sefer tamamen çürütölmüş vaziyette Anayasanın artık tümüne... aykırı duruma düşmüşlerdir. Arkadaşlar, Türk işçisine şu kadarını gösterebilir ve izah edebiliriz. Bilmeyen arkadaşlarımıza Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Türk-İş, bu Amerikan parası ile, AİD'nin vermiş olduğu para ile yaptırdığı binada oturuyor ama bugün Lastik-İş kendi işçilerinin bizzat emekleri ile vermiş oldukları şu binada topluyor sizi. Bu söz size kafidir, bunu bilmeniz gerek. Muhterem arkadaşlar, hakikaten muazzam bir dönem içinde bulunuyoruz. Türk işçisinin tüm hakları elden gidiyor. Böyle bir tehlike durumundayız. Size bir çok misal verebilirim. Madem ki, biz Türk çocukları olarak 32 milyon Türk insanı olarak hudutlarımızın muhafazasına, müdafasına, namus ve şerefimize karşı en ufak bir tehlike geldiği takdirde tek vücut oluyoruz. Burda Türk işçisinin namus ve şerefine bir leke katılıyor.

Dikkat buyurun, mücadeleimizi vereceğiz ama bu mücadelede her türlü meşakkate göğüs gereceğiz, açta kalacağız, yoksul da kalacağız, icap ederse öleceğiz arkadaşlar. Çünkü bizden evvel şehit olan arkadaşlarımızın her türlü başka bir maksadı yoktu. Türk işçisinin bugünkü hakları için şehit olmuşlardı. Biz onların kemiklerini sızlatmayacağız ve onlar için elimizden geldiği kadar aynı yolda yürümeye azmedeceğiz arkadaşlar. Muhterem kardeşlerim, bu mücadele yeni değildir. Bu, dün tezahür etmiş değildir. Bu meselenin temeli eskilere dayanır. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu uzun zamandan beri patrondan yana çalışmaktadır, patronla ele ele vermiştir. Devlette bir patrondur, devletle beraber sırt sırta vermiş vaziyettedir. Artık bunu görmemeye kör olmak

lâzım. Arkadaşlar görmemek için gözlerinizi yummuş olmanız lâzım arkadaşlar. Türk-İş patrondan yanadır, artık bu inkâr edilmez. Hükümet arkasındadır. Hükümetle her noktada el ele vermiştir. Görüyorsunuz... vesile Amerikan sermayesine dayanmaktadır. Her iki grupta ve Türk-İş bugün hükümette Amerikan sermayesi ile idare edilmektedir. biz buna karşıyız ve bunu halledeceğiz. Bunu kökünden söküp atacağız. Yabancıların bizim işimize müdahalesini muhakkak önleyeceğiz. Arkadaşlar, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu karşısında DİSK'i görmekle rüyasını kaybetmiştir. Uykularını kaybetmiştir. Artık tamamen bunun çaresine bakacağız. Bunun çaresi ancak parlamento yolu ile. Çünkü 450 milletvekilinin tamamı kendisinden yanadır. Tamamen kompradorlardan yana, mütegalibelerden yana arkadaşlar. Arkadaşlar, halktan tek bir kişi yoktur. İşte bir tek arkadaşımız Rıza Kuas vardır. O da, bu kanuna karşı mücadeleyi yaptı, bu bizim için büyük bir şereftir. Kendisine teşekkür eder, bu meselede doğal kanunlar yeter. Arkadaşlar, doğal kanunlar bunu biz tatbik ediyor her iş yerinde doğal kanunlar var, genel grev diye Bülent Ecevit söylüyordu. Olduğu gibi duruyor. Bu kanun çıkışında, müdafaa edilmişinde? Genel grev isteyen Bülent Ecevit neden parmak koymadılar, grupları vardı, neden karşı gelmediler. Olmaz arkadaşlar, o halde biz samimi olan tarafa parmağımızı koyacağız. Öyle ise kendilerinin grev dediğini, biz doğal kanun olarak genel greve doğru gideceğiz.)

Rafet Yıldırım: (Gıda-İş Beşiktaş Un Fabrikası işçi temsilciyim. Arkadaşlar, başımızdaki kötüler kaldıracakız, iyileri getireceğiz ne dersiniz? Bu işlere biz muvaffak

olabilir miyiz olamaz mıyız? bütün işçi arkadaşlarımıza buradaki bütün konuşulan, anlatılan durumların hepsini anlatabileceğiz. Kafanıza bunları koyun, kafanızda aklınızda tutamıyacaksanız defterinizin bir köşesine yazın arkadaşlar. Biz, un fabrikaları greve gitmiştik. Bizim grevimizi Bakanlar Kurulu üç gün içerisinde erteledi. Kemal Bey'le konuştuk, bizim başkan ile Kemal Bey dedi ki, bizim grev ertelendi çocuklar ne yapacağız, dedik ağabey siz hiç merak etmeyin, biz muvaffak olacağız. Nasıl dedi. Muvaffak olacağız, direneceğiz, çalışmayacağız dedim. Hakkımızı alıncaya kadar savunacağız, kanımızın son damlasına kadar savaşıcağız, hakkımızı alacağız diye söz verdik. Sendika arkadaşlarımız da bize söz verdiler, sizin hakkınızı alacağız diye. Nitekim muvaffak olduk, bir tas çorbayı bize çok gördüler, vermek istemediler, nitekim ondan kurtulduk çorbamızı da aldık. Bir ses, şimdi ne yapacağız Rafet? Şimdi ne yapmamız gerekiyor? Arkadaşlar, yarın sabah erkenden saat 07.00'de işbaşı yaptığımız takdirde fabrikalara yol verdiğimiz anda ustabaşlarımız fabrikalarda dedikodular çıkardı, neye çalışmıyorsunuz dendiği anda, çalışmıyoruz diyeceğiz, icap ederse öldüreceğiz, öleceğiz. 32 tane milletvekili değil bizim başımıza köpek getirmişler. Bizim başımıza köpek getirmişler, bu köpekleri kaldırmaya çalışacağız. Amerikan köpeğidir bunlar. Türk köpeği olsa yine kucağımızda taşırız. Savaşıcağız, uğraşıcağız. Türk işçisinin tarihlerini kanımızla beyaz duvarlara yazacağız. Okunacak... benim diyeceklerim bu kadar. Malûm ya heyecanlıyım. Burada tetikte duruyoruz. Emir bekliyoruz.)

Vehbi Kaymalioğlu olarak anons edilip kürsüye gelen ve Fehmi Nasuhioğlu olduğu anlaşılan konuşmacı:

(Arkadaşlarım, altı aydan beri bizim programımızda yani yüzde yüz sermayeli Amerikan şirketinde toplu iş sözleşmesi devam ediyordu. Daha başladığı günden son güne kadar bizim hukuk müşaviri bu kanunun çıkmayacağından söz ediyordu ve bunun altı ay uzamasının sebebi de bu kanun çıkıpta bizim grev hakkımızı alamamamızı bekliyorlardı. Maalesef Kimya-İş daha açık göz davranarak grev hakkını alarak biz bu gün haklarımızı almış durumdayız. Ve aldığımız haklar Türk-İş'in almış olduğu haklardan belki beşyüz misli, senemize 125-125, üç senelik çocuk zamları, sosyal yardımlar, hepsi fevkalade. Türk-İş'in kollarında şimdiye kadar almış oldukları zamları acaba biliyor musunuz 25 kuruş. 15 kuruş çocuk zammı, 7.30 lira, 10 lira üç çocuktan fazla olduğunda para almazsınız. Bizim aklımız ermez, biz Türk-İş'i falan bilmiyoruz. Bizim tanıdığımız bildiğimiz DİSK'e bağlı sendikalardır, başka sendikalarla bizim alış verişimiz yoktur. Fakat son günlerde görüyoruz ki Süleyman Demirel tamamen şaşırıyor, ne yapacağını bilmiyor. Şaşkın ördek suya bıraktığınız zaman götün götün yüzermiş, bu da başladı artık geri geri yüzmeğe, kendisi zamanında çobanlığından bahsediyordu, acaba bütün Türk işçisini davar sürüsümü zannediyor? Özür dilerim, artık eski devir ölmüştür. Davar sürüsü ölmüştür. Artık karşısında bir aslan sürüsü vardır. Artık ne yapmak gerekiyorsa hepimizin bir anda sendikacılarımızın vermiş olduğu emirlerden çıkmayacağız. Ölüm kalım. Ölürsek şehit kalırsak gaziyiz. Yapmış oldukları kanun değil Türkiye'de dünya arasında hiçbir tarafta böyle bir kanunun çıkmasına imkan yoktur. Fakat bunlar bizi zavallı görerekten bu kanunu çıkaracaklarını zannediyorlar. Maalesef aldanıyorlar. Bu gibi kanunlar bundan sonra

yürümeyecek. Çünkü devrimci sendikamız bizleri artık bilinçli bir işçi durumuna getirmiştir. En ufak bir kötü hareketlerine gözlerimizi yummayacağız. Ve bunlarda Anyasayı babayasa durumuna getirmeye de göz yummayacağız. Bundan böyle bütün arkadaşlar hep beraber olacaktır. Ne yapması gerekiyorsa sendikamızın vereceği emirleri bekliyoruz. Grev, yürüyüş her harekete hep beraber katılacağız.)

Burhan Şahin: (DİSKbünyesindeki Basın-İş'in İstanbul Matbaası işyerinden. Arkadaşlar, buradan bir çok arkadaşlarımız günlük konuları konuştular. Her gün her işçi arkadaşımızın, her emekçinin hatta bizim bünyemizde olmayan, Türk-İş bünyesinde bulunan henüz bizim eriştiğimiz bilincine erişemeyen arkadaşlarımızın bizim gibi çok çile çekiyorlar. Fakat bunlarda elbetteki ilerideki günlerde pişecekler ve gerçek sınıflarını, gerçek mücadele eden insanların yanında yer alacaklardır. Şöyle bir halk arasında, yani bizim aramızda şöyle bir tekerleme var. Yüzyıldan beri devam eden bir tekerleme. Atalarımız zengin kodamanlardan, enseni kalın olanlardan bahsetmiyorum. Fakat atalarımız, sömürölüp horlandıkları zaman bir tekerleme uydurmuşlar. Fakat teşhis çok yerinde, bilimsiz bir tekerleme oluyor. Bu, yavuz hırsız ev sahibini bastırır demişler. Gerçekten biz yüzyıllardan beri sömürölmüşüz, fakat bunları kim sömür müştür? Niçin sömüröl müşüz? Çoğunlukta olduğumuz halde azınlığın hakimiyetine niçin gir mişiz? Onu bilemeyiz. Henüz daha yeni yeni bilmeye başlıyoruz. İşte şimdi bu Mecliste Türkiye'nin genel nüfusunun % 95'i hatta % 98'i fakir olduğu halde, ters orantıdaki Meclis ancak bu kadar kanun çıkartabilir. Tabii ki fakirin lehine kanun çıkarmaz. Gittikçe

kendisine yontulan ve takatı kesildikçe daha fazla vurmağa çalışan bir sınıf diktası yaratırlar. Karşı sınıfı, sınıf kitlesi yaratmakla itham ederler. Kendisi yüzyıllardan beri sınıf diktası yaratmışlardır. Bunu artık emekçi sınıfı gördükçe hırçınlaşıyorlar. Meclislerde ve arkalarında bulunan dış sermaye çevreleri ve onun maşaları ile birlikte hareket ediyorlar, kapı arkalarından gizli toplantılar yapıyorlar. Hatırlarsınız bir hafta zarfında Türk-İş binasına Başbakan ve Çalışma Bakanı defalarca ziyarette bulundular. Neden? Türk-İş bugün paravana olarak işçi sınıfını durdurmak için yaratılmış bir teşkilattır. Arkadaşlar, ben Basın-İş'in Adana Şubesi başkanlığı yaptım. Üç sene önce de Türk-İş bünyesinde idim. Özür dilerim, kendimi takdim etmiş olmayayım, genel başkan vekilliğine kadar seçildik. Ve Türk-İş'de mevcut bulunan ikinci Basın-İş var. Türk-İş'in kuklası 95.000 lirayı üç zarfında yedi. Bunun çevresi böyle olunca Türk-İş'e ne olurdu acaba? Halil Tunç'un odasına ziyarete girebilmek için, bir gece yol giden insan üç saat, dört saat kapıda bekliyor ki iki laf etsin, derdini söylesin. Bu, Türk-İş budur. Ama bunu hepimiz biliyoruz. Bunu, yani şimdi şu arada yasabilmemiz ve öğrenmemiz, karar vermemiz gereken, bir tek konu var şimdiden sonra. Stratejimiz ne olacaktır? Taktiğimiz nedir? Bunu tesbit edeceğiz, ondan sonraki hareketlerimizi ona göre tanzim edeceğiz. Biz DİSK federasyonu olarak, Türkiye'deki emekçilerin küçük bir kesimini teşkil ediyoruz. Aslında bütün emekçiler bir araya gelse, zaten bu payandaları ile beraber yırtılırlar bunlar. Anlıyorlar ki türkiye'deki bu emekçiler gittikçe bilinçleniyor ve kendi bilinçlenen insanların yanına doğru gittiklerini görünce hırçınlaşıyorlar. ve bu gibi bir takım kanunlar çıkartıyorlar.

Şimdi 32 milletvekilinden bahsettik. Arkadaşların çoğu aslında bu 32 milletvekili değil bütün Meclistir.

Tüm Meclis ters orantılı bir seçimle yani kasten bilinçsiz bırakılmış, bilmeyerek rey vermiş, masum insanların reyleri ile Meclise gelenlerin kapitalistleri korumak için çıkardıkları kanundur. Bunun 600'ü de 450'si de gelse aynı kanunu çıkartacaklardır. Doğal yasalarından bahsediyorlar. Kendileri, ondan sonra çıkıyorlar sermayecilerle gizli kapı aralıklarında, Abdi İpekçi ile şunla bunla pazarlıklara giriyorlar. Bu mudur yani, yiyicilerin yani 274-275 sayılı kanunları çıkardık övünenler değil hiç birisi, hepsi bunların işçi akımını gerçek yolundan çevirebilmek için konulmuş engellerdir. Biz bunları artık görüyoruz. Ve bundan sonra daha fazla göreceğiz. Şimdi benim son olarak söyleyeceğim bir şey var. Bizim şimdi, gerçi bana düşmez, hepiniz karar vereceksiniz ama, umuma bir tek sözüm var. Ben derim ki: Toplum psikolojisi şu anda bizim için çok önemlidir. Biz burada hepimiz inanmış insanlar olarak toplandık. Greve gidelim, iş yerinde pasif direnmeye gidelim, Kabul. Fakat biz niçin % 98 fakir halkı olan Türkiye'de kendimizi kabul ettir miyoruz? Haklı olduğumuz halde bunu bilelim. Onun için benim bir teklifim var. Çoluğumuzla çocuğumuzla yürüyüş yapacağız. Topluma mal edeceğiz bunu. Bu bakımdan bunu bir teklif olarak topluma sunuyorum. Canı gönülden istiyorum bunu. Çünkü Türkiye'de, bilinçli, gerçek yolda olanlar hep eziliyorlar, Ezilsinler, canım kurban ama bir şey elde edelim, yani şu hareketi bir iktidarın ve sermayenin kuklası Türk-İş için işçiye işleyebilmeliyiz. Mevcut düzenin kapitalistlerin elinde olduğunu biz, halka, bilmeyenlere bildirmeliyiz. Hareketimizi ona göre

düzenleyip, ona göre yürüyüşler düzenlemeliyiz. İş yerlerinde grev yapmışız. Zaten şimdi sendikacılık nedir arkadaşlar? 50 lira zam alıyorsunuz, hayat % 200 artıyor. Bunu dursun, sendikacılık biz, 50 lira zam sendikacılığı yapmayacağız arkadaşlar. Arkadaşlar, toplum kalkınıncaya kadar mücadelemizi devam ettireceğiz. Biz bu halkın gerçek iktidarını buluncaya kadar her ne yolda olursa olsun mücadelemize devam edeceğiz.)

Hakkı Öztürk: (Sevgili kardeşlerim, bugün başlayacağımız savaşların kararlarını alıyoruz. Ve ondan sonrada tüm teçhizatla, fiilen savaşın içine girmenin içindeyiz. Bu bakımdan savaşımız kutlu olsun. Değerli kardeşlerim, bazı arkadaşlar tanırılar, dün de biraz konuşmuştuk. Kısaca tanımayanlara kendimi tanıtayım. Ben, Ereğli Morrison firmasında, yani Çoban Sülü'nün işine baktığım zaman sendikalaşma hareketlerini öğrendim. Maden-İş'e girdim. Çoban Sülü ise bizi kovdu. Daha sıcak yuvamız olan Maden-İş'in bünyesine gönderdi. Halen Maden-İş 7. Bölge, yani İzmit Bölge temsilcisi vekilliğini yapmaktayım. Değerli kardeşlerim, bugün yaptığımız toplantı ve aldığımız kararların önemini 1919'larda Atatürk'ün Samsun'a çıkışından 1920-1922 Sivas ve Erzurum kongrelerinden kat kat daha önemlidir. Çünkü o günkü savaşlarda da emperyalistleri kovduk ama içimizdeki yabancıların uşaklarını kovamadık maalesef bu hale geldik. Dış devletler arasındaki haysiyetimizi yitirmiş durumdayız, dış devletler arasında en geri kalmış bir ülkeyiz. O bakımdan bugünkü kararımız ve toplantılarımız o günkü kongrelerden çok daha önemlidir. Çünkü bu kararı ve kongrenin bizzat her türlü nimetlerin yaratıcısı olan bizler yapıyoruz, bizler kararı veriyoruz. Biz

verdiğimiz kararı da yaptığımız bir savaşlarda kan döktüğümüze göre kolay kolay bizi daha çok sömürmek isteyen hainlere artık iplerimizi, iplerimizi vermeyeceğiz arkadaşlar. Bu böyle biline. Sevgili kardeşlerim. Hainler son günlerini yaşamaktadırlar. Dikkat ediyorsanız, dün de söylediğim gibi, bu kokuşmuş düzen yavaş yavaş yıkılmaktadır. Onun yöneticilerinin de ödü kopmaktadır. Çünkü onlar suçludur. Onlar yıllardan beri alın terimizi sömürmüşlerdir. Onlar bizim yeraltı-yerüstü kaynaklarımızı Amerikan gavuruna peşkeş çekmişlerdir. Bizim onlardan hesap sormamız gerek. Bu hesaplarda böyle Türk Ceza merciinin adliyesinde olmaz. Halkın huzurunda, halk mahkemelerinde sorulacaktır. Sevgili kardeşlerim, değerli kardeşlerim, bizi hain yönettiği için, hainlerin yönetimi bizim yararımıza olmaz. Şinasi Bey kardeşimiz, Amerika'nın Türkiye'deki oyunlarını ve ona uşaklık edenleri belgeleriyle, misalleriyle güzel ortaya koydu. Şimdi bu uşaklar efendilerine yaranamadılar. Dediğim gibi musluklar kapanmaktadır. O bakımdan bu baskı kanunları gelmektedir. Her zaman söylediğimiz gibi, gine de söylüyoruz. Bugüne kadar işçimizin haysiyeti eşittir para. Ama bugün işçiler parayı bir yana itmişler, özgürlük haklarını kullanmak için Toplum polisleriyle, ordularla kavga edebilecek şekilde sınıflarının bilincine varmışlardır. O nedenle bu kavgada fert olarak, yönetici olarak görev alan sizleri saygı ile kutlarım. Sevgili kardeşlerim, değerli kardeşlerim, daha evvelden konuştuğum için yine sık sık konuşuyorum. Meselenin esasına inmekle artık kişisel yönden söylüyorum. Gerçek yoldur bilinmektedir. Ancak benim bir takım önerilerim vardır. Bu komite heyeti, kumanda heyeti bunları dikkate alırsak çok memnun olurum. Beni, dün de söylediğim çok kesin propaganda

basın dairemiz başkanı sayın Hilmi Bey'in dediği gibi, büyük manşetler, savaş başlıyor, herkes hazır olsun şeklinde tansiyon vermek, yürüyüşlere mutlaka ve mutlaka çocuklarımızla, ailelerimizle katılmamız arkadaşlar. Bu rada savaşta tevkif edilen kardeşlerimiz olur. Tevkif edilen yerleri mutlaka basmalıyız arkadaşlar. Karakolda olabilir, Valilikte olabilir, mutlaka basmalıyız orayı arkadaşlar. Arkadaşlar, bu arada mümkün mertebe yönetici ve ele başı durumunda görünen arkadaşları bu faşist komando gestapo şeflerine teslim etmemek için gayret sarfetmeliyiz. 2-3 sloganımızın tesbitini burada yapmalı arkadaşlar. Böyle mesela, bilmem yok bağımsız, bilmem ne şekilde söylemeden, önce mutlaka sloganlarımız burada tesbit edilmeli. Ve yapılacak her harekette Anayasa Direniş Komitesi'nin mutlaka disiplini altında olmalıdır arkadaşlar. Olacak galiba efendim, marşta benim kanaatime göre iki marşta söylendi. Birisi daha ziyade katıldığımız noktalardaki, bilirsiniz İstiklal Marşı söylendiği zaman bize karşı duranların durması gerektir. Aksi halde saygısızlıktır. Gerçi onlar o saygıyı çoktan yitirmişler, formalite gereği yapıyorlar. Ama İstiklal Marşı söylemek olmaz. Arkadaşlar, bir başka şey de bu direnme 3 günlük, 5 günlük olmasın. Arkadaşlar, dün de sayın genel başkanımızın söylediği gibi, DİSK Genel Başkanımızın söylediği gibi, Kanun Meclisten alınıncaya kadar bu direnme yapılmalıdır. Arkadaşlar, bundan önce Örfi İdare mi olur, Hükümet mi istifa eder, onlar bizi mandallamaz. Mühim olan bu kanunun geri alınmasıdır. Arkadaşlar, biz diyoruz ki mutlaka ve mutlaka kanunların geri alınmasına kadar bu direnme devam edecektir. Eğer Hükümet soğuk kanlılık gösterir, eğer devlet kuvvetleri halen ondan yana görünür, veya hala meseleyi psikolojik yönden yıkmaya çalışılırsa

şunu açıkça kabullenmek, karar altına almakta fayda vardır. Bu gibi hallerde fabrikaları dinamitlemek... Arkadaşlar bunu mutlaka karar almalıyız. Efendim son dikkate alındı mı? Sayın Genel Başkan, Sayın Genel Başkan, son teklifim dikkate alındı mı?)

şeklinde 14 Haziran 1970 Pazar günü Merter sitesindeki Lastik-İş Sendikası binasında yapılan toplantıda ki konuşmalardan anlaşılacağı üzere 274-275 sayılı kanunlarda değişikliği getiren kanun tasarılarının geri alınmasının temin edilmesi maksadı işçilerin cebir ve şiddet kullanarak devlet kuvvetlerine karşı gelinmesi hatta icap ederse fabrikaların dinamitlenmesi kararlaştırılmıştır. 15 Haziran 1970 günü sabahından itibaren Sungurlar, Vinlex, ECA, Otosan, Silvan, Auer, Aeg, Tikbaş, Doğu Galvenize, Arıtış, Arçelik, Singer, Semir Döküm, Profilo, Rabak, Magirüs, Kavel, İşsan ve diğer bir çok fabrikalarda uygulamaya geçtikleri bu kuruluşlara mensup işçilerin önceleri oturma grevlerine başladıkları bilahere toplu halde fabrikaları terk ederek muhtelif yönlerde doğru toplu olarak kanunsuz yürüyüşe geçtikleri ve bilhassa fabrikaları dolaşarak fabrikalardaki işçileri dışarı çıkarmak için maddi ve manevi baskı yapmak hareketlerine iştirak etmek zorunda bıraktıkları topluluğa katılmak istemeyen işçileri de tartakladıkları ve olaylara sebebiyet verdikleri, Kartal, Eyüp, Bakırköy, Levent ve Sağmalcılar semtinde yaygın bir vaziyette ve tahrikkâr bir durumda devam eden bu hareketlerin önlenmesi ve devamına mani olunması için İstanbul Valiliğince, İller İdaresi Kanununa dayanılarak istenilen Askeri Kuvvetlerle iş birliği yapmak suretiyle sıkı ve devamlı güvenlik tedbirlerinin aldırıldığı, Kartal cihetinde bulunan fabrikalardan gruplar halinde ellerinde

bayrak ve flamalar olduğu halde çıkan işçilerin Kartal-Ankara yolu Yakacık kavşağında yolu trafiğe kapadıkları, yapılan ihtar ve ikazlar neticesinde trafiğın normal hale getirildiğı, buradan ayrılan işçilerin Kartal'a doğru kanunsuz yürüyüşlerine devam ettikleri, saat 14.30 sıralarında Bakırköy Adliye binasının önüne doğru kanunsuz yürüyüşe geçtikleri, adliye binası önünde zabıta kuvvetlerince dağıtıldığı, bunlardan yakalanarak adalete verildikleri, saat 15.45 sıralarında Singer fabrikası civarında toplanan 3.000 kadar işçinin ellerinde pankart ve dövizler olduğu halde Yakacık istikametine doğru yürüyüşe geçtikleri, Yakacık'ta askeri ve polis kuvvetleri tarafından dağıtılmak istendiklerinde mukavemet ettikleri, saat 16.15 sıralarında tahrik edilmiş kalabalık bir işçi grubunun Yunus istasyonu civarında yolcu trenini seferden durdurdukları, saat 16.30 sıralarında 3.000 kadar işçinin Eczacıbaşı ilaç fabrikası civarında toplanarak kanunsuz yürüyüşe geçtikleri, saat 16.50 sıralarında Kartal havalisinde ki işçi kitlesinin anormal bir şekilde hareketlere tevessül etmesi karşısında Askeri birliklerin buraya gelerek gerekli tertibatı almak suretiyle herhangi bir tahribata meydan verdirtilmedikleri, saat 17.00 sıralarında Topkapı'dan Sağmalcılar istikametine doğru giden işçi grubunun Eyüp Emniyet Amirliğı binasını sararak olayların tahrik ve teşvikçisi olarak yakalanıp buraya teslim edilmiş olan arkadaşlarını almak istedikleri, saat 18.00 sıralarında işçilerin Haymak Demir Döküm fabrikasını tahrip olayına meydan verilmediğı İstanbul Valiliğinin 22.6.1970 gün ve Emniyet Müdürlüğü 15450 sayılı yazılarından anlaşılmıştır.

15 Haziran 1970 Pazartesi günü işçi hareketleri yukarda belirttiğdi şekilde devam ederken Türkiye Devrimci İşçi

Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) genel sekreteri Kemal Sülker ve tertip komitesi üyelerinden Kemal Nebioğlu, Celal Beyaz, Şinasi Kaya, Salih Çetin, Hilmi Güner ve Mustafa Baştan imzalarıyla Kemal Sülker'in ifadesine göre saat 11.00 sıralarında İstanbul Valiliğine verilen bildirimde: [İstanbul'un işçi çalıştıran iş yerlerinin bulunduğu yerden başlayarak Taksim'e çıkan güzergâhlardan olmak üzere 17.6.1970 Çarşamba günü saat 08.00'den itibaren yürüyüşler ve aynı gün saat 17.00'de ise Taksim meydanında bir miting düzenlendiği) belirtilmiştir. Bu bildirim tetkik edilerek İstanbul Valiliğinin 15 Haziran 1970 gün ve Emniyet Müdürlüğü 1. Şube 14907 sayılı yazılarıyla: (171 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyeti hakkındaki kanunun 14. maddesi uyarınca ilimiz dahilinde yapılacak olan yürüyüş güzergâhları ile toplantı ve yürüyüş güzergâhları Vilayet makamının 16.10.1969 gün ve Yazı işleri bürosu 163 (R) sayılı tamimi ile neşredilmiş ve bu tamim 16.10.1969 tarihli Akşam ve 10 Ekim 1969 tarihli Her Gün gazetesinin 1 ve 5. sahifelerinde ilan edilmiştir. Tertip etmek istediğiniz bu yürüyüş 171 sayılı kanunun 4. maddesine ve aynı gün Taksim meydanında tertip ettiğiniz mitingin amacı belirtilmemiş olduğundan keza 171 sayılı kanunun 7. maddesi hükümlerine aykırı düşmektedir. Yapmak istediğiniz bu yürüyüş, mitingi yaptığınız takdirde 171 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyeti hakkındaki kanuna muhalif olacağı ve kanunsuz bir mahiyet arzedeceği) gerekçesiyle durum müracaat edenlere duyurulmuştur.

Kemal Türkler'in ifadesine göre 17 Haziran 1970 Çarşamba günü yapılacak yürüyüş ve miting için 14

Haziran 1970 günü yapılan toplantıdan sonra Yürütme Kurulunca ayaküstü karar verildiği, Kemal Nebioğlu'nun ifadesine göre ise 14 Haziran 1970 günü yapılan toplantıdan sonra DİSKYönetim Kurulunca kararlaştırıldığı ve Kemal Sülker Okur'un ifadesine göre ise, 15 Haziran 1970 günü meydana gelen haberleri büroda iken telefonda gazetecilerden öğrenince durumu Genel Başkan Kemal Türkler'e duyurmak için Maden-İş Sendikasına gittiğini ve orada Yürütme Kurulundan Kemal Türkler, Kemal Nebioğlu, Ehli İman Tuncer ve Rıza Kuas'ın bulunduğunu, telefonla gazetecilerden duyduklarını genel başkana ilettiğini ve genel başkanın da iyi ki geldin biz de Çarşamba günü için yürüyüş ve miting düşünüyorduk dediklerini, protesto mahiyetinde bir yürüyüş ve mitingin kabul edileceğini bildirerek orada verilen karar gereğince 17 Haziran 1970 Çarşamba günü yapılacak yürüyüş ve miting için hazırlanan bildirimi saat 11.00'de Vilayete verildiği ifade edilmiştir.

17 Haziran 1970 Çarşamba günü yapılacak yürüyüş ve miting için kararın ne şekilde ve ne zaman nerede alındığına dair yukarıda belirtilen birbirini tutmayan beyanlar ve ne şekilde bildirimde bulunacağı keyfiyeti malum iken belirtilen şekilde müracaat edilmesi muvacehesinde ve bilhassa olayların başlamasından sonra müracaatın yapılmaş olmasının mana ve mahiyeti gözükmemektedir.

15 Haziran 1970 Pazartesi günü yapılacak işçi hareketinde gerekli tansiyonu vermek için 13 Haziran 1970 günü hazırlandığı tesbit edilen Maden-İş Sendikasının yayın organı olan sendika adına genel başkan Kemal Türkler'in sahibi bulunduğu Kemal Sülker'in

sorumluluğunda çıkartılan Maden-İş gazetesinin direniş özel sayısı olarak bastırılmış bulunan ve büyük manşetlerle (İşçi sınıfı hazır ol. Büyük savaşımız başlıyor) şeklinde başlayan ve bir çok basılmış resimlerle fabrikalara gelen işçilere dağıtılarak işçilerde arzu edilen tansiyonun doğması sağlanmıştır.

16 Haziran 1970 Salı günü sabahın erken saatlerinde işçilerin kanunsuz eylemlerine devam ettikleri Otosan'dan, Singer fabrikasına çıkan Çayırova'dan Pendik'ten gelen binlerce işçinin İstanbul'a doğru kanunsuz yürüyüşe geçtikleri Bostancı'da Bağdat caddesini takiben Kadıköy'e doğru yürüyen işçilerin Bağdat caddesinde saat 11.30 sıralarında Suadiye'de bulunan bir kafetiryanın önündeki şahısları kovalamak suretiyle devam ettikleri saat 12.40 sıralarında Şaşkanbakkal'a gelen işçi topluluğunun önüne çıkan barikatın işçiler tarafından yarılarak Kadıköy'e doğru yürümelerine devam ettikleri, topluluğun Fenerbahçe kavşağına geldiği sırada daha evvelden polis ve askeri kuvvetler tarafından müşterek kurulmuş olan barikatın işçiler tarafından yarılmak istendiği, işçilerin taş ve sopalarla barikat kuran zabıta kuvvetlerinin üzerine hücum ettikleri ve barikatı yarmaya muvaffak oldukları, Kadıköy istikametine doğru yürüyüşlerini edevam ettikleri, bu arada bir çatışmanın vuku bulduğu, işçilerin silah ve sopa kullandığı, buna karşılık polis ve askeri kuvvetlerin de havaya ateş etmek zorunda kaldıkları, bu arada her iki taraftan yaralananlar olduğu, 10 bini aşkın işçi grubunun saat 14.50 sıralarında Altıyol'dan Kadıköy'e giderek Üsküdar'a yöneldikleri, saat 15.00 sıralarında Ankara asfaltı başında bulunan tarifik noktasını tahrip ettikleri, saat 16.00 sıralarında Otosan önüne geldikleri, bu arada

Kızıltoprak istikametinden gelen bir işçi grubunun 16.10 sıralarında Kadıköy Kaymakamlık binası önüne geldikleri ve buradan aleyhte tezahürata başladıkları, daha sonra Keymakamlık binasının etrafını saran bu işçilerin binanın camlarını taş ve sopalarla kırdıkları ve binanın içine hücum etmek istedikleri, binanın önünde duran biri hususi olmak üzere üç otoyu yaktıkları, Askeri birliklerin olay yerine gelmesi ile kaçışan işçilerden bir kısmının Haydarpaşa istikametine doğru yöneldikleri, orada bulunan barikatı aşamıyarak çeşitli yönlere dağıldıkları, aynı gün Otosan'dan çıkan 1.000'i aşkın bir işçi grubunun saat 09.25'te ana yola çıktığı, İstanbul istikametinde yürümeye başladıkları, Acıbadem köprüsü civarında polis tarafından önlerinin kesildiği, burada polisle çatıştıkları, polise sopa ve taşlarla hücum ettikleri, bilahare çeşitli istikametlere kaçmaya mecbur edildikleri, kaçanlardan büyük bir kısmının Üsküdar meydanına indiği ve buradan Tekel fabrikasında çalışan işçilerle birlikte Beykoz istikametine doğru yöneldikleri ve bu işçilerin yürüyüşlerine mani olmak için barikat kurulduğu ve çatışmanın olduğu, her iki taraftan yaralananların bulunduğu, Kadıköy yakasında olayların devam ettiği sırada İstanbul yakasında da saat 09.30 sıralarında Bakırköy ve civarındaki fabrikalardan çıkan 4-5 bine yakın işçi grubunun saat 11.15 sıralarında Topkapı kavşağında oturma grevine başladıkları, bu işçilerin şehre ineceği tahmin edilerek barikat kurulduğu, işçilerin bu barikatı yarararak şehrin muhtelif istikametlerine doğru yürüdükleri, müteakiben kurulan ikinci barikatı da yardıktan sonra topluluğunun Fındıkzade'ye geldiği, Fındıkzade'deki sarikatı da yarararak Fatih istikametine doğru yürümelerine devam ettikleri, Fatih'ten Vezneciler-Hasanpaşa fırını önü-Beyazıt-

Divanyolu güzergâhını takiben yürüyüşlerine devam ettikleri, Vilayet önüne doğru gelmek istedikleri, ancak Cağaloğlu kavşağında kurulan barikat neticesinde Vilayete sapsmalarının önlenildiği, fakat Sultanahmet meydanında toplanan işçilerin Alemdar Emniyet Başkomiserliği yönünden Vilayete doğru gelmeye muvaffak oldukları, Vilayet önünde bir müddet protesto gösterisinde bulundukları, bilahare Eminönü istikametine doğru yürüyüşe geçtikleri, kafilenin taksim'e gitmesini önlemek için köprülerin daha evvelce açtırıldığı, bu sebeple topluluğun Unkapanı'ndan Fatih'e, oradan da Edirnekapi istikametine doğru giderek fabrikalarına gittikleri, saat 10.20 sıralarında Ayazağa yolunda 3 bin kadar bir işçi grubunun Zincirlikuyu istikametine doğru yürüyüşe geçtiği ve Zincirlikuyu civarında polis ve askerler tarafından kurulan barikatı yararak Şişli istikametine doğru yürüdükleri, bu sırada iki taraf arasında bir çatışmanın olduğu, işçilerin zabıta kuvvetlerine sopa ve silahla saldırdıkları ve bu çatışma sırasında polis ve işçilerden yaralananların bulunduğu, bilahare gelen askeri kuvvetlerle birlikte kafilenin Şişli istikametine yürümesine mani olunduğu, işçilerin bir kısmının Profilo fabrikasına girdikleri, diğer bir kısmının muhtelif istikametlere dağıldıkları, saat 11.50 sıralarında Bakırköy ve civarına gelen binlerce işçinin Ömür yoğurdu önünde toplandıkları ve yapılan ihtarlara rağmen Bakırköy'e kadar yürüyerek orada muhtelif istikametlere dağıldıkları, saat 12.25 sıralarında Topkapı civarından hareket eden 3 bin'i aşkın işçi grubunun Vatan caddesinden Aksaray istikametine doğru yürüyüşe geçtiği ve yoldan tekrar dönerek Topkapı istikametine yürüyüşe devam ettikleri ve bilahare dağıldıkları, saat 15.15 sıralarında 100 kişilik bir öğrenci

ve işçi grubunun İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Dolmabahçe meydanına doğru yürüyüşe geçtikleri, bu topluluğun bilahare Teknik Üniversite Gümüşsuyu binasından çıkanlarla birleştikten sonra Taksim'e doğru yürüyüşe geçtikleri, Gümüşsuyu Askeri Hastahanesi karşısında bulunan Türk-İş'e ait binanın camlarını kırdıkları ve müteakiben tekrar Teknik Üniversite'ye dönerek Gümüşsuyu binasına geldikleri, Silahtarağa civarındaki fabrikalardan çıkan bir grup işçinin Eyüp yolunu takiben Taşlıtarla meydanına geldiği ve buradanda vaki iltihaklarla birlikte 7 bini aşan işçi grubunun saat 16.00 sıralarında buradan ayrılarak Alibeyköy üzerinde Silahtarağa'ya geldikleri ve müteakiben Sungurlar kazan Fabrikası önüne gelerek gösterilerde bulunduktan sonra dağıldıkları, 16.6.1970 günü meydana gelen bu olaylarda Toplum Zabıtası Müdürlüğünde görevli Yusuf Kahraman, işçi Yaşar Yıldırım, Mehmet Gıdak ve lokantacı Abdurrahman Bozkurt'un öldükleri, bilahare Numune Hastahanesi'nde işçi Mustafa Bayram'ın da öldüğü, bu işçi olayları sırasında işçilerin fırınlardan parasız olarak zorla ekmek aldıkları, başkalarına ait vasıtalara zor kullanmak suretiyle parasız olarak bindikleri, kendilerini almayan şoförleri dövdükleri ve otolarını kısmen tahrip ettikleri, Kartal Emniyet Amirliği binasının camlarını da kırarak tahrip ettikleri, gerek 15 Haziran ve gerekse 16 Haziran 1970 günleri yapılan kanunsuz ve tahripkâr yürüyüşlerde işçilerin ellerinde ağaç ve demir sopaların bulunduğu, İstanbul Valiliğinin 22.6.1970 gün Emniyet Müdürlüğü 1. Şube 15450 sayılı yazılardan anlaşılmıştır.

Her ne kadar 17 Haziran 1970 günü saat 08.00'den itibaren yürüyüşler yapılacağı ve aynı gün saat 17.00'de

Taksim meydanında bir miting düzenlendiği 15 Haziran 1970 günü İstanbul Valiliğinden bildirilmiş ise de, bunun nitekim sanıklardan Kemal Türkler'in müdafaaten dermeyeran ettiği gibi (biz 17 Haziran 1970 günü bir yürüyüş yapmağa karar vermiştik. Fakat işçiler daha evvel davranarak kendiliklerinden hareket geçtiler) şeklinde bir müdafaa zemini yaratmak maksadına matuf gerçekleri kamufle eden bir müracaat olarak vasıflandırmak gerekir. Yukarıda açıklandığı gibi kanunsuz yürüyüşler başladıktan sonra yapılan bu müracaat başka bir anlam vermek mümkün değildir.

14 Haziran 1970 tarihli toplantıda bir çok konuşmacıların (yarından itibaren) diyerek alınan kararların 15.6.1970 gününden itibaren icraya konulacağını açıkça ifade etmiş olmaları bu düşünce ve kanaati takviye etmektedir. Aynı toplantıda konuşan DİSK yöneticilerinin (siz karar verin biz organize edeceğiz) şeklindeki konuşmalarından ve toplantıya tekaddüm eden çalışmalarından kanunsuz yürüyüş şeklinde tecelli eden yürüyüşlerin, DİSK yöneticileri tarafından tertip edilip toplantıda bulunan işyerleri temsilcileri vasıtasıyla fabrikalara kadar intikal ettirilerek 15-16 Haziran 1970 günleri sevk ve idare edildiği anlaşılmaktadır. Bütün fabrikalarda evvela işi bırakıp çalışmamak daha sonra fabrikalardan çıkarak takip edilen yol üzerindeki fabrikalardaki işçileri almak suretiyle belirli yollardan planlı bir şekilde yürüyüşlere devam edilmesi bu hareketlerin kendiliğinden olmayacağını teyit etmektedir. Böylece 15-16 Haziran 1970 tarihlerinde yapılan kanunsuz yürüyüşlerin 14 Haziran 1970 günü toplantıda bulunan

sanıklar tarafından tertip ve sevk ve idare edildiği bir vakıa olarak sübut bulmaktadır.

FİİLLERİN HUKUKİ TAVSİFİ

Yukarıdaki sureti cereyanı açıklanan ve sabit görülen fiillerin hukuki vasfını sihhatli bir şekilde tayin ve tesbit edebilmek için 14 Haziran 1970 günü DİSK ve buna bağlı sendikalar yöneticilerinin, işyerindeki işçi baş temsilcisi, temsilcileri ve lokal temsilcileri ile beraber yaptıkları toplantı ile bu toplantıda alınan kararların icrası sadedinde 15 ve 16 Haziran 1970 günleri vuku bulan olayları ayrı ayrı tahlil ve münakaşaya tabi tutmakta zaruret vardır.

14 Haziran 1970 günlü toplantı: Gerek toplantıya tekaddüm eden günlerdeki sendikacıların faaliyetleri ve gerekse toplantıda konuşma yapan şahısların sözlerinin muhtevassından sarahatle anlaşılacağı gibi 274 ve 275 sayılı kanunların tadiline ilişkin kanun tasarısının Millet Meclisince hükümetin teklifi gibi aynen kabul edilerek Senato'ya sevk edilışinden duyulan endişe üzerine teklifin kanunlaşmamasını temin için ne şekilde hareket edileceğini tesbit maksadına matuf olarak toplantının tertip edildiği anlaşılmaktadır. Toplantıda konuşmacılar ana hatları itibariyle işçilerin bazı Anayasal haklarını ihlal ettiğini kabul ettikleri 274 ve 275 sayılı kanunların tadiline ilişkin tasarının Anayasaya aykırı olduğunu muhtelif şekillerde izaha çalışarak bu kanunun çıkmaması veya tasarının geri alınması için neler yapmaları gerektiğinin bugün mutlaka tesbit edilmesi lüzumuna işaretle bu cümleden olarak grev, yürüyüş, miting ve direniş gibi yolların ihtiyar edilebileceğini ifade etmelerinden başka;

Kimliği tesbit edilemeyen bir konuşmacının (Biz bugün 600 işçi bu kanun için ölmeye hazırız...)-(Rapor 2)

Arçelik fabrikasında çalıştığı anlaşılan fakat kimliği tesbit edilemeyen bir konuşmacının (Eğer biz fabrikalarda çalışan arkadaşlarımızla birlik olursak ve bunun yanında diğer fabrikalarda çalışan fabrika işçileri arkadaşlarımızı da yanımıza alarak bizleri ezmek isteyen bizleri her an susturmak isteyen güçleri yok etmek için elimizden gelen ve kanımızın son damlasına kadar çarpışmamız gerek ve dövüşte bu savaşta bütün arkadaşlarıma başarılar dilerim.)-(Rapor 3)

Rıza Kuas'ın kanunun müzakeresi sırasında Millet Meclisi kürsüsünden kanun kabul edildiği takdirde vuku bulacak olayları ifade sadedinde (işçi kanlarının akmasına sebebiyet verecektir. Anarşinin gelmesine sebebiyet verecektir. Anayasayı çiğniyorsunuz, gittiğiniz yol yanlıştır. Sebebiyetini siz veriyorsunuz dedim.)-(Rapor 4)

Kemal Türkler'in (... saldırmak için değil herhangi bir ihtimale karşı gerek sağdan gerek soldan veya önden arkadan yapılacak herhangi bir saldırıya karşı kendimizi müdafaa etmek için gerekli tedbirleri almaya çalışacağız. Nasıl ki, işyerlerinde bundan önce cereyan etmiş olanlardan kardeşlerimiz saldırmak için değil kendilerine saldıranlara karşı koymak için tedbirler almışlarsa o tedbirleri biz de alacağız. Asla ve asla kişiliğimizi çiğnetmeyeceğiz. Üzerimize saldırı yaptırmayacağız, saldırılara karşı koyacağız ve kendimizi müdafaa edeceğiz. Kardeşler, bu dava içerisinde bu savaş içerisinde eğer topluca Belediye otobüslerinden yararlanılmak istenirse, vapura binmek gerekirse topluca, veya banliyo trenine binmek gerekirse topluca bilet

almayacağız, biletimiz en güzel şerefimizi ifade eden alnımızdaki işçilik damgamızdır..)-(Rapor sayfa:7)

Cemal Doğan'ın (Bu binayı değilde Meclis binasını alt üst etmeğe kudretimiz vardır arkadaşlar...)-(Rapor sayfa:14)

Remzi Aslan'ın (... icap ederse o Türk-İş'i ortadan kaldıracamız, iktidarı ortadan kaldıracamız)-(Rapor sayfa:16)

Remzi Akgül'ün (...Toplum polisi gibi isimde veriyorum para ile doyurulmuş kişileri bizim üzerimize kışkırtabilirler. Her zaman onlarla savaşılmaya her zaman gırtlak gırtlığa gelmeye razıyız...)-(Rapor sayfa:18)

Rafet Yıldırım: (...ustabaşlarımız niye çalışmıyorsunuz dediği anda çalışmıyoruz diyeceğiz, icap ederse öldüreceğiz, öleceğiz...)-(Rapor sayfa:4)

Hakkı Öztürk'ün (... bizim onlardan hesap sormamız gerek. Bu hesaplar da böyle sulh ceza merciinin adliyesinde olmaz, halkın huzurunda halk mahkemelerinde olacaktır...), aynı şahsın, (... bu arada savaşta tevkif edilen kardeşlerimiz olur, tevkif edilen yerleri mutlaka basmalıyız arkadaşlar, bu karakolda olabilir, valilikte olabilir, mutlaka basmalıyız arkadaşlar...), (... bu arada mümkün mertebe yönetici veya elebaşı durumunda gözüken arkadaşları bu faşist komando şeflerine teslim etmemek için gayret göstermeliyiz arkadaşlar...), (... eğer hükümet soğukkanlılık gösterir, eğer Devlet kuvvetleri halen ondan yana görülür veya meseleyi psikolojik yönden yıkmaya çalışırsa şunu açıkça kabullenmek, karar altına almakta fayda vardır. Bu gibi hallerde fabrikaları dinamitlemek...) gibi yıkıcı, alınacak tedbirlerde cebir ve

şiddete yer veren görüşlerini konuşmalarına ilave etmişlerdir.

Temsil ettikleri işçi kitlesinin bazı haklarının korunmasına matuf alınması gereken tedbirleri görüşmek üzere toplanan temsilcilerden herhangi birinin kişisel görüş ve kanaatlerinin toplantıya katılan diğer şahısları cezai sorumluluk yönünden bağlamıyacağı her türlü izahtan varestedir.

Ancak Türk Ceza Kanunu bazı ahvalde ve bilhassa cemiyetin varlığını ve devamını korumaya matuf olarak demokratik hukuk devletinin esaslarını bozmaya ilişkin fikir beraberliği yapmayı, yine niyet tahakkuk etmese dahi halkı hükümet kuvvetlerine karşı isyana teşvik gibi halleri müeyyide altına almıştır.

Bu fikir beraberliğine varan kimselerin niyetlerini açıkça ifade edeceklerini, faaliyetlerini niyetlerini açığa vurur şekilde tanzim edeceklerini kabul etmek gerçekçi bir düşünüş olamaz. Bu kimselerin ekseriye kanunların tanıdığı hak ve hürriyetlerin arkasında faaliyet göstermeleri seçecekleri en emin yoldur.

Bu itibarla tamamen işçi sınıfını ilgilendiren 274-275 sayılı kanunların tadili tasarısını protesto amacı altında gizli bir maksadın bulunup bulunmadığının araştırılması suçun tavsifinde en önemli rolü oynar.

14 Haziran 1970 tarihli toplantı, işçilerin bazı sendikal haklarını ihlal ettiği kabul edilen kanun tasarısının hükümet tarafından geri alınmasını veya kanunlaşmasına mani olmak için ne gibi tedbirler alınmasını tesbit ve tayin etmek için tertip olduğuna göre bu gibi ahvalde greve gitmek, gösteri yürüyüşü yapmak gibi kanuni yollar mevcut iken

konuşmacıların bu kanuni tekliflerin yanında savaştan, kan dökmekten, kanunları tanımamaktan, polise saldırmaktan ve bunun için tedbirli olmayı bahis konusu etmelerini hüsnüniyete makrun olarak kabul etmek mümkün olamaz. Bu da göstermektedir ki, kanuni bir hak olan gösteri yürüyüşü perdesi altında işçi sınıfı isterse etrafı yıkar, asker, polis tanımaz, şayet kanun tasarısı geri alınmazsa veya kanunlaşırsa daha fenalarını yapabiliriz gibilerden adeta hükümeti tehdit ve kanun yapıcısını manevi baskı altında bulundurmak maksadına matuf olarak kanlı olayların tertibi düşünölmüştür.

Bu toplantının gerçek mahiyetine inebilmek ve toplantının neler elde edilmek istendiğinin açıklığa kavuşturabilmesi için toplantıyı tertip eden DİSK ve buna bağlı sendikaların faaliyetlerine bir göz atmakta fayda vardır,

DİSKve buna bağlı sendikaların sosyalist bir teşekköl oldukları aşıkârdır. Her ne kadar bir kuruluşun sosyalist yapıda olması kanun nazarında hakiki niyetlerinin kötü olduğuna bir menet teşkil etmez ise de bu teşekküllerin Anayasanın sosyalizme açık bulunduğu perdesi arkasında Anayasa'nın (Sosyalizm) mefhumuna verdiği anlamın dışına taştığı, memlekette yasaklanan siyasi bir ideolojinin tahakkukunun peşinde koştuğu ve işçi sınıfını muhtelif vesilelerle bu yönde eğitime çalıştığı gerek DİSK'in çalışma raporunda ele alınan fikirler gerekse bu teşekküle bağlı Lastik-İş Sendikasının işçiler için tertip ettiği seminerlerde ele alınan konular ve Sendikanın çalışma raporundaki düşüncelerden anlaşılmaktadır.

Bu cümleden olarak: DİSK'in 1968-1970 yılı III. Genel Kurulu Çalışma Raporu adlı kitabın 100. sahifesindeki

(Sosyalizmin bütün ustaları, uygulayıcıları geniş cephe kurma olanağı ortaya çıkarsa öncülüğün mutlaka ve mutlaka işçi sınıfında olması gerektiğini ısrarla belirtirler. Bunu önerin kitaplar Türkçeye çevrilmiş bulunmaktadır. (İki Taktik/Lenin, Yeni Demokrasi/Mao Çe Tung) o halde asker-sivil-aydın kesimin yönetiminde bir ortak cephe, bir geniş cephe amacını gizleyerek etkin azınlık tezine çağırılıp olur olmaz yerde Devlet güçleriyle karşı karşıya gelmekle keskin sosyalist görünmenin bizi aldatmaması gerekir. Sivil-asker-aydın kesimin bir kadro olarak yukarıdan aşağı kuracağı bir iktidarı sosyalist iktidar saymak ise ne sosyalizmin bilimine uyar ne de sosyalist öğretinin uygulama alanı bulduğu ülkelerin deneyleri buna doğruluk kazandırır.

Bilindiği gibi sosyalizm emekçilerin kurduğu bir düzendir, emekçilerin yönettiği bir düzendir. Emekçilerin ideolojisi, emekçilerin dünya görüşüdür, emekçilerin ekonomik teorileridir, emekçilerin ahlak anlayışlarıdır. bu bakımlardan emekçiler adına asker-sivil-aydın kadronun yada kesin sosyalistlerin bir entellüktüel kadrosunun şu veya bu yoldan iktidara gelmesi sosyalizmin kurulması demek değildir. Bir azınlığın emekçiler adına tahükkümüdür. Yukarıdan aşağıya bir yeni baskı düzenidir. Biz aşağıdan yukarı emekçi halkla beraber onun şevkli çabası ile sosyalizmi kurmak için işçi sınıfının bilimi ve tarihsel öncülüğü etrafında tüm emekçilerin, emekten yana olan aydınların iktidarı için mücadele veriyoruz.)

Türkiyemiz ve Lastik İş- Sendikası 16. dönem çalışma raporu adlı kitapta, (İşçi sınıfının tarihi görevi) başlığı altında sahife 81-82'de (Sömürü nerede olursa olsun bir gün sona ermeğe mahkum. Kapitalizmden önce başka

sömürü şekilleri olmuş tarihte, gün gelmiş hepsi sona ermiş. Kapitalizmin alın yazısında bu. Nitekim içinde yaşadığımız dünyada kapitalist sömürden kurtulmuş toplumlar var; Sovyet Rusyası ile Çin'i ile Yugoslavyası, Bulgaristan'ı, Macaristan'ı, Polonya'sı, Çekoslovakya'sı, Arnavutluğu, Kübası ile sosyalist toplumlar. Kapitalizmin hâlâ yaşadığı ülkelerde de gün gelip sona erecek. Çünkü o bağrında kendi ölümünde doğacak bir çelişkiyi taşıyor. Bu çelişki sömürücü kapitalist sınıfın menfaati ile sömürülen işçi sınıfının menfaati arasındaki bir çelişkidir: üretim sosyal bir nitelik kazanmış ama üretimden aslan payını alan bir azınlık oluyor. Sebep üretim araçlarının mülkiyeti o azınlığa ait de ondan! O halde yapılacak şey üretim araçlarını kapitalist sınıfın elinden alarak toplama maletmek, sömürünün kaynağını kurutmak, sömürücü ve sömürüleni olmayan bir toplum yaratmak.)

(Bu çelişki kendiliğinden sona ermeyeceğine göre kim yapacaktır bunu? Bu tarihi ve aynı zamanda şerefli görev, kapitalist toplumlarda işçi sınıfına düşüyor. İşçi sınıfı kendisini sömüren sınıfa karşı devamlı bir mücadele vermek, iktisadi iktidarı olduğu gibi siyasi iktidarı da ellerinde tutan kapitalist sınıfın hakimiyetine son verecektir.)

(Parlamentarizm ve sosyalizm) başlığı altında (sayfa:85-86) Parlamento rejimin batılı ülkelerin gelişmelerinde burjuva devriminin yarattığı bir yönetim şekli olduğu izah edildikten sonra;

(Parlamento işçi sınıfı için bir amaç değil bir araçtır. bu araçla işçi sınıfı hem parlamentoya herşeye rağmen girebilen millici bir takım unsurlarla rahatça temas imkanını bulabilir hemde toplumun bütün milli ve demokratik

haklarına hitap etmek fırsatını elde etmiş olur. Kendisinin öncülük görevinin gerçekleşmesinde bütün bunlar ihmal edilmemesi gereken hususlardır. İşçi sınıfının öncülük mücadelesine parlamento içinde vereceği mücadele de dahildir. Parlamento hakim sınıfların işine yarıyor diye o alan terkedilemez.) şeklindeki düşüncesi ve fikirleri ile dünya devletleri arasında komünizm rejiminin hakim olduğu devletleri örnek alarak ve büyük sosyalist üstadları olarak vasıflandırdıkları Lenin, Mao Çe Tung gibi komünizm rejiminin önderliğini yapmış bulunan şahısların plan ve taktiklerine uygun şekilde memlekette sosyalizmin tahakkuk ettirilmesi gerektiğini savunan kuruların önderliğini yapan şahısların işçi sınıfını sınıf bilincine ulaştırıyoruz, işçi emeklerini sömürenlerle mücadele ediyoruz, işçilerin Anayasanın tanıdığı haklara kavuşmaları için gayret sarfediyoruz mealindeki sloganlarla ve bunlar gibi kanuni hürriyetlerin perdesi arkasında demokratik cemiyetlerde aranan insan haysiyet ve haklarını tanımayan sınıfsız bir devlet düzeni yaratmaya fikirlerini memlekete yaydıkları inkârı gayri kabil bir gerçektir.

Komünizm denilen siyasi doktrinin prensipleri cebir ve şiddet üzerine toplanır. Olaylara tekaddüm eden günlere kadar İstanbul'daki bütün işyerlerinde direniş denen, fabrikaya gelindiği halde çalışmamak şeklinde tecelli eden ve hiç bir kanunun cevaz vermediği bir yola başvurularak memleketin iktisadi hayatını felce uğratmak ve adeta devlet yönetimine ağırlıklarını koymak amacına matuf hareketler bir nevi şiddet taktiğinden başka bir şey değildir.

Böyle bir siyasi ideolojiye sahip kimselerin işçi kitleleri üzerinde söz sahibi ve onları şu veya bu yönde harekete

geçirmek kudretine sahip kimseleri toplayarak: (274-275 sayılı kanunların tadiline ilişkin tasarı kanunlaşmak üzeredir, bizim artık yapacak bir şeyimiz yoktur, kanun çıkmasına mani olmak mümkün değil, esasen sizin haklarınızı korumak üzere kurulmuş bulunan DİSK bu kanunla ortadan kaldırılmaktadır, bu hususta ne yapılacağına siz karar vermelisiniz.) dedikten sonra bunun için normal yollardan hareket etmenin bir fayda temin etmeyeceğini, bunun yegane yolu hükümete karşı şiddet kullanmaktır fikrini telkin maksadına matuf olarak karşılarına asker dahi çıksa tecavüz edilmesi gereğine işaret etmiş olmaları muvacehesinde; çıkarılmakta olan kanunla işçilerin bazı sendikal haklarının kısıtlandığını işçi temsilcilerine ve bunlar vasıtasıyla de işçilere iletmek maksadı ile toplantının tertip edilmiş olduğunu kabul, gerçekleri inkâr eden bir düşünüş olacaktır. Keza 15 ve 16 Haziran 1970 günleri yapılan yürüyüşlerde tankların üzerine çıkmak, askerlerin ellerindeki silahları almaya teşebbüs etmek gibi hareketlerle birlikte şimdiye kadar Türkiye’de vuku bulan toplum hareketlerinde eşine rastlanmıyan ordu mensuplarına karşı vaki tecavüzün toplum psikolojisinin doğurduğu olağan hadiselerden olarak kabul etmek hiçbir mantık kuralı ile bağdaşmayacak bir muhakemeden ibaret olacaktır.

Şu halde nakiki amaç nedir? Kanuni yollar mevcut iken vurmaktan, kırmaktan, savaşmaktan bahsetmenin anlamı ne olabilir?

Bu amacın yukarıda siyasi ideolojilerini belirttiğimiz kişilerin bir kanun tasarısını protesto perdesi arkasında masum işçi kitlelerini fabrikalardan dışarı çıkarıp hükümet kuvvetleri ile çatışmalarını temin ile emellerini tahakkuk

ettirebilmek için ileride tasavvur ettikleri harekâta esas olmak üzere, işçinin potansiyelini ve bu gibi olaylar karşısında hükümet kuvvetlerinin gücünün derecesini ölçmekten başka izah mümkün değildir.

Sıkıyönetim Askeri Savcılığı olarak görevimizin sıkıyönetimin ilanını gerektiren olaylar ve olaylara taalluk eden fiillerle ilgili olarak sanıkları huzurlarınıza çıkarmak olduğunda şüphe yoktur. Bu itibarla görevimizin başlangıcı 14 Haziran 1970 günü bahis konusu toplantıdır. bu toplantıya tekaddüm eden günlerdeki faaliyetlerin görevimiz haricinde kaldığı şüphesizdir. Olayları tertip eden kişilerin mensup oldukları teşekküllerin hakiki maksat ve gayeleri ile görevimize taalluk eden olayları aydınlanmasına ışık tutar düşüncesi ile temas edildiğine işaret etmek isteriz.

Toplantıda konuşsun veya konuşmasın toplantıya iştirak etmiş bulunan sanıkların hareketlerini işçilerin hükümet aleyhine isyana teşvik edilmesi şeklinde nitelendirilmesi gerekir.

14 Haziran 1970 günkü toplantıda toplantıya iştirak edenlerin işçileri hükümete karşı isyan ettirilmesi hususunda karara vardıkları ve böylece T.C.K.'nun 171. maddesinde yazılı suçu işledikleri anlaşılmaktadır. Şöyle ki, T.C.K.'nun 171. maddesi ile 149. maddesinde yazılı suçun hususi vasıtalarla işlenmesine birkaç kişi tarafından ittifak edilmesini suç saymıştır.

Maddede bahis konusu edilen 149. madde T.C.K.'nun Devlet Kuvvetleri aleyhine cürümler faslında yer aldığına nazaran 149. maddede yazılı olan (Hükümet aleyhine) tabirinden (Hükümet kuvvetlerinin) bahsedildiği aşikârdır.

Polis ve askerde birer hükümet kuvveti sayıldığına ve toplantıda yürüyüşe mani olacak her türlü kuvvete karşı gelineceği bahis konusu edildiğine nazaran tecavüzlerde hükümet kuvvetlerinin hedef tutulduğu her türlü izahatan varestedir.

Kanunda bahis konusu edilen (ittifak)'dan maksat birden fazla kimsenin aynı husus hakkında fikir beraberliğine varmalarıdır.

Söz konusu edilen tasarının geri alınması yahutta çıkmamasını temin için ittihazi gereken tedbirler meyanında yapılacak olan gösteri yürüyüşlerinde hükümet kuvvetlerine karşı şiddet kullanılması hususundaki konuşmalar ve bu hususta yapılan tekliflere mümkün olduğu halde toplantıda bulunanların herhangi bir itirazda bulunmamış olmaları halinde bu teklifi benimseyerek bu hususta irade beraberliği yaptıkları cihetle suçun tekaddümünde aranan ittifak unsuruda bu şekilde vücut bulmuştur.

Toplantının sadece ittifaka varan şahısların bulunabileceği bir toplantı olması ve bu hali ile herkese açık bir toplantı vasfında bulunmaması muvacehesinde (gizlilik) unsuru da tahakkuk etmiştir. Bu itibarla sanıklardan Kemal Türkler, Yaşar Önsel, Cavit Şarman, Şinasi Kaya, Hilmi Güner, Saffet Kayalar, Neşet Demircan, Uğur Özdoğan, Celal Alçinkaya, Cemal Doğan, Rafet Yıldırım, Burhan Şahin, Ömer Geçer, İsmet Demir, Şemsettin Akbaş, Fehmi Masuhoğlu, Recep Akgül, Turgut Alaagaç, Remzi Aslan, Hakki Öztürk, Orhan Adem Sevinç ve Kadir Karatay, T.C.K.'nun 171. maddesini ihlâl etmişlerdir.

Olayların sureti cereyanını izah kısmında açıklandığı üzere aynı sanıklar kanunsuz yürüyüşleri tertip ve idare etmek sureti ile ayrıca 171. sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşleri hürriyeti kanununun 18. maddesini de ihlâl etmişlerdir.

Sanıklardan Orhan Müstecaplıoğlu ile Hüsnü Özdemir'in 14 Haziran 1970 günü toplantıya katıldığı ve 15-16 Haziran 1970 günleri yapılan kanunsuz yürüyüşleri tertip ve idare ettikleri hususunda bir delil elde edilememiş ise de; sanık Orhan Müstecaplıoğlu'nun 15-16 Haziran 1970 günleri yapılan kanunsuz yürüyüşlere katılma Hüsnü Özdemir'in de 16 Haziran 1970 günü kanunsuz yürüyüşe iştirak etmek suretiyle 171. sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşleri hürriyeti kanununun 18. maddesini ihlal ettikleri kendilerinin samimi itiraflarından anlaşılmıştır.

Sanık Kemal Okur Sülker'in durumuna gelince:

Maden-İş gazetesinin 15.6.1970 günü yayınlanan özel sayısının ilk sahifesinde; büyük puntolarla (İşçi sınıfı hazır ol, büyük savaşımız başlıyor.) şeklinde ve sahifelerinde de (Haklarımız için sonuna kadar kavga edeceğiz, kavga hakkını ara düşmanlarımıza karşı savaşalım) cümlelerini ihtiva eden resimlerle tahrik ve teşvik edici neşriyatta bulunulmuştur.

14 Haziran 1970 günü toplantıda konuşan Hakkı Öztürk: (Bilirkişi raporu sahife:27) konuşmalarında büyük manşetlerle (Savaş başlıyor, herkes hazır olsun) şeklinde tansiyon vermesi teklifinde bulunduğu nazara alındığında bahis konusu edilen gazetenin özel direniş sayısının toplantıda alınan kararların gerçekleşmesini temin edebilmek maksadına matuf olarak hazırlanıp 15.6.1970

tarihinde erken saatlerden itibaren fabrikalarda işçilere dağıtılmaya başlandığı anlaşılmaktadır.

TALEP

Gazetenin ilk sahifesindeki (İşçi sınıfı hazır ol, Büyük savaşımız başlıyor) ibareleri ile 15.6.1970 günü yapılan kanunsuz yürüyüşlerin yapılmasının tahrik ve teşvik edildiği gazetenin son sahifelerinde yazı ve resimlerde de memleketin emniyetine tehlike iras edecek şekilde işçiler kanunlara karşı gelmeye teşvik edildiği neticesine varılmıştır.

Gazetinin mes'ul müdürü bulunan sanık Kemal Okur Sülkmer'in Basın Kanununun 16. maddesinin âmir hükmüne göre bu yazı ve resimlerden sorumlu olduğu cihetle sanığın 171 sayılı kanunun 17. maddesi delaletiyle aynı kanunun 24. maddesini ve T.C.K.'nun 155. maddesini ihlal ettiği anlaşılmıştır.

Yukarıda açıklandığı üzere sübuta eren fiillerden dolayı sanıklardan Kemal Türkler, Yşaar Önsen, Cavit Şarman, Şinasi Kaya, Hilmi Güner, Saffet Kayalar, Neşet Demircan, Uğur Özdoğan, Celal Alçınkaya, Ömer Geçer, Cemal Doğan, Rafet Yıldırım, Burhan Şahin, İsmet Demir, Şerafettin Akbaş, Fehmi Nasuhoğlu, Recep Akgül, Turgut Alaağaç, Hakkı Öztürk, Orhan Adem Sevinç, Remzi Aslan ve Kadir Karatay'ın T.C. Kanununun 171 ve 171 sayılı kanunun 18. maddesi ve T.C.K.'nun 80. maddesine tevfikan tecziyeleri ile takdir olunacak cezaların T.C.K.'nun 71. maddesi uyarınca içtimaina,

Sanık Orhan Müstecaplıoğlu'nun 171 sayılı kanunun 18 ve T.C.K.'nun 80. maddesi uyarınca cezalandırılmasına,

Sanık Hüsnü Özdemir'in 171 sayılı kanunun 18. maddesine tevfikân tecziyesine,

Sanık Kemal Okur Sülker'in 171 sayılı kanunun 17. maddesi delaletiyle aynı kanunun 24. maddesi, T.C.K.'nın 155. maddesi uyarınca cezalandırılması ile takdir olunacak cezaların T.C.K.'nın 71. maddesine tevfikân içtimâna karar verilmesi ve sanıkların muhakemelerinin İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı (1) No.lu Askeri Mahkemesinde yapılması iddia ve talep olunur.

Hakkı Erkan

Hava Hakim Yarbay, Sıkıyönetim Askeri Savcısı.

*

BELGE: 7

15-16 HAZİRAN 1970 OLAYLARINA KATILAN
DEVİRİMCİ GENÇLER İÇİN SIKIYÖNETİM ASKERİ
SAVİLİĞİNİN HAZIRLADIĞI İDDİANAME.

T. C. İSTANBUL SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI,
ASKERİ SAVCILILIĞI

Sayı:1970/113

Esas no:1970/112

Karar:1970/72

İstanbul: 18.8.1970

İDDİANAME

Suç: Toplantı ve gösteri yürüyüşleri hürriyeti kanununa
muhalefet

SANIKLAR:

1- Adem Ercan: Niyazi oğlu, 1950 doğ., İTÜ İnşaat Fakültesi öğrencisi.

2- Erdem Arkan: Cevdet oğlu, 1945 doğ., İTÜ Mimarlık Fakültesi öğrencisi.

3- Işıtan Gündüz: Ali oğlu, 1945 doğ., İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi 4. sınıf öğrencisi.

4- İhsan Memoğlu: Süleyman oğlu, 1933 doğ., Kurtuluş gazetesi İstanbul Bürosu muhabiri.

5- Nahit Tören: Niyazi oğlu, 1947 doğ., İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencisi.

6- Sefer Güvenç: Süleyman oğlu, 19... doğ., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felse Bölümü 3. sınıf öğrencisi.

7- Hidayet Kaya: Kemal oğlu, 1948 doğ., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 5-6 s0mestre öğrencisi.

8- Veysi Sarıs0zen: Muhittin oğlu, 1944 doğ., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi son sınıf öğrencisi.

9- Mehmet Sürücü: Hacı oğlu, 1948 doğ., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 3. sınıf öğrencisi.

Suç tarihi: 16 Haziran 1970

Uygulanması istenen kanun maddesi: 171 sayılı kanunun 17. maddesi delaletiyle 24 ve aynı kanunun 18. maddeleri.

Yukarıda hüviyetleri ve isnat olunan suçun mahiyeti yazılı sanıklar haklarında Sıkıyönetim Komutanlığının 10.7. 1970 gün ve Ad. Müş.:1970/591 sayılı soruşturma istemleri ile yapılan soruşturma sonucunda:

274 sayılı Sendikalar Kanununda değişiklik getiren kanun tasarısının Millet Meclisinden geçmesi üzerine DİSKve DİSK'e bağlı iş yerlerindeki işçilerin bu kanun tasarısının çıkması ve geri alınmasını temin maksadına matuf kanunsuz 15 Haziran 1970 günü vukubulan yürüyüşlerinin ve hareketlerinin devamı olup 16.6.1970 günü sabahın erken saatlerinde işçilerin İstanbul'un muhtelif semtlerinde bulunan iş yerlerinden kanunsuz yürüyüşlere geçtikleri, Otosan, Singer fabrikasından çıkan, ayırova'dan, Pendik'ten gelen binlerce işçinin İstanbul'a doğru yürüdükleri, Bostancı'dan Bağdat Caddesini takiben Kadıköy'e doğru yürüyen işçilerin Bağdat Caddesinde saat: 11.30 sıralarında Suadiye'de bulunan bir kafeteryanın önündeki şahısları kovalamak suretiyle yürüyüşlerine devam ettikleri, saat: 12.40 sıralarında Şaşkınbakkal'a gelen işçi topluluğunun önlerine çıkarılan barikatı yarararak Kadıköy'e doğru yürümeye devam ettikleri, topluluğun Fenerbahçe kavşağına geldiği sırada polis ve asker kuvvetleri ile müştereken kurulmuş olan barikatın sarılmak istendiği, işçilerin taş ve sopalarla barikatı kuran zabıta kuvvetleri üzerine hücum ettikleri ve muvaffak olarak Kadıköy istikametine doğru yürüyüşlerine devam ettikleri, bu arada çatışmanın vukubulduğu sırada işçilerin silah ve sopa kullandığı buna karşılık polis ve askeri kuvvetlerinde havaya ateş etmek zorunda kaldıkları ve iki taraftan yaralananlar olduğu, onbini aşkın işçi grubunun saat:14.50 sıralarında Altı Yol'dan Kadıköy'e giderken Üsküdar'a geldikleri, saat: 15.00 sıralarında Ankara asfaltı başında bulunan trafik noktasını tahrip ettikleri, saat: 16.00 sıralarında Otosan'ın önüne geldikleri, bu arada Kızıltoprak istikametinden gelen bir işçi grubunun Kadıköy Kaymakamlıkbinasının önüne gelerek burada

aleyhte tezahürata başladıkları, daha sonra Kaymakamlık binasının etrafını saran bu işçilerin Kaymakamlık binasının camlarını taş ve sopalarla kırdıkları ve binanın içine hücum etmek istedikleri, binanın önünde duran biri hususi olmak üzere üç otoyolu yaktıkları, askeri birliklerin olay yerine gelmesi ile kaçışan işçilerden bir kısmının Haydarpaşa istikametine doğru yöneldikleri, orada bulunan barikatı aşamayıp çeşitli yönere dağıldıkları, aynı gün Otosan'dan çıkan bini aşkın işçi grubunun saat:09.25'de anayola çıktığı, İstanbul istikametinde yürümeye başladıkları, Acıbadem Köprüsü başlarında polis tarafından önlerinin kesildiği, burada polis ile çatıştıkları, polise sopa ve taşlarla hücum ettikleri bilahare çeşitli istikametlere kaçmaya mecbur edildikleri, kaçan işçilerden büyük bir kısmının Üsküdar meydanına gittiği ve buradan Tekel fabrikasında çalışan işçilerle birlikte Beykoz istikametine doğru yöneldikleri ve işçilerin yürüyüşüne mani olmak için barikat kurulduğu ve çatışmanın olduğu, her iki taraftan yaralananların bulunduğu, Kadıköy yakasında olayların devam ettiği sırada, İstanbul yakasında saat: 09.30 sıralarında Bakırköy ve civarındaki fabrikalardan 4-5 bine yakın işçi grubunun saat: 11.15 sıralarında Topkayı kavşağında oturma grevine başladıkları ve işçilerin şehre ineceği tahmin edilerek barikat kurulduğu, işçilerin bu barikatı aşarak şehrin muhtelif istikametlerine doğru yürüdükleri müteakiben kurulan ikinci barikatı da yararak Fatih istikametine doğru yürümeye devam ettikleri, Fatih'ten Vezneciler, Hasanpaşa fırını önü, Beyazıt, Divanyolu güzergâhını takiben yürüyüşlerine devam ettikleri, Vilayet önüne gelmek istedikleri ancak Cağaloğlu kavşağında kurulan barikat neticesinde Vilayete gitmelerinin önlendiği, fakat

Sultanahmet meydanında toplanan işçilerin Vilayete doğru gelmeye muvaffak oldukları, Vilayet önünde, protesto gösterisinde bulunduğu, bilahare, Eminönü istikametine doğru yürüyüşe geçtikleri, kafilenin Taksim'e gitmesini önlemek için Köprü'lerin daha evvelce açtırıldığı, bu sebeple topluluğun Unkapanı'ndan Fatih'e, oradanda Edirnekapı istikametine doğru giderek fabrikalara doğru gittikleri. saat:10.20 sıralarında Ayazağa yolunda 3 bin kadar işçi grubunun Zincirlikuyu istikametine doğru yürüyüşe geçtikleri ve Zincirlikuyu civarında polis ve askerler tarafından kurulan barikatı yararak Şişli istikametine doğru yürüdükleri, bu sırada iki taraf arasında bir çatışmanın olduğu, işçilerin zabıta kuvvetlerine sopa ve silahlarla saldırdıkları ve bu çatışma sırasında polis ve işçilerden yaralananların bulunduğu, bilahare gelen askeri kuvvetlerle birlikte kafilenin Şişli istikametine yürüyüşüne mani olduğu, işçilerin bir kısmının Profilo fabrikasına girip, diğer bir kısmının muhtelif istikametlere dağıldıkları, saat:11.50 sıralarında Bakırköy ve civarından gelen binlerce işçinin Ömür yoğurdu önünde toplandıkları ve yapılan ihtarlara rağmen Bakırköy'e kadar yürüyerek oradan muhtelif istikametlere dağıldıkları, saat:12.15 sıralarında Topkayı civarından hareket eden 3 bini aşkın bir işçi grubunun Vatan Caddesinden Aksaray istikametine doğru yürüyüşe geçtiği ve yolda dönerek Topkapı istikametine yürüyüşlerine devam ettikleri ve bilahare dağıldıkları, saat:11.15 sıralarında yüz kişilik bir öğrenci grubunun İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Dolmabahçe istikametine doğru yürüyüşe geçtikleri ve bu topluluğun bilahare Teknik Üniversite Gümüşsuyu binasından çıkanlarla birleştikten sonra Taksim'e doğru yürüdükleri, Gümüşsuyu Askeri Hastahanesi karşısında bulunan Türk-

İş'e ait binanın camlarını kırdıkları ve müteakiben tekrar Üniversiteye gelerek Gümüşsuyu binasına girdikleri, Silahtarağa civarındaki fabrikalardan çıkan bir grup işçinin Eyüp yolunu takiben Taşlıtarla meydanına geldiği ve buradaki vaki iltihaklarla birlikte 7 bini aşan işçi grubunun saat:16.00 sıralarında buradan ayrılarak Alibeyköy'ü üzerinden Silahtarağa'ya geldikleri ve müteakiben Sungurlar Kazan Fabrikasının önüne gelerek gösterilerde bulunduktan sonra dağıldıkları, 16.6.1970 günü tekrar meydana gelen bu olaylarda Toplum Zabıtası Müdürlüğünde görevli Polis Yusuf Kahraman ile işçi Yaşar Yıldırım, Mehmet Gıdak ve lokantacı Abdurrahman Bozkurt'un öldükleri ve bilahare Numune Hastahanesi'nde yaralı olarak yatan işçi Mustafa Bayram'ında öldüğü İstanbul Valiliğinin 22.6.1970 günü., Em. Müdürlüğü 1. Şb. 15450 sayılı yazılarından anlaşılmıştır.

1 Temmuz 1970 günü İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği'nde yapılan aramada ele geçen Teyp Bandı'nın tape'sinden: Dev-Genç'e ait (250) Militan'ın 16 Haziran 1970 günü İstanbul'da yapılan, yukarda safahatı arzedilen işçi yürüyüşünde gruplar teşkil ederek işçilerin fabrikadan çıkmaları, kanunsuz yürüyüşlerine devamı esnasında işçiler arasına katılarak bildiri dağıtma, söz söyleyerek, seslenerek işçileri kanunsuz yürüyüşe iştirak ettirdikleri, tahrik ettikleri ve bu kanunsuz yürüyüşleri sevk ve idare ettikleri anlaşılmıştır.

Sanıklardan Adem Ercan'ın teyp bandından tape edilen metnin 51. sayfasında Erim Süerkan'la yapmış olduğu telefon konuşmasından,

Sanık Erdem Arkan'ın teyp bandından tape edilen metnin 22. sayfasında Haşmet Atahan'la yapmış olduğu telefon konuşmasından,devamı sırasında

Sanık Işıtan Gündüz'ün teyp bandından tape edilen metnin 6. sayfasından Haşmet Atahan ile Hüseyin'in yaptığı konuşmalardan ve aynı metnin 17. sayfasında Fuat ile Haşmet Atahan'ın yaptığı konuşmadan,

Sanık İhsan Memoğlu'nun teyp bandından tape edilen metnin 41. sayfasında Gökarp Eren'le ve aynı metnin 42. sayfasında Vahap Erdoğan ile yapmış olduğu telefon konuşmasından,

Sanık Nahit Tören'in teyp bandı tapesinin 37., 38., 39. sayfalarında Cumhuriyet Gazetesi'nden Şükran Soner ile yaptığı telefon konuşmasından, aynı metnin 13. sayfasında Tefik ile Haşmet Atahan'ın ve 17. sayfasında sanık ile Haşmet'in, 16. sayfasında Şakir ile Gökarp Eren'in konuşmalarından, 57. ve 58. sayfalarda sanık ile Şükran Ketencioğlu(Soner) arasındaki konuşmadan, aynı metnin 21. sayfasında Haşmet ile Erim arasında, 26. sayfasında Haşmet Atahan ile İbrahim arasında yapılan konuşmalardan,

Sanık Sefer Güvenç'in teyp bandından tape edilen metnin 23. sayfasında Haşmet Atahan ile, 48. sayfasında Gökarp Eren ile yapmış olduğu konuşmasından,

Sanık Hidayet Kaya'nın teyp bandından tape edilen metnin 23. sayfasında Haşmet Atahan ve Sefer Güvenç arasında geçen telefon konuşmasından,

Sanık Veysi Sarısözen'in dosyada bulunan Işıtan Gündüz'ün ifadesinden,

Sanık Mehmet Sürücü'nün teyp bandından tape edilen metnin 31. sayfasında Osman Kurtoğlu ile 53. sayfasında Gürkan ile yapmış olduğu telefon konuşmalarından,

16 Haziran 1970 günü vuku bulan kanunsuz işçi yürüyüşlerinde bildiri dağıtma suretiyle söz söyleyerek veya seslenerek işçileri kanunsuz yürüyüşe iştirak ve tahrik ettikleri ve kanunsuz yürüyüşün işçilerin yürüyüşlerini sevk ve idare durumunda oldukları sabit olduğundan sanık Adem Ercan, Erdem Arkan, Işıtan Gündüz, İhsan Memoğlu, Nahit Tören, Sefer Güvenç, Hidayet Kaya, Veysi Sarısözen ve Mehmet Sürücü'nün fiillerine uyan 171 sayılı kanunun 17. maddesi delaletiyle 24. maddesi ve aynı kanunun 18. maddesi gereğince tecziyeleri ile verilecek cezaların T.C.K.'nın 71. maddesi gereğince içtima ettirilmesi ve duruşmalarının İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No.lu Askeri Mahkemesi'nde yapılması iddia ve talep olunur.

Hakkı Erkan

Hv. Hakim Yarbay

Sıkıyönetim Askeri Savcısı.

*

EK: 8

15 - 16 HAZİRAN TELEFON KONUŞMALARI

HAŞMET ATAHAAN: (H) - İLKAY ALPTEKİN: (1)

İ-Haşmet, burada çatışma oldu, işçi arkadaşlardan yaralananlar var.

H-Anlaşılmıyor.

İ-işçi arkadaşlardan yaralananlar var, ne yapılıyor bizim okulda yahu .

H-Bir saniye yahu anlaşılmadı.

İ-Ne yapılıyor bizim orada?

H-Burada mı?

İ-Ha.

H-Ha, şimdi bak. Arı Bisküvi'nin önünde işçiler toplanmışlar, IV. Levent'e doğru yürüyüşe geçmişler.

İ-Tamam.

H-Bundan çatışmadan haberi varmış bu yürüyüşe geçen işçilerin.

İ-Evet.

H-Biz. buradan arkadaş çıkarttık oraya .

İ-Herifler devamlı bize ateş ediyorlar, arkadaşlara haber verin ha, tedbirlerini alsınlar

H-Sen neredesin şimdi .

İ-..... ateş ediyor jandarma havaya ateş ediyor.

H-Sen neredesin şimdi?

İ-Ben şimdi 1. Levent'den bir yerden telefon ediyorum.

H-işçiler filan daha halli duruyor mu orada?

İ-Duruyorlar jandarma çekiliyor yavaş yavaş

H-Ateş filan ediyor mu hala polis?

İ-Yok yok. .. evlere girmişleri evler tahrip oldu bütün her yerde

H-Haa, iyi , şimdi bak, orada başka arkadaşlar falan var mı?

H-İlkay'a söyle Arı Bisküvi'nin önünde işçiler yürüyüşe geçmişler, çoğu kadınmış hemen oraya gitsin.

İ-Tamam.

H-Buradan , on-on beş kişi var, şu anda on-on beş kişi geliyor.

İ- Alo, evet Haşmet?

H-Haa, İlkay, şimdi bak, Arı Bisküvi'nin önüne toplanmış işçiler, yürüyüşe geçmişler, çatışma ihtimali varmış, çoğu kadınmış bu işçilerin.

İ-Haa, gidiyorum ben oraya şimdi. Tamam.

H-Buradan on-on beş kişi çıkıyor, on-on beş kişi de Maçka'dan çıkıyor.

İ-İyi. gelecekler oraya yani.

H-Geliniyor.

İ-Sen şimdi gelenlere durumu tenbih etsen, polis ateş açıyor.

H-Anlamadım İlkay.

İ- Bizim gelenlere tenbih et, polis ateş açıyor, dikkatli davranınsınlar.

H-Hıı, Hı.

İ-Olur mu?

H-Olur.

İ- Olur mu?

H-Olur.

İ-Hadi eyvallah.

H-Hadi güle güle.

HAŞMET ATAHAN:(H) - TÜRKAN: (T) - FIKRET: (F)

T- Haşmet Atahan orada mı?

H- Ben Haşmet , ne var Türkan?

T- Alo Haşmet sen misin?

H-Evet.

T-Ne yapıyorsun?

H-Siz kimsiniz?

F-(aynı kız sesi) Ben Fikret.

H-Haa, ha, ha, merhaba.

F-Ne haber?

H-Hiç ne yapacağız yahu?

F-Hani bugün denize gidiyorduk?

H-imkansız.

F-Haa?

H-imkansız .

F-Ne yapıyorsunuz orada?

H-Haa, biliyorsun işte, işçilerin direnişleri var, sağa sola koşturup duruyorlar.

F-Peki akşama doğru bir yere gelemiz misiniz?

H-imkansız.

F-Hiçbir yere gidemez misiniz

H-Hı.

F-Bu kadar nasıl kesin konuşabiliyorsun?

H-imkansız da onun için, gerçekten yahu.

F-Akşam Nuran da geldi, insan bir haber bırakır ayol, bütün gün sabahtan beri sizi bekledik biz, bugün denize gireceğiz diye .

H-Hiç bekletmeyeyim yani.

F-Peki.

H-Çok zor bir ihtimal.

F- Hadi hoşça kalın.

H- Hadi güle güle .

HAŞMET ATAHAN:(H) - ANKARA'DAN ŞABAN:(Ş)
NAMIK KEMAL BOYA:(N)

- 453051?

- Evet.

- Ankara arıyor ayrılmayın.

- 453051?

- Evet Ankara yıldırım arıyor.

- Alo, bir dakika susun yahu .

- Alo kimsin?

- Ben Haşmet.

H-Ne var Şaban?

Ş-Gönderdiğimiz kitapları aldınız mı?

H-Bir dakika sana Namık'ı vereyim

Ş-Ne var ne yok orada ?

N-Adam, madam ölüyor işte buralarda.

Ş-Ne zaman öldü?

N-Profilo'da galiba, jandarma ateş açtığında, işçi filan ölmüş.

Ş-Alo Namık teferruatı ile anlatsana ne olur?

N-İşçiler yürüyüşe geçiyor.

Ş-Evet.

N-Polis saldırıyor. Önce polis dağıtıyor, sonra işçiler toplanıp polisi kovalıyor polis ateş açıyor ve polis kaçıyor sonra.

N-İşte bunları iletin, daha bir sürü hikayeler oluyor, her yerle haberleşme imkanı olamıyor birden.

Ş-Evet, Namık, ben telefonun başında bekliyorum, şu yaralı ve ölü sayısını kesin bir öğren de... öğrenerek acele bir telefon açın.

N-Olur.

Ş-Oldu mu? Bursa da bugün bir şeyler olacak herhalde.

N-Tamam, tamam.

Ş-Tamam mı, bizim çocuklardan yaralı filan var mı?

HAŞMET ATAHAAN:(H) - HÜSEYİN:(X)

X - Şimdi bak arkadaş bütün fabrikalar boşaltıldı bir kere

H - Topkapı'daki fabrikalar

X - Mezarlığın orada, GAMAK'ın orada, orada asker kordonu vardı.

X - Şehremine doğru gelirken... tanklar filan var, askerlere mermi verilmiş ...

X - İşçide öyle bir potansiyel var ki, askerin üzerinde ... şu anda yürüyüşü geri aldılar... fabrikalara... götürüyorlar.

H - Orada kaç arkadaş var? Şimdi Işıtan (Gündüz)'larla beraber misin sen?

X – Ben yalnızım.

H - Işıtan'lar filan yok mu yürüyüşte?

X - Ben tek başıma yalnızım. ikinci grupta.

H - Işıtan'lan falan görmedin yani.

X - Bir şey yapılamaz yani. Yöneticiler bize karşı, adamlarla kavga edip duruyoruz.

H - Sen arkadaş, bak ne yap biliyor musun? Orada devamlı kal, oradaki durumu devamlı izle, ne oluyor, ne bitiyor, elinden gelen şeyi yap, fazla bir şey yapamazsın tek başına ya zaten, durumu sen sadece izle, bize bildirirsin.

HAŞMET ATAHAAN:(H) - YAVUZ HAKYEMEZ: (Y)

Y - Ben Yavuz, burası Çemberlitaş, 10.000'den fazla işçiyi Çemberlitaş'a kadar getirdim.

H - Evet.

Y - Hala Sirkeci'ye doğru yürüyoruz.

H - Yürüyün, yürüyün.

Y - Şimdi tam Çemberlitaş sinemasının önündeyiz tamam mı? Sesler geliyor zaten duyuyorsun.

H - Duyuyorum.

Y - Şimdi belki vilayet yolu ile Sirkeci'ye ineceğiz. Belki Taksim'e kadar gidebiliriz.

H - Şimdi bak. ..

Y - Belki de bak, dinle, vilayette bir kapışma filan olabilir.

H - Olsun anasını.

Y - Sen ne diyorsun?

H - Olsun yahu.

Y - Haa.

H - Ortalık karıştı zaten, ben sana kısaca özetleyeyim.

Y - Oradan buraya ekip gönderebilir misin?

H - Gerekirse göndeririz.

Y - Gerekıyor şu anda göndersen çok iyi olur.

HAŞMET ATAHAN: (H) - NAHİT TÖREN: (N)

H - Kırk kadar tank geldi dediler.

N - Ee, ee.

H - Ve hareket pasifize oldu dediler, nedir durum anlatsana.

N - Nereye kırk tane gelmiş?

H - Demir Dökümün oraya.

N - Yahu , sabahtan beri var zaten tanklar filan Topkapı tarafında filan var.

H - Haa.

N - Önemli değil, yollar, üç dört tane yol açık durumda

H - Şimdi bak, yürüyüş yapma imkanınız var mı?

N - Var yahu, yalnız bu anasını avradını s ... asabım bozuldu bu sendikacılara yahu.

N - Ya şimdi biz buradan arkadaş yarım saat içerisinde... bu ibne telefon dinleniyor biliyorsun...

ERİM ŞÜREKAN: (E) - HAŞMET ATAHAHAN: (H)

E - Ne o ulan, köprüleri falan açmışlar ha?

H - Hı.

E - Vay anasını.

H - Sen neredesin?

E - Bakırköy'deyim ben.

H - Bakırköy'desin?

E - Burada bitti yürüyüş, fabrikalar falan yürüdük işte.

H - Bitti mi şimdi orada işler?

E - Bitti. Topkapı'ya getiremedik, asker, masker kesti işte.

H - Tamam, şimdi siz hareket edin Kartal'dan aldığımız haber şu sadece Kartal'dan Kadıköy'e yürümüşler büyük bir grup, bu tarafa geçmek istemişler vapur seferleri kalkmış, dükkanları falan yağma etmişler.

E - Nereleri?

H - Dükkanları.

E - Yok yahu?

H - Vallahi.

E - Vay aç herifler vay, bu kodoşlar böyledir zaten.

H - Tamam siz şimdi öbürküne gidiyorsunuz.

E - Biz afiş filan da yaptık, işçiler birleşin filan diye, bezden şip şak bir atış yaptık.

H - Çok iyi yahu.

E - Biz şimdi Demir Döküm'e hareket ediyoruz.

FARUK KURTULUŞ: (F) - DENİZ: (D)

D - Oğlum bugün ne oldu?

F - Olmayan yok ki.

D - Ölen kalan var mı?

F- Proletarya ayaklandı oğlum.

ŞÜKRAN KETENCİ: (Ş) - NAHİT TÖREN : (N)

N - Bana bak Şükran o yarbayın ismini tespit ettiniz mi?

Ş - O yarbayın yaralan ciddi değil, yüzüne taş gelmiş.

N - Bak yahu, elinden makinalı tüfeği alıp tarayan, yarbayın kendisidir. Binbaşı ile yumruk yumruğa girdiler tamam mı.

Ş - Binbaşı mani mi oldu.

N - Tabii Binbaşı mani oldu, teçhizi kafasına geçirdi. Elindeki teçhizi, şey yarbay, yarbay geçiriyor teçhizi binbaşı kafa attı devirdi... edince askerler aralandılar,

çavuşlar mavuşlar arayınca, yarbay kaptı rnakinalı tüfeği ile taradı, ilk iki sıra sapır sapır döküldü, bu Kartal'da olan .

Ş - Hay Allah.

N - Üsküdar'da olan daha başka.

Ş - Anlıyorum ama, işte bunu yazmamakta fayda var anlıyorsun ya.

ŞABAN İBA:(Ş) - MUSTAFA ZÜLKADIR:(M)

M-Şimdi Ankara'da ne oldu sen onu anlat.

Ş-Ankara'da biliyorsun kardeşim TRT'nin dediği gibi değil.

M-Haa.

Ş-TRT'yi de tehdit ettik zaten, burada bir hareket falan hayalimde ... İstanbul'dakinin...

M-Hüseyin'in kaybolduğu haberini aldık, doğru mu?

Ş-Hayır, hayır Hüseyin yaralanmış .

M-Bakalım neler olur.

Ş-DİSK ne yapıyor böyle .

M-Anlamadım.

Ş-DİSK.

M-DİSK mi rezalet oğlum.

Ş-

M-Şaban bir bildiri yayınlayın, genel direniş talebinde bulunun işte şartlar ne gerektiriyorsa onu işleyin .

Ş-Ne yapalım.

M-Yahu işte sendika yöneticilerine karşı falan işçileri harekete çağıran bir bildiri, çağırıda bulunun.

*

Turhan Feyizoğlu ve Kitapları Hakkında Basında Yeralan Bazı Yazılardan Örnekler

“68 Gençlik Hareketinin Tarihçisi”

Melih AŞIK, Milliyet, 1 Haziran 2002

*

"Masamın üstünde bir kitap duruyor: Deniz."

İlhan SELÇUK, Cumhuriyet, 7 Mayıs 1992

*

"Deniz, bir araştırma kitabı ve bir dönemin aydınlatılması için kaynakça. Bunun yanı sıra dört dörtlük bir Deniz Gezmiş biyografisi."

Genç Sosyal Demokrat Dergisi, Ağustos 1992, sayı:2

*

"Bu kitap aslında bir yankı, bir ayna. Şapkalar düşüyor, keller gözüktüyor. Kim kimdir, nasıldır, apaçık ortaya çıkıyor."

Fusun ERBULAK, Güneş, 23 Kasım 1991

*

"Deniz'in izlerini süren bu kitap, kısa, fakat onurlu bir yaşamın yalnızca belgesi olarak değil, bizim de

korumamız gereken bir mirası hatırlatması açısından da önemli."

Oğuz BİLİCİ, Demokrat, Kasım 1991, sayı: 18

*

"Deniz'e sıcak bakışının ötesinde, kimi 'iç tartışmalar' açısından tarafsız kalmaya özen gösterdiği dikkat çekiyor."

Tunca ARSLAN, İkibin'e Doğru, 3 Kasım 1991, sayı:36

*

"Turhan Feyizoğlu'nun hakkını yememek lazım. Kitabı, çok titiz ve uzun süre almış bir çalışmanın ürünü. Hemen her belge taranmış, tanıklara doğrudan ya da dolaylı ulaşılmış. Deniz Gezmiş'in neredeyse tüm eylemlerinin dökümü yapılmış. Sonuçta çok önemli bir başvuru kitabı yaratmış."

Ayşenur ARSLAN, Cumhuriyet Kitap Eki, 7 Mayıs 1992, Sayı: 115

*

"Feyizoğlu'nun, siyasal tarihimizin bu onurlu adları hakkındaki birçok ayrıntılı bilgiyi, belgeyi, anlatımı içeren bu kitapları hazırladığı için kutlanması gerektiğini ve yeni kuşaklara 12 Mart dönemi gençliğinin bu iki öncüsünü başarıyla tanıttığını söyleyebilirim."

Öner YAĞCI, Sanat ve Edebiyat Dergisi Tohum, Mayıs 1997, Sayı:16.

*

"Turhan Feyizoğlu adını hızla geçmemek gerek. Bir kasırga gibi yoğun geçmiş bir dönemi, bu kadar çok yönlü

ve kapsamlı bir üstbiling ve çalışkanlıkla, bu kadar genç bir adamın kalıcı bir araştırmalar dizisine dönüştürmüş olması, dünyada bile ender rastlanan bir olaydır.”

Bedri BAYKAM, 68'li Yıllar/Eylemciler, İmge Yayınları, Ankara, 1998, sayfa:18

*

“Turhan Feyizoğlu Dostum, Yetişen Gençlere Örnek Olmaları İçin, Mahir Çayan'ın, Deniz Gezmiş ve Arkadaşlarının Biyografilerini Yazdı”

Mehmed Niyazi ÖZDEMİR, Zaman, 31.1.2000

*

“Feyizoğlu, ayrıntı avcısı bir insan. Gerçeği çok yönlü, derinlemesine açığa çıkarma işine, dikkati çekmeyen ayrıntılardan başlıyor. Kuşku duymak, ısrarla deşmek, bıkıp usanmadan sormak, karşı tarafı bıktıracasına ve de kaçıracasına sigaya çekmek. Konu, '68-71 kuşağının, system tarafından yok edilen liderlerinin yaşamı olunca Feyizoğlu'nun bu illet sorguculuğu işe yarıyor, daha bir anlam kazanıyor. Sınıf mücadelesinin enkaz altında kalan pırlantalarını açığa çıkarma işidir bu. Kolay değil. Feyizoğlu'nun dili durudur. Zorlanmadan, pürüzlere takılmadan okuyoruz.”

Muzaffer ORUÇOĞLU, 02 Şubat 2000

*

“Emeğine, yüreğine, aklına sağlık Turhan Feyizoğlu. Yineliyorum bir kez daha; Belleğini yitirmeye başlamış bir topluma belleğini kazandırma uğraşını verdiğin için.”

Turgay OLCAYTU, Bizim Gazete, 1 Ekim 2002

*

“Turhan Feyizoğlu’nun iki güzel çalışması olan “Mahir” ve “Deniz”, bugün Türkiye’de son derece farklı alanlarda olan insanların hatıralarıyla doludur.”

Muhammet ÇAKMAK, Yarın, Mayıs 2002

*

“Turhan Feyizoğlu. Bir dönem insanların portlerini araştıran bir yazar. Deniz Gezmiş’in, Mahir Çayan’ın, Sinan Cemgil’in yaşam öykülerini kaleme almıştı. Ülkücü Hareketi’ni inceleyen bir kitabı yayınlanmıştı. Bu kez de İbrahim Kaypakkaya’nın yaşam öyküsünü kaleme alıyor.”

Danyal Oral ÇALIŞLAR, Cumhuriyet, 14 Aralık 2002

*

“Ayda bir iki kez Bizim Gazete’ye uğrar, iki lafın belini kırdıktan sonar gazeteleri şöyle bir tarar, arının çiçeğin özünü bulması gibi kendisini ilgilendiren haber ve köşe yazılarını bulur ve keserek çantasına yerleştirdikten sonar ortalıktan kaybolur. O Turhan Feyizoğlu’dur.”

İskender ÖZSOY, Bizim Gazete, 25 Mart 2005

*

"Deniz'i bitirdim. Deniz Gezmiş'in nezdinde koca bir dönemi anlatmışsınız... Bir bilim adamı titizliğiyle; birçok farklı kişinin ağzından ve üstelik de sıkmadan, hatta sürükleyici biçimde koca bir dönemi sunmuşsunuz ve de tek bir kitapta!... Ailem o tarihlerde yurtdışında çeşitli ülkelerde olduğundan "Türkiye'de Sol", "Türk Solu"; kocaman bir boşluk vardı... Büyük lüks oldu benim için,

çok sağolun... Sözüümü ciddiye alacak herkese önereceğim. Elinize, yüreğinize sağlık!”

Esin TANRISEVER, 18 Mayıs 2007

★

“Geçmişte mevcudiyetleri bile bana rahatsızlık veren kesim ve o kesime kitaplarını ezberleten bir yazarın, bugün okumak için kitaplarını aramanın utancını yaşıyorum. Turhan Feyizoğlu'nun kitap ve yazılarını okumaktan zevk alıyorum. Büyüklerimden zevk aldığın birşeyden utanma, utanılacak bir şeyse yapmamam gerektiğini öğrensemde, aklıma geldiği zaman utanıyorum. Memleketi satıyorlar diye zamanında düşman olduğumuz biri ile aylardır aynı endişelerleri taşıdığımız için, omuz omuza verdik mücadele ediyoruz. Veren el Alandan üstündür. Sen hep verdin... Ustanın çekici bin altın, derler. Ustalıkla dürüstçe vurdun şimdiye kadar, vurdugun zaman hep veriyordun. Veren eli herkes öper. Yarım asır olduk, Turhan'la birlikte, vatanın ya tükeniş ya atılım için milad vakti tanıştık. Bir tarafta kurtulmamız gereken, ömrünü lak lakla geçiren, yazın gelen ama kışın göçen leylekler var! Diğer yanda, pazara götürüp müşteri bulmayıp, hep evinde tuttuğu malını oven milliler var. Kolay gelsin sana üstadım.”

Riyaz Güder, 18 Mayıs 2007

★

“Sn. Turhan bey,MAHİR Adlı kitabınızı okumaya başladığım şu günlerde ; anlaşılır ve açıklayıcı üslubunuz, sade ve tarafsız anlatımınız, kopukluk yaratmayan kurgunuz ve içimizden birini kendimiz gibi yansıtmanız ,

geçmişimizin geleceğe ışık tutmasına çok önemli katkı sağlayacaktır. Bizlere de farkında olma olanağı sunacaktır. Siz değerli ve duyarlı aydınlarımız ve yazarlarımızın kaleminden süzölenlerin takipçisi olmak beni mutlu ve aydınlanmış kılacaktır. " Dövüşte usta olanlar öfkelenmez, kazanmakta usta olanlarsa korkmazlar. Dolayısıyla akıllar dövüşmeden önce kazanır, cahiller kazanmak için dövüşürler." Zhuge LİONG usta akıllarla tarihimize yazılacak iyi sayfalar dileklerle...sevgi ve saygılar."

Perihan KOCA, 9 Ağustos 2010

*

"Üstad en değerli yapıtlar sizin yüreğinizden dökülmedi mi kağıtlara..araştırma ve titiz çalışmalarınız tarihe not düştü...Ne denir sizin çabanıza dostum, devrimci bin selam...Bir gün yaşayacaksa insanlık bir yudum havaya hasret o an Mustafa Kemal'den, Deniz'den, İbo'dan, Mahir'den ve toprağa düşen binlerce devrimcinin suladığı bu vatan binlerce filiz verecektir..Her şafakta gizli utanmaz yüzler isyanın karşısında hesap verecektir.. Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak... Yaşasın Tam bağımsız Türkiye. Kahrolsun Emperyalizm...."

Hakkı Serhat ÖNKAL, 11 ağustos 2010

*

"68 kuşağını içeriden tek romanını yazan bir dostum oldu. Genç araştırmacı (Deniz/ Bir İsyancının İzleri) kitabını yayınlayan Turhan Feyizoğlu..Feyizoğlu adlı gençle, 90'ların başında Cumhuriyet gazetesinin solgun ışıklı bir

köşesinde karşılaştım. Saffet Rüştü Tekin beni bu gençle tanıştırdı..”

Cüneyt AKALIN, Düşler ve Gerçekler/ Tanıklarıyla Dünya’da ve Türkiye’de 68, Sarmal Yayınları, İstanbul, Kasım 1995, sayfa: 9-10

*

68 ve 68’lilerin yazarı: Turhan Feyizoğlu. Yakın siyasal tarih için önemli bir isim. Özellikle 68 kuşağının önderlerini anlattığı kitaplar birer kaynak. Sadece 68 kuşağı mı? Türkiye’nin 68 ruhunu oluşturan Fikir Kulüpleri Federasyonu da onun araştırma inceleme alanı. Bu alanda en ciddi, en kapsamlı kitabı o yazdı. FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) 845 sayfalık tuğla kalınlığında bir yapıt eğer normal punto yazıyla yazılsaydı, her cildi 300 sayfadan az olmamak üzere 3 cilde ulaşırdı. Turhan Feyizoğlu’nun yazdıkları derinliği ve enginliği olan bilgi ve belgelerden oluşmaktadır. O’nun kaleminden çıkan her yapıtta konuya egemen olmak, güncelliğin sıcaklığı gibi özellikler göze çarpar. Çok ustaca harmanlanmış emek kokuyor yayınlanan her kitabında. Turhan Feyizoğlu’nun kitapları yakın siyasal ve toplumsal tarih için önemli bir başvuru kaynağı. Çünkü tamamen belgeye dayalı. Yorumdan uzak yapıt her biri. O 68’den beslenen bir 78’li. Kuşaktan kuşağa tarih taşıyan bir yazar.”

Celal KARACA, Barış gazetesi, 19.6.2007

*

“Bir Çirkin Kral -Yılmaz Güney. Bugüne değin onlarca Yılmaz Güney kitabı okumuştum. Okumuştum mesleki kaygılarla, sinema, edebiyat sevgisiyle, hayranlığımdan

ötürü...Turhan Feyizoğlu'nun çalışması, görünen o ki, içlerinde en kapsamlı olanı... Yalnızca kaynakçanın 67 sayfa tuttuğunu söylemem delili sayılır, sanırım, abartıya kaçmadığımın. Feyizoğlu, daha önceki kitaplarında yaptığı gibi, kaynak metinlerden bol bol alıntılar yaparak ilerlemiş, böyle kotarmış kitabı, neredeyse... Pek az yerde söz alma gereği duymuş. Pek az yerde, genel kabul görmüş görüşlerin dışına çıkma/ taşma çabasına girmiş. Bilinçli bir geri çekilme, sanki... Bir alçakgönüllülük...”

Murat BATMANKAYA, Radikal Kitap Eki, 17 Ekim 2003, sayı:130

*

“Şu sıra Turhan Feyzioğlu'nun Yılmaz Güney Bir Çirkin Kral kitabını okuyorum.”

Ferda ÇETİN (Sanatçı) Joy dergisi, 31 Ekim 2008

*

“Turhan Feyizoğlu'nun kitaplarından yararlandık.”

Nilgün ÖNEŞ (Hatırla Sevgili dizisinin senaristi), Birgün, 18 Kasım 2007

*

DEVİRİMCİYİZ

**Biz çığlığız bu gün duymasanız da,
Valizleriniz hazır olacak duyduğunuzda,
Kaçamayacaksınız.**

**Cümle âlem tanır bizi,
Cümle âlem tanır isyancı Kara denizi.
Mamak'ta adımız Deniz,
Küba da Che,
Çanakkale'de Mustafa Kemal'iz.
Tarlada ırgat, fabrikada işçi,
Barikat arkasında direnişçiyiz.
Bizi dostta tanır puşt'ta,
Biz devrimciyiz...**

Süleyman EKİNCİ

Çingir

FİYAT: 15 TL

